

HUKUK USULÜ MUHAKEMELERİ KANUNUNA AİD FİHRİST

350

I - Umumî hükümler

350

1 - Vazife ve salâhiyet

350

1 - Vazife

351

2 - Salâhiyet

353

2 - Hâkimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi

355

3 - Taraflar

355

1 - Tarafların ehliyeti

355

2 - Tarafların taaddüdü ve davanın tefrik ve tevhidî

356

3 - Davanın ihbarı

356

4 - Üçüncü şahsın müdahalesi

357

4 - İki taraf vekilleri

358

5 - İki tarafın hak ve vazifeleri

359

6 - Islah

360

7 - Feragat ve kabul

361

8 - Teminat

361

9 - İhityatî tedbirler

363

10 - Muamelelerin şekli

363

1 - Davetiyeler ve tebligat

367

2 - Muhakeme celseleri, zabıtlar, dosyalar

368

11 - Müddetler ve hali sabıka irca

368

1 - Müddetler

369

2 - Hali sabıka irca

370

12 - Tatil

370

II - Sulh mahkemelerile mahkemei asliyede müdafaa usulü

370

1 - Dava ikamesi

371

2 - İtirazatı ibtidaiye

372

3 - Esasa cevab

372

1 - Umumî hükümler

373

2 - Davayı mutekabile

374

4 - Tahkikat

375

5 - Hâdise

375

6 - Muhasebeye muhtağ davalarda ihzarî muameleler

376

7 - Tahkikat hâkiminin iki tarafı isticvabı

377

8 - Deliller ve ikamesi

377

1 - Umumî hükümler

378

2 - Şehadet

381

3 - Ehli vukuf

382

4 - Sened

382

1 - Umumî hukumler

387

2 - Senedatin ibrazı mecburiyeti

388

5 - Yemin

388

1 - Umumî hukimler

388

2 - Katî yemin

389

3 - Resen teklif olunan yemin

- 390 6 - Keşif
- 390 7 - Hususî esbabı hüküm
- 390 8 - Delillerin tesbiti
- 391 9 - Tahkikatın hitamı ve muhakeme
- 392 10 - Hüküm
- 392 1 - Mahkemei asliye tarafından verilen hükümler
- 393 2 - Sulh hâkimleri kararları
- 393 11 - Gıyab
- 395 12 - Masarifi muhakeme
- 396 **III - Hükümlere karşı müracaat tarikleri**
- 396 1 - Temyiz
- 400 2 - İadei muhakeme
- 401 3 - Hükümlerin tavzihi
- 402 **IV - Haczi caiz olmayan şeyler**
- 405 **V - Müzaheretü adliye**
- 407 **VI - Şifahî usulü muhakeme**
- 407 1 - Umumî hükümler
- 407 2 - Tahkikat
- 408 3 - Hâdise
- 408 4 - Esbabı subutiyenin tedkiki
- 409 5 - Muhakeme ve hüküm

409

VII - Hususî usulü muhakemeler

- 409 1 - Neseb işlerinde usulü muhakeme
- 409 2 - Boşanma işlerinde sulh teşebbüsü, evlilik birliğini himaye tedbirleri
- 410 3 - Seri usulü muhakeme
- 411 4 - Basit usulü muhakeme
- 411 5 - Mahez mallara istihkak davası

412

VIII - Tahkim

414

IX -

- 414 1 - Ecnebi mahkemelerinden verilen ilâmların sureti tenfizi
- 415 2 - Temhir usulü
- 415 3 - Tahrir
- 416 4 - Taksim ve izalei şuyu
- 416 1 - Taksim
- 417 2 - İzalei şuyu
- 417 5 - Müzayede ile satış

417

X - Hâkimlerin mesuliyeti

418

Mevaddı mahsusa

Hukuk usulü muhakemeleri kanunu

(Resmî Ceride ile neşir ve ilân 2, 3, 4/VII/1927 - Sayı : 622, 623, 624)

No.
1086

BİRİNCİ BAB

Umumî hükümler

BİRİNCİ FASIL

Vazife ve salâhiyet

Birinci kısım

Vazife

BİRİNCİ MADDE — Mahkemelerin vazifeleri teşkili mehakim kanunile muayyendir.

Teşkili mehakim kanununda mahkemenin vazifesi müddeabihin kıymetine göre tayin edilmiş ise işbu kıymet; müddeabihin ikame edildiği gündeki kıymetine o zamana kadar tahakkuk eden faiz ve masraf ve teferruatı dahi ilâve edilmek suretile aşağıda gösterilen kaideler mucibince hesap ve tayin olunur.

İKİNCİ MADDE — Müddeabih para ise mahkemenin vazifesini tayinde miktarı esas ittihaz olunur.

Müddeabih başka bir şeyi olup da iki taraf kıymetinde uzlaşamazlarsa kıymeti, davanın ikame edildiği mahkeme tarafından takdir ve tayin olunur.

Haciz ve iflâs muamelâtından dolayı ikame edilecek istihkak davaları hakkındaki ahkâm mahfuzdur.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Müddeabih, birden ziyade ise miktar ve kıymetlerinin mecmuu esas ittihaz olunur. Müddeabih bir tarafın birini ifa veya istifade muhayyer olduğu iki veya daha ziyade şeylerden biri ise bunlardan hangisinin kıymeti ziyade ise yalnız o nazarı dikkate alınır.

Hakkı hiyar muayyen para ile diğer şeye taallük ettiği halde mahkemenin vazifesini tayinde yalnız para esas ittihaz olunur.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Alacağın bir kısmı dava olundukta, eğer son kısım ise, mahkemenin vazifesini tayinde müddeabihin kıymetine bakılır.

Son kısım olmadığı ve alacağın tamamı da münazaalı olduğu takdirde alacağın tamamı nazarı itibare alınır.

Alacağın tamamı münazaalı değilse dava olunan kısma bakılır.

BEŞİNCİ MADDE — Mütakabil davanın miktar veya kıymeti asıl davanın miktar veya kıymetinden çok ise mütakabil davanın kıymeti esastır.

ALTINCI MADDE — Bir mülkün diğer bir mülke karşı irtifak hakkı dava olduğu takdirde işbu hakkın müteallik olduğu iddia olunan mülke temin ettiği

ziyadei kıymetle diğer mülke iras ettiği noksan kıymetten hangisi çok ise vazife onunla teayyün eder.

YEDİNCİ MADDE — Rüyete ve tedkiki diğer bir mahkemeye veya idare makamlarından birine aid bir dava mahkemeye arz olunursa mahkeme vazifedar olmadığına resen karar verir.

Vazife iddiası muhakeme bitinceye kadar dermeyan edilebilir.

Bir dava mahkemei asliyede hükmen halledildikten sonra davanın sulh mahkemesinin vazifesi dahilinde olduğundan bahisle, mafevk mahkemesinde itiraz olunamaz.

SEKİSİNCİ MADDE — Sulh hâkimleri miktar veya kıymeti üç yüz liraya kadar alacak ve menkul ve gayrimenkul aynı davaları ile icar müddeti hitam bulmuş olan mecurun tahliyesine mütedair talepleri ve kanunen musarrah sair davaları rüyete eder.

İkinci kısım

Salâhiyet

DOKUZUNCU MADDE — Her dava ikame edildiği tarihte müddeialeyhin kanunu medeni mucibince ikametgâhı addolunan mahal mahkemesinde bakılır.

Müddeialeyh müteaddid ve sebebi dava müttehid veya yekdiğerine mürtebit ise dava müddeialeyhlerden birinin ikametgâhı mahkemesinde ikame olunur. Şukadarki sebebi davaya nazaran kanun müddeialeyhlerin umumu hakkında müşterek salâhiyeti haiz bir mahkeme tayin etmiş ise dava o mahkemede bakılır.

Davanın mücerred müddeialeyhlerden birini kendi mahkemesinden başka bir mahkemeye getirmek maksadile tasni edildiği karinei haliye veya delâili saire ile anlaşılır ise mahkeme ademi salâhiyet kararı verir.

ONUNCU MADDE — Dava, mukavelenin icra olunacağı veyahud müddeialeyh veya vekili dava zamanında orada bulunmak şartile akdin vukubulduğu mahal mahkemesinde de bakılabilir.

ON BİRİNCİ MADDE — Aşağıdaki davalar mütevaffanın ikametgâhı mahkemesinde görülür:

1 - Terekenin taksimine ve kısmetin buatlan ve feshine ve mirasçılar arasında terekenin idaresine aid iddialar,

2 - Terekenin taksimi katisine kadar tereke aleyhine ikame olunan davalar.

Terekeden bir mal hakkında istihkak davası, terekenin tahrir ve tesbiti zamanında mal nerede bulunur ise orada dahi ikame olunabilir.

Verasetin isbatına, miras hisselerinin tayinine mütedair davalar mirasçılarının her birinin bulunduğu mahal mahkemesinde de rüyete olunabilir.

ON İKİNCİ MADDE — Haczi ihtiyatiden sonra haciz kararının müstenidi olan alacak davası haciz kararını veren mahkemede de ikame olunabilir.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Gayri menkule müteallik davalar, gayri menkulün bulunduğu mahal mahkemesinde ikame olunur. Gayri menkule müteallik dava sebebi ne olursa olsun gayri menkulün aynine veya gayri menkul üzerinde bir hakka veya muvakkat olsa bile anın ziyedliğine veyahud hakkı habsine mütedair olanlardır. İrtifak haklarına dair iddialarda, üzerine irtifak hakkı taallük eden malın bulunduğu mahal mahkemesi salâhiyettardır.

Dava birden ziyade gayrimenkule aid ise gayrimenkullerden birinin bulunduğu mahal mahkemesinde ikame olunur.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Davayı asliyenin ikame olduğu mahkeme davayı müteakibine dahi bakmağa salâhiyettardır.

ON BEŞİNCİ MADDE — Bir dava münasebetile iki taraf vekillerinin ücret ve masraf iddiaları mikdarı her neye baliğ olursa olsun o davaya bakan mahkemede görülür.

ON ALTINCI MADDE — Türkiye dahilinde malûm ikametgâhı olmayanlar aleyhindeki mal davaları Türkiyede sakin oldukları mahal mahkemesinde ve Türkiyede malûm meskeni yoksa emvalinin veya münazaahı şeyin veya teminatı var ise o teminatın bulunduğu mahal mahkemesinde bakılır.

ON YEDİNCİ MADDE — Hakikî veya hükmî bir şahsın muhtelif mahallerde şubeleri bulunduğu takdirde o şubenin muamelesinden dolayı iflâs davası müstesna olmak üzere o şubenin bulunduğu mahalde dahi dava ikame olunabilir. Şirket ve cemiyetlerin ve tesislerin kendi işlerine müteallik olmak üzere azası aleyhine ve azanın bu sıfatla yekdiğeri aleyhlerine ikame edecekleri dava bu şirket, cemiyet veya tesisin ikametgâhı addolunan mahal mahkemesinde bakılır.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Türkiyede ikametgâhı bulunmayan Türk tebaası Türkiyede sakin değil ise ahkâm şahsiye noktasından Türkiyedeki son ikametgâhı mahkemesine ve bulunmadığı halde Ankara mahkemesine tâbidir.

ON DOKUZUNCU MADDE — Sigorta mukavelesinden mütevellid tazminat davası sigorta emvali gayrimenkuleye veya muayyen bir yerde kalması şart kılınan emvali menkuleye müteallik ise emvali mezkûrenin bulunduğu ve vaziyeti icabı müstakar olmayan emvale müteallik ise tehlikenin hâdis olduğu ve hayat sigortalarında sigorta olunan şahsın ikametgâhının bulunduğu mahallerde dahi ikame edebilir.

Bu kanunun meriyetinden sonra sigorta mukavelelerine bu maddeye muhalif konulacak şartların hükmü yoktur.

Bu madde bahrî sigortalara şamil değildir.

YIRMİNCİ MADDE — Memur, asker, mekteb talebesi, amele, çırak ve hizmetçi gibi bir mahalde muvakkaten sakin bulunanların oradaki ikametleri mesguliyetlerine göre uzunca bir zaman devam edebilecek ise bu kabîl kimseler aleyhine alacak ve emvalimenkule davaları buldukları mahal mahkemesinde bakılabilir.

YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Haksız bir fiilden mütevellid dava o fiilin vukubulduğu mahal mahkemesinde ikame olunabilir.

YIRMİ İKİNCİ MADDE — Mahkemenin salâhiyeti intizamını amme esasına binaen tayin edilmemiş olan hallerde iki taraf bir veya müteaddid muayyen hususa müteallik ihtilâflarının salâhiyettar olmayan mahal mahkemesinde görülmesini tahriren mukavele edebilirler. Bu halde işbu mahal mahkemesi o davaya bakmaktan imtina edemez.

YIRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Salâhiyettar olmayan bir mahkemede aleyhine dava ikame olunan kimse esasa girişmezden evvel bu babda itirazda bulunmazsa o mahkemenin salâhiyetini kabul etmiş addolunur. Şu kadar ki: munhasıran iki Tarafın arzularına tâbi olmayan mesail bundan müstesnadır. Mahkeme bu nevi davalarda hitamı muhakemeye kadar resen veya iki taraftan birinin talebi üzerine ademi salâhiyet kararı verir. Mahkemenin salâhiyettar olmadığını iddia eden taraf salâhiyettar mahkemeyi beyana mecburdur.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Teşkilâtı esasiye kanunu ve kanunu medenî ve sair adlî kanunlar ve muahedeler ile salâhiyet hakkında vazolunan hükümler mahfuzdur.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Salâhiyettar mahkemenin bir davaya bakmasına filî veya hukukî bir mâni çıktığı veya iki mahkemenin kazaî hududlarının şümulünde tereddüd olunduğu veya iki mahkemenin aynı davanın rüyetine vazifedar veya salâhiyettar olduğuna veya olmadığına dair ittihaz ettikleri kararlar katiyet kesbettiği takdirde tayini merci için mafevk mahkemesine müracaat olunur.

YİRMİ ALTINCI MADDE — Tayini merci hakkında tedkikat evrak üzerine icra olunabilir.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Mahkeme vazifedar veya salâhiyettar olmadığından dolayı dava arzuhalinin reddine karar verdiği takdirde arzuhalî ve dava dosyasını aid olduğu mahkemeye gönderir ve yeniden harç alınmaz.

İKİNCİ FASIL

Hâkimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Hâkim aşağıdaki hallerde davaya bakmaktan memnudur. Taleb edilmese bile bizzatistinkâfa mecburdur :

1 - Kendisine aid olan veyahud doğrudan doğruya veya dolayısıyla alâkadar olduğu davalarda,

2 - Aralarında evlilik rabıtası mürtefi olsa bile karısının davasında ve neseben veya sebeben usul ve furununun veya üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) neseben veya kendisile sıhriyet hâsıl olan evlilik mürtefi olsa dahi ikinci dereceye kadar (bu derece dahil) sebeben civar hısımlarının veya aralarında evlâdlık rabıtası bulunanların davasında,

3 - İki taraftan birinin vekili veya vasisi ve ya kayyımı sıfatile hareket ettiği davalarda,

4 - Hini davada heyet idaresinden bulunduğu cemiyete, belediyeye veya diğer hükmî bir şahsa aid davalarda.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Aşağıdaki hallerde hâkim bizzat kendisini reddedebilir veya iki taraftan biri canibinden reddolunabilir :

1 - Davada iki taraftan birine nasihat vermiş veya yol göstermiş olması,

2 - Davada iki taraftan biri veya üçüncü şahıs muvacehesinde kanunen icab etmeden reyini beyan etmiş olması,

3 - Davada şahid veya ehli hibre veyahakem veyahud hâkim sıfatile dinlenmiş veya hareket etmiş olması,

4 - Davanın dördüncü dereceye kadar (bu derece dahil) civar hısımlarına aid bulunması,

5 - Dava esnasında iki taraftan birisile davası veya aralarında bir düşmanlık bulunması,

6 - Umumiyetle hâkimin bitarafılığından şüpheyi mucib esbabı mühimme bulunması.

OTUZUNCU MADDE — Davaya bakmaktan memnu bulunan hâkim ancak iki arafı teşkil edenlerin cümlesinin sarih ve tahrirî muvafakatleri ile muhakemede vazır bulunabilir. Aksi takdirde memnuiyet sebebinin hâdis olduğu tarihten itibaren o hâkim huzurile yapılan bilûmum muameleler mafevk mahkemesinin kararile iptal olunabilir. Hüküm ve kararlar ise her halde ibtal olunur. Hâkim masarifi muhakeme ile mahkûm edilebilir.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Hâkim reddini mucib sebeplerden biri var iken bizzat istinkâf etmezse iki taraftan biri red talebinde bulununcaya kadar davaya bakabilir.

İki taraf muvafakat etseler bile red sebeplerinden biri varsa, hâkim bizzat istinkâf edebilir.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Reddini mucib sebebe vakıf olan hâkim derhal istinkâfını mahkeme kalemine tahrirî bildiri. Mahkeme başkâtibi de bunu hemen iki tarafa bilâharç tebliğ eder.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Reddi hâkim arzuhali reddolunacak hâkimin mensub olduğu mahkemeye verilir. Vekilin reddi hâkim iddiasında bulunabilmesi bu babdaki salâhiyetin vekâletnamesinde musarrah bulunması ile meşruttur.

Reddi hâkim arzuhali mahkemece tedkik olunur. Reddedilen hâkimin ademi iştirakinden dolayı mahkeme teşekkül edemediği takdirde red arzuhali mafevk mahkemesince tedkik olunur. Mahkemei asliye vezaifi bir hâkim tarafından ifa olunan mahkemelerde o hâkim hakkında vuku bulan red talebi refikı var ise onun tarafından yok ise en yakın mahkemei asliyede bakılır. Sulh hâkimi reddedildiği takdirde refikı var ise onun tarafından yok ise mensub olduğu asliye mahkemesi tarafından tedkik olunur.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Davanın tahkikine veya rüyetine memur olan hâkim hakkında reddi mucib bir sebebin mevcudiyetine vakıf olan iki taraftan biri reddi hâkim talebini her türlü itiraz ve müdafaadan evvel beyan etmek lâzımdır.

Eğer reddi mucib sebebe davaya bakıldığı sırada vâkıf olmuş ise usule müteallik yeni bir muamele icrasından evvel derhal bu talebi beyan mecburidir. Aksi halde reddi hâkim talebi sakıt olur.

Reddi hâkim talebinde bulunan taraf evveleminde işbu talebini istinad ettiği esbab ile beraber diğer tarafa tebliğ eder. Tebliğden sonra iki tarafın taleb ve cevabı, reddi taleb edilen hâkime mahkeme başkâtibi tarafından bildirilir. Hâkim ve iki taraf esbabı reddi kabul ederlerse keyfiyet dava zabtına dercolunur ve hâkim istinkâf eder.

Aksi takdirde hâkimin cevabile beraber sair evrak başkâtib tarafından mahkemeye takdim olunur.

Esbabı red vesaiki tahririyeye istinad etmediği takdirde mahkeme davayı reddetmek veya ikame edilmek istenilen şühudu istima ederek bir karar vermekte serbestii takdiri haizdir.

Reddi hakimi mucib sebep sabit olmasa bile mahkeme bunu muhtemel görürse red talebini kabul edebilir. Esbabı reddenden dolayı yemin teklif olunamaz.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Reddi hâkim talebinin mahkemede tedkik ve rüyetinde reddi taleb olunan hâkim iştirak edemez.

OTUZ ALTINCI MADDE — Reddi hâkim talebine dair olan karar evrak üzerine ita olunabilir.

Reddi taleb edilen hâkim red hakkında kararı katği ita eidlineye kadar o mahkemede hazır bulunamaz.

Şu kadar ki, tehirinde mazarrat melhuz olan mesailin tedkik ve muhakemesinde bulunması caizdir.

Reddi hâkim talebinin mahkemece ademi kabulü halinde reddi taleb eden kim seden bin kuruştan dört bin kuruşa kadar cezayı nakdî alınır.

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Reddi hâkim esbabına müsteniden davanın za-bit kâtibi de reddolunabilir. İşbu red talebi kâtibin ifayi vazife eylediği mahkeme tarafından tedkik olunur.

ÜÇÜNCÜ FASIL**Taraflar****Birinci kısım***Tarafların ehliyeti*

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Davaya ehliyet Kanunu medenî ile tayin olunmuştur.

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Ehliyeti haiz olan hükmî şahıslar, kanunî uzuvları vasıtasile ve icab eden mezuniyeti istihsal ile hareket ederler.

Aksi halde hâkim, tayin edeceği müddet zarfında şeraitin ikmali için muhakemeyi talikâ mecbur olduğu gibi davanın her halinde taraflardan her biride bunu talep edebilir. Ancak müstacel işlerde hâkim davanın muvakkaten devamına karar verebilir.

KIRKINCI MADDE — Hâkımın tayin ettiği müddet zarfında şeraiti lâzime ikmal olunmazsa yapılan muamele hükümsüz addolunur. Şu kadar ki, kanunen davanın takibi bir makamın mezuniyetine mütevakkıf ise hâkim bu makamı haberdar etmek şartile yeni bir mühlet te verebilir.

KIRK BİRİNCİ MADDE — İki taraftan birinin vefatı halinde diğer tarafın talebile hâkim davanın takibi için bir kayyim tayin edebilir.

KIRK İKİNCİ MADDE — Taraflardan birinin vesayet altına alınması veya kendisine kanunî bir müşavir tayin edilmesi talep edilirse hâkim bu hususta katî bir karar verilinceye kadar muhakemeyi talik edebilir.

Taraflardan biri icabı kanuniye binaen şifahaneye konulmuş veya ihtilâttan men ve teerid edilmiş olub da asaleten veya vekâleten mahkemede bulunması mümkün değilse kezalik o kimse hakkında davayı takib için bir kayyim tayin olununcaya kadar muhakeme talik olunabilir.

İkinci kısım*Tarafların taaddudu, davanın tefrik ve tevhidî*

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Birden ziyade kimseler aşağıdaki hallerde birlikte dava ikame edebilecekleri gibi birlikte aleyhlerine de dava ikame olunabilir:

1 - Müddeiler veya müddeialeyhler arasında müddeabih olan hak veya borcun iştirak halinde bulunması veyahud müşterek bir muamele ile hepsinin lehine bir hak taahhüd edilmiş olması veya kendilerinin bu suretle taahhüd altına girmeleri,

2 - Davanın, her biri hakkında aynı sebebeden neşet etmesi.

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Müctemian müddei veya müddeialeyh olanlar birlikte hareket ederler. Ancak bunlardan biri hususî bir iddia veya müdafaa vasıtasına malik ise onu ayrıca kullanabilir. Birlikte hareket edenler her halde davaya bakan mahkemenin, dairei kazası dahilinde müşterek bir ikametgâh göstermeğe mecburdurlar.

KIRK BEŞİNCİ MADDE — Kanunen icab etmediği halde aynı davada cem olunan müddeialeyhlerden birinin veya bir kaçının talebi üzerine davanın onlar hakkında tefrikına karar verilir. Ancak bu talep esasa girilmezden evvel dermeyan edilmek lâzımdır.

KIRK ALTINCI MADDE — Tahkikat hâkimi tarafından tahkikatın hüsnü

ceryanını temin için de taraflardan birinin talebi üzerine davanın her halinde tefrik kararı verilebilir.

KIRK YEDİNCİ MADDE — Kanunu medenî mucibince müştereken dava ikame etmeleri veya aleyhlerine ikame olunması iktiza edenlerin davalarında tefrik kararı verilemez.

KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Tahkikat hâkimi, davanın her halinde talep üzerine alâkadarları istima ettikten sonra yekdiğerine mürtebit işlerin tevhidine veya birleştirilen davaların tefrikına karar verebilir. Davanın tefrik veya tevhidî tahkikat hâkimine iktiza eden suretlerle beraber verilecek istida ile talep olunur.

Üçüncü kısım

Davanın ihbarı

KIRK DOKUZUNCU MADDE — İki taraftan biri davayı kaybettiği takdirde üçüncü şahsa rücu hakkı olduğu mülâhazasında bulunursa makamına kaim olarak davayı takib veya davada üçüncü şahıs sıfatile kendisine iltihak etmesi lüzumunu o şahsa ihbar edebilir.

Davanın her halinde ihbar caizdir. Şu kadar ki, ihbar için iki tarafın biri canibinden vukubulacak mühlet talebi davanın ikamesini veya davada rücuu icab eden vasıtanın mahkemeye arzını müteakib dermeyan edilmezse mühlet verilemez.

ELLİNCİ MADDE — Üçüncü şahıs ihbar eden kimsenin makamına kaim olarak davayı takib etmeyi kabul ederse davayı kendi namına takib edemeyip yalnız ihbar eden şahıs temsil eder.

ELLİ BİRİNCİ MADDE — Üçüncü şahıs ihbar eden kimsenin makamına kaim olarak davayı takib veya davaya müdahale eylemediği halde bu hususu ihbar eden kimse davada bulunmağa mecburdur. Şu kadar ki, ihbar tarihinden itibaren üçüncü şahsa karşı yalnız hilesinden veya ağır kusurundan mesuldür.

ELLİ İKİNCİ MADDE — Kendisine ihbar vaki olan üçüncü şahıs o hususta başkasına hakkı rücuu olduğu mülâhazasında ise kendisi de o kimseye keyfiyeti ihbar edebilir. Bu suretle ihbarın tevalisi caizdir. Bu gibi hallerde hâkim ancak zarurî olan mühletleri verir ve mühlet talep edenlerden teminat ta isteyebilir.

Dördüncü kısım

Üçüncü şahsın müdahalesi

ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hakkı veya borcu bir davanın neticesine bağlı olan üçüncü şahıs iki taraftan birine iltihak için davaya müdahale edebilir.

ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Müdahale talebi muhakeme bitinceye kadar dermeyan olunabilir ve davayı asliyenin ceryanı talik olunur. Müdahale talebi, arzuhal ile olur.

Tahkikat hâkimi tarafından tayin olunacak muhakeme günü arzuhal işaret edilerek suretleri iki tarafa tebliğ olunur.

ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Tayin olunan günde iki taraftan her biri müdahale talebine itiraz edebilir ve işbu itiraz tahkikat hâkimi tarafından hâdiseler hakkındaki usule tevfikân tedkik ile karar verilir.

ELLİ ALTINCI MADDE — Müdahale talebinin kabulü halinde müdahil ancak davayı bulunduğu noktadan itibaren takip edebilir.

ELLİ YEDİNCİ MADDE — Müdahil iltihak ettiği tarafla birlikte hareket eder. Fakat hüküm iltihak olunan tarafa muzaf olarak verilir. Mahkeme iltihak olunan tarafla müdahil arasında tahaddüs edecek hakkı rücu davasını birlikte halledebilir.

ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — İşbu fasıl ahkâmı kanunen müddeiumuminin müdahalesi lâzım gelen hukuk davalarında tatbik olunur.

DÖRDÜNCÜ FASIL

İki taraf vekilleri

ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Dava ikamesine ehil olan her şahıs davasını bizzat veyahud intihab edeceği vekil vasıtasıyla ikame ve takip edebilir.

Kanunî mümessiller dahi bu hakkı haizdir.

ALTMİŞİNCİ MADDE — Davaya vekâlet, aşağıdaki hükümler müstesna olarak Kanunu medeninin umumî hükümlerine tâbidir.

ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Vekil baroda resmen mukayyed bulunan avukatlardan ve baro teşekkül etmeyen yerlerde en aşağı üç dava vekili varsa bunlardan intihab edilmek lâzımdır.

Birinci fıkra mucibince avukat veya dava vekili olmayan vekil, müvekkili namına esnayı muhakemede hazır olsa bile muhakeme gayaben icra olunarak hüküm verilir.

Şu kadar ki şifahî usulü muhakemeye tâbi olan işlerde bu kaide cari değildir.

Baro teşekkül etmeyen ve birinci fıkra vechile dava vekili bulunmayan mahallerde herkes dilediği kimseyi tevkil edebilir.

ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Kanunen salâhiyeti mahsusa itasına mütevakkıf hususlar müstesna olmak üzere vekâlet, hüküm katiyet kesbedinceye kadar davanın takibi için icab eden bilûmum muameleleri ifaya ve hükmün icrasına ve masarifi muhakemenin tahsilile bundan dolayı makbuz itasına ve kendisi aleyhinde de işbu muamelâtın kâffesinin ifa edilebilmesine mezuniyeti mutazammındır.

İşbu mezuniyeti takyid edecek bütün kayıtlar diğer taraf indinde gayri muteber addolunur.

ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Saralaten mezuniyet verilmemişse vekil sulh olamaz ve aharı tahkim veya ibra ve davadan hiç bir suretle feragat veya hasmin davasını ve teklif olunan yemini kabul veya mahkûmünbihi kabz ve haczi fek edemez. Yeminin kabul veya reddini beyan için salâhiyet ancak yemin edecek kimse tarafından yemin teklif olunan mesleğe itıla kesbettikten sonra verilebilir.

ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Davaya müteaddid vekil tayin olunmuş ise her biri münferiden icrayi vekâlet edebilir. Hilâfına vukubulan şart hasım indinde muteber değildir.

ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Kâtibiadil, nahiye meclisi veya ihtiyar heyeti veyahud sulh hâkimi tarafından imzası musaddak bir vekâletname ile vekâletini vekil isbat etmeğe ve vekâletnamenin aslını veyahud musaddak suretini dava dosyasına konulmak üzere vermeğe mecburdur. Şu kadar ki nahiye meclisi, ihtiyar heyeti veya sulh hâkimi tarafından tasdik edilecek vekâletname ancak sulh hâkimleri huzurunda görülecek davalar hakkında muteberdir. Devairi resmî vekillerine

mensub oldukları daire âmiri tarafından usulüne muvafık surette verilen vekâletnameler muteber olup ayrıca tasdika tâbi değildir.

ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Davanın her halinde ve esas hakkındaki hükme kadar vekâletnamenin aslı istenilebileceği gibi bunun kâfi veya usulüne muvafık olmadığı hakkında da itiraz olunabilir.

ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — İki taraftan birinin vekil olduğunu beyan eden kimse mahkemenin veya diğer tarafın talebi üzerine derhal musaddak vekâletnamesini ibraza mecburdur. Etmezse okimse huzurle muhakemeye devamla beraber vekâletnamenin ibrazı için kendisine bir mühlet verilir. Bu mühlet zarfında muahhar tarihli olsa bile vekâletname ibraz olunursa evvelce yapılmış olan muameleler muteberdir. Aksi takdirde keenlemyekün addolunarak o kimse bilûmum masraf ve zarar ve ziyan ile makûm edilebilir.

O kimsenin sui niyetle hareketi anlaşılırsa elli lirayı tecavüz etmemek üzere ayrıca hakkında cezayı nakdî dahi hükmolunabilir. Bununla beraber ceza kanunu ahkâmı dahi mahfuzdur.

ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Müvekkilî namına nuamele yapmış olan vekil, nefisini azlettiğini veya müvekkilî tarafından azlolunduğunu dava zabtına kayid veya tebliğ ettirilmek suretile diğer tarafa bildirmedikee, istifa ve azlin o taraf hakkında hükmü yoktur.

ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Vekilin esnayı muhakemede müvekkilî huzurunda vaki beyanatı müvekkilî tarafından derhal tekzib edilmezse müvekkilden sadır olmuş addolunur.

YETMİŞİNCİ MADDE — Davasını bizzat takib eden kimse huzuru mahkemede münasib olmayan hal ve tavurda bulunursa hâkim kendisine ihtar eyler. Buna da riyaet etmezse hâkim derhal dışarıya çıkarılmasını emir ve icabı halinde kendisini vekil tayinine icbar eder. Vekil tayin etmediği surette gıyaben muhakeme icra ve hükmü olunur.

Vekil münasib olmayan hal ve tavurda bulunursa yukarıki fıkralar mucibince mahkemeden çıkarılır ve mahkemece katî lüzum görülürse bu babda esbabı mucibinin zikrile tayin edeceği müddet zarfında başka bir vekil göndermesinin asile tebligine karar verilir.

Müvekkil mahkemece tayin olunan müddet zarfında diğer bir vekil göndermezse mahkemeye gıyaben bakılır.

YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Tahkikat hâkimi iki taraftan birinin lâyikile davasını takib edecek ehliyetle olmadığını görürse bir vekil refakatına almasını emredebilir o kimse emre riyaet etmezse muhakeme gıyaben icra olunur.

BEŞİNCİ FASIL

İki tarafın hak ve vazifeleri

YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Hâkim iki taraftan birinin talebi olmaksızın re sen bir davayı tedkik ve halledemez.

YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Kanunun gösterdiği istisnalar haricinde hâkim her iki tarafı istima veyahud iddia ve müdafaalarını beyan etmeleri için kanunî şekillere tevfikân davet etmedikçe hükmünü veremez.

YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Kanunu medenî ile muayyen hükümler mahfuz olmak üzere hâkim her iki tarafın iddia ve müdafaalarile mukayyed olup

ondan fazlasına veya başka bir şeye hüküm veremez. Tahakkuk edecek hale göre talebden noksan ile hüküm caizdir.

YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Kanunun tayin eylediği istisnalardan başka hallerde hâkim iki taraftan birinin söylemediği şeyi veya iddia sebeplerini resen nazarı dikkate alamaz ve anları hatırlatabilecek hallerde dahi bulunamaz.

Ancak mübhem ve mütenakız görüldüğü iddia veya sebepler hakkında izahat isteyebilir.

Hâkim davanın her safhasında iki tarafın iddiaları hududu dahilinde olmak üzere kendilerini istima ve lâzım olan delillerin ibraz ve ikamesini emredebilir.

YETMİŞ ALTINCI MADDE — Hâkim resen Türk kanunları mucibince hüküm verir. Ancak bir ecnebi hukukunun tatbiki lâzım olan hallerde, buna istinad eden taraf o kanun hükmünü isbatla mükelleftir. İsbat olunmazsa Türk kanunları mucibince hükmolunur.

YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Hâkim tahkikat ve muhakemenin mümkün olduğu derecede sürat ve intizam dairesinde cereyanına ve beyhude masrafa meydan verilmemesine dikkatle mükelleftir.

YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Hâkim muhakeme adabı haricine çıkan tarafı meneder.

Okunamayan veya münasebetsiz olan evrak iade edilir ve yeniden tanzim için münasib bir mühlet verilir. Bu mühlet zarfında tanzim olunmazsa yeniden mühlet verilemez.

YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Kanunen sarahat olmadıkça hiç kimse kendi lehine olan davayı ikameye veya hakkını talebe icbar olunamaz.

SEKSENİNCİ MADDE — İki tarafın veya hâkimin, zâhir ve açık olan yazı ve hesap hataları daima tashih olunabilir. Bu tashih neticesinde bir münazaa, mahiyetinin değiştirir veya halledilmiş bulunursa masarifi muhakemeyi tayinde bu cihet nazarı dikkate alınır.

SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Hâkim tarafından esbabı mucibe gösterilerek müstaceliyet kararı verilen hallerden maadasında güneş battıktan doğuncaya kadar ve tatil günlerinde aleyhinde muamele yapılacak kimsenin muvafakati olmaksızın tebligat işleri müstesna olmak üzere hiç bir muamelei adliye yapılamaz.

SEKSEN İKİNCİ MADDE — Esaslı merasime riayet edilmeksizin yapılan usule müteallik muameleler bu babda mentaati bulunan kimsenin davayı takibden evvel talebi sebkederse ibtal olunur.

Umumî intizamı veya muamelei usuliyenin istihdaf ettiği maksadı temin mülahazasile vazolunan ahkâm esaslı merasimden addolunur.

Esaslı olmayan merasime riayet edilmezse bu babda menfaati olan kimsenin davayı takibden evvel talebi sebkederse tashih veya ikmal olunur.

ALTINCI FASIL

Islah

SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — İki taraftan her biri usule müteallik olarak yaptığı muameleyi tamamen veya kısmen ıslah edebilir. Aynı davada her taraf ancak bir kere ıslah hakkını kullanabilir.

SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — İslah, tahkikata tâbi olan davalarda tahkikat bitinceye kadar ve tâbi olmayanlar da muhakemenin hitamına kadar yapılabilir.

SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — İslah, muayyen celsede diğer taraf hazır olduğu halde yapılabileceği gibi evvel emirde o tarafa tebliğ edilmek şartile arzuhal ile de yapılabilir.

SEKSEN ALTINCI MADDE — İslah eden taraf bu tarihe kadar olan dava masrafile diğer taraf için takdir olunacak zarar ve ziyanı davada mahkûm olmuş gibi derhal mahkeme veznesine vermeğe mecburdur. Aksi halde ıslah yapılmamış addolunur.

İleride zarar ve ziyanın fazla veya noksanlığı sabit olursa fazlayı tazmin ve noksanı istirdad eder.

SEKSEN YEDİNCİ MADDE — İslah, bunu yapan tarafın teşmil edeceği noktadan itibaren usule müteallik bilcümle muamelelerin yapılmamış addolunmasını müstelzimdir. Ancak hâkim huzurunda sebmeden ikrarlarla bir mahallin keşif ve muayenesi üzerine tesbit olunan hali mübeyyin her nevi zabıt varakalarının ve ehli hibre raporlarının mündericatu ve şahidlerin şهادتleri mahfuzdur. Şu kadar ki ıslahdan sonra cereyan edecek tahkikat neticesinde tebeyyün edecek hal, mezkûr reylerin nazara alınmasını icab etmezse bunlara da olmamış nazarile bakılır. Müddei ıslah suretile müddeabihi tezyid edemez.

SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — İslah eden taraf davasını kâmilen ıslah ettiği ve bunun tebliği tarihinden itibaren üç gün zarfında yeni bir dava ikame eylemediği halde davası ibtal olunur.

SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Davasını tamamen ıslah eden müddei ibtal tarihinden itibaren üç ay zarfında yeniden dava ikame eylemezse davasından feragat etmiş addolunur.

DOKSANINCI MADDE — İslah hakkının, mücerred hasmı izaç ve davayı sürüncemede bırakmak gibi fena bir maksadla kullanıldığı karinei haliye ile anlaşılırsa hâkim ıslah talebinde bulunan kimseyi diğer tarafın bilûmum zarar ve ziyanını tazmin ile mahkûm ettikten başka yüz liraya kadar cezayı nakdiye de mahkûm edebilir.

YEDİNCİ FASIL

Feragat ve kabul

DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Feragat, iki taraftan birinin neticei talebinden vaz geçmesidir.

DOKSAN İKİNCİ MADDE — Kabul, iki taraftan birinin diğerinin neticei talebeine muvafakat etmesidir.

DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Feragat ve kabul, iki taraf hazır ise mahkeme huzurunda şifahen ve değilse bir sureti diğer tarafa tebliğ edilecek istida ile tahriren yapılır.

DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Feragat veya kabul eden taraf mahkûm olmuş gibi masarifi muhakemeyi tediye mecburdur.

Şu kadar ki müddeialayh hal ve vaziyeti ile aleyhine dava ikamesine sebebiyet vermemiş ve ilk muhakeme celsesinde de müddeinin iddiasını kabul etmiş ise masarifi muhakeme ile ilzam olunamaz.

Feragat veya kabul neticei talebin yalnız bir kısmı hakkında ise masarifi muhakeme buna göre tayin olunur.

DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Feragat ve kabul, katî bir hükmün hukukî neticelerini hâsıl eder.

Bilbeyyine hükme rabtı kanunen mecburî olan hallerde müddeialehyh müddeinin neticei talebini kabul ederse müddeialehyhin davada devam huzuru mecburî değildir ve bu kabul bundan başka hukukî bir netice husule getirmez.

SEKİZİNCİ FASIL

Teminat

DOKSAN ALTINCI MADDE — Bir davada verilecek teminat mahkemenin takdir edeceği nakid veya mahkemece kabul olunacak sehim ve tahvil veya gayri menkul rehin veyahud muteber bir banka kefaleti veya kâtibi adilden musaddak senedle kefil iraesî suretile yapılır. İki taraf teminatın nevi ve şeklini mukavele-namelerinde tasrih etmişlerse teminat ona göre tayin olunur. Kanunun başka şekilde teminat gösterilmesine müsaade ettiği haller bundan müstesnadır.

DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Türkiyede kanunu medenî mucibince ikametgâhı olmayan müddei veya davaya müdahale eden kimse diğer tarafın muhtemel zarar ve ziyanile masarifi muhakemesine mukabil 96 ncı madde mucibince teminat göstermeğe mecburdur.

İşbu kaide tahkikat ve muhakeme esnasında ikametgâhını ecnebi memlekete nakledenler hakkında da caridir. Muahede hükümleri mahfuzdur.

DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Teminat talebi davanın ikamesini müteakib ve esasa girişilmezden evvel veya Türkiye haricinde mukim olan kimse davaya dahil olur olmaz dermeyan edilmek lâzımdır.

Davanın rüyeti esnasında ikametgâhını ecnebi memlekete nakledenler hakkında teminat talebi nakil keyfiyetinin diğer tarafa bildirilmesini müteakib vaki olmak ictiza eder. Aksi halde her iki surette teminat talebi hakkı sakıt olur.

DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Hâkim tarafından tayin olunan müddet içinde teminat verilmezse muhakemede hazır bulunulmamış addolunur.

YÜZÜNCÜ MADDE — Teminatın kâfi veya muteber olup olmadığı hakkındaki ihtilâflar davayı tahkik eden hâkim tarafından hallolunur.

DOKUZUNCU FASIL

İhtiyatî tedbirler

YÜZ BİRİNCİ MADDE — Hâkim iki taraftan birinin talebile davanın ikamesinden evvel veya sonra aşağıda gösterilen hal ve şekillerde ihtiyatî tedbirler ittihaza karar verebilir :

1 - Menkul ve gayri menkul malların aynı münazaalı ise bunun haciz veya yedi adle tevdiine,

2 - Münazaalı şeyin muhafazası için lâzım gelen her türlü tedbirlerin ittihazına,

3 - Kanunu medenî ile muayyen hallerde nafaka alınmasına,

4 - Ayrılık veya boşanma davası üzerine kanunu medenî mucibince icab eden muvakkat tedbirlerin ittihazına.

YÜZ İKİNCİ MADDE — Muaccel olan alacağın mukabilinde rehin olmaz veya olunan rehin alacağın mecmuunu tediye kâfi görülmezse borçlunun alacaklarının ve kendi veya üçüncü şahıs nezdinde bulunan menkul ve gayri menkul mallarının aşağıda gösterilen hallerde ihtiyatan haczine karar verilebilir :

1 - Borçlunun muayyen ikametgâhı olmaması,

2 - Teahhüdatından kurtulmak için borçlunun mallarını gizlemesi veya kaçırması veya kaçması veya kaçmağa hazırlanması,

3 - Mahiyeti itibarile derhal verilmesi icab eden bir borç ile borçlu bulunan kim-
senin gelib geçici veya pazar ve panayırlarda muamele yapan kimselerden olması,
4 - Borçlunun Türkiyede ikametgâhı bulunmaması.

İşbu hallerden birinci ve ikincisine müsteniden vadesi gelmemiş olan alacaktan
dolayı da haczi ihtiyatî taleb olunabilir ve birinci hale müsteniden vazolunan hac-
zi ihtiyatide borç, borçluya karşı müacceliyet kesbeder.

YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — 101 ve 102 nci maddelerde gösterilen hallerden baş-
ka tehirinde tehlike olan veya mühim bir zarar olacağı anlaşılan hallerde tehlike
veya zararı defî için hâkim icab eden ihtiyatî tedbirlerin icrasına karar verebilir.

YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Dava ikamesinden evvel haczi ihtiyatî kararı
mahkeme tarafından verilir.

Haczi ihtiyatiden maada taleb olunan ihtiyatî tedbirlerin en az masrafla ve en
çabuk nerede ifası mümkün ise işbu tedbirlere o mahal mahkemesi tarafından dahi
karar verilebilir.

Dava ikamesinden sonra bilûmum ihtiyatî tedbirlere tahkikata memur hâkim ta-
rafından karar verilir. Şu kadar ki hâkim ihtiyatî tedbirin diğer bir mahalde daha
az masrafla ve daha çabuk ifasını kabil görür ise bu hususta karar verilmek üzere
o mahal hâkimini naib tayin edebilir.

YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Hâkimden ihtiyatî tedbire karar verilemsi arzuhal
ile taleb olunur. Bunun üzerine derhal ve müstacelen iki taraf davet edilip gelme-
seler bile iktiza eden karar verilir.

Müstacel veya müddeinin hukukunu derhal muhafaza zarurî olan hallerde her iki
taraf davet edilmeksizin dahi ihtiyatî tedbire karar verilebilir.

YÜZ ALTINCI MADDE — İhtiyatî tedbir kararı, icabı halinde kuvvei müsəl-
leha istishabile iera dairesince tatbik olunur. Şu kadar ki haczi ihtiyatiden maada
tedbirlerin tatbiki mahkeme başkâtibine veya kâtiblerinden birine de tevdi oluna-
bilir.

Kararın sureti alâkadarlara icra esnasında ve bulunmazlarsa müteakiben tebliğ
olunur.

YÜZ YEDİNCİ MADDE — Gıyaben verilmiş olan ihtiyatî tedbir kararlarına
itiraz caizdir. İşbu itiraz icranın tehirine karar verilmedikçe icranın tehirini müs-
telzim değildir.

YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — İtiraz arzuhal ile yapılır ve evrakı subutiyesi de
arzuhale rabtolunur.

İhtiyatî tedbir kararına itirazdan evvel dava ikame edilmiş ise itiraz arzuhali
tahkikat hâkimine verilir. 104 ncü maddenin son fıkrası hükmü mahfuzdur. İtiraz
vukuunda hâkim iki tarafı davet ve her birini istima ettikten sonra kararını tadil
veya tebdil veya refedebilir. Şu kadar ki iki taraftan biri veya ikisi gelmezlerse
evrak üzerine tedkikat icrasile karar verilir.

YÜZ DOKUZUNCU MADDE — İhtiyatî tedbir kararı dava ikamesinden ev-
vel verilmiş ise tatbik edilmiş olsun olmasın kararın verildiği tarihten itibaren on
gün zarfında esas hakkında dava ikamesi lâzımdır. Bu müddette müddei davasını
ikame eylediğini müsbit evrakı, kararı tatbik eden memura ibrazla dosyaya vazı
ve kaydettirerek mukabilinde ilmühaber almağa mecburdur. Aksi takdirde ihtiyatî
tedbir bir gûna merasime hacet olmaksızın kendiliğinden kalkar ve iktizasına göre
vazolunan tedbirin file kaldırılması ihtiyatî tedbiri tatbik eden daire veya memurdan
taleb olunabilir.

YÜZ ONUNCU MADDE — İhtiyatî tedbir kararını talep eden taraf bundan dolayı diğer tarafın ve üçüncü şahsın duçar olması muhtemel zarar ve ziyanlarına mukabil teminat iraesine mecburdur. İcabi hale göre hâkim işbu mecburiyeti refi edebilir ve ihtiyatî tedbir kararını talep eden Devlet veya müzaheretî adliyeye nail kimse ise teminat iraesî lâzımgelmez.

YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Aleyhine ihtiyatî bir tedbire karar verilmiş olan taraf teminat gösterirse icab ve vaziyete göre bu tedbir tebdil veya refi olunabileceği gibi vaziyet ve şeraitin tebeddülü sabit olursa ihtiyatî tedbirin teminatsız tadil veya refi de caizdir.

YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Esas hakkında mahkeme tarafından verilen kararın tefhim veya tebliğ olunmasını müteakib ihtiyaten icra kılınmış olan tedbir mürtefi olur. Şukadar ki mahkeme hükmün icrasını temin için işbu tedbirin tayin edeceği müddet zarfında devamına karar verebilir.

YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — İhtiyatî tedbirin ittihazına müteallik evrak, dava esas dosyasile birleştirilir.

ONUNCU FASIL

Muamelelerin şekli

Birinci kısım

Davetiyeler ve tebligat

YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Davetiyeler ve mahkeme vasıtasile tebliğ olunacak bilûmum evrak, biri dosyasına konmak ve diğeri tebliğ edilecek kimselere verilmek üzere lüzumu kadar nüshalardan mürekkebe olmak lâzımdır.

Tebliğ olunmak üzere mahkeme kalemine verilecek evrakın her nüshasında verildiği tarih yazılır ve talep vukuunda makbuz verilmek lâzımdır.

YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Davetiye aşağıdaki kuyudu ihtiva eder:

- 1 - İki Tarafın ve mümessillerinin isim ve şöhret ve sanat ve ikametgâh veya meskenlerle sair evsafı mümeyyizelerini,
- 2 - Sarih ve muhtasar bir surette tebliğin mevzuunu,
- 3 - Mahkemece celbolunan şahsın hangi mahkeme veya dairede hangi gün ve saatte hazır bulunması lâzım geldiğini ve bu mahkeme veya dairenin bulunduğu mahalli,
- 4 - Mahkeme mühürünü ve başkâtibin imzasını.

YÜZ ON ALTINCI MADDE — Tebliğ edilecek evrakın her nüshasında müddei veya vekilinin imzası bulunmak lâzımdır.

YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Mahkemenin dairei kazası haricinde ikamet eden müddei ve müddeialehy mahkemenin dairei kazası dahilinde bir ikametgâh tayin etmeğe mecburdur.

İkametgâh tayin edilmemiş ise diğer taraf tebliğat icrası için ikametgâh tayin etmesini hâkimden talep edebilir.

YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Tebliğ; mahkeme başkâtibinin tayin edeceği mübaşir vasıtasile yapılır.

YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Vekil vasıtasile cereyan eden muhakemelerde, vekillerin makbuz mukabilinde yekdiğerine icra edecekleri tebliğat muteberdir.

YÜZ YIRMİNCİ MADDE — Dava ikame ve müdafaasına ehil olmayanlar hakkındaki tebliğ kanunî mümessillerine yapılır. Hükmi şahıslara yapılacak tebliğ bunların reis veya müdürlerine veyahud kanunî mümessillerine yapılır. Hükmi şahısların mücaddid mümessil veya müdürü var ise tebliğin bunlardan birine yapılması kâfidir.

YÜZ YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Bir ticarethanenin umur ve muamelâtında tahaddüs eden davaya müteallik tebliğ o ticarethane namına işleri tedvir edenlere de yapılabilir.

YÜZ YIRMİ İKİNCİ MADDE — Berrî ve bahrî ve havaî efradı askeriye ve küçük zabıtana tebliğat kıta kumandanı veya müessese âmiri gibi en yakın mafevkına yapılır. Bu evrakı derhal tebliğ olunacak kimse yedine vermediği takdirde mafevk tazminat ile mahkûm olur.

YÜZ YIRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Zatına veya ikametgâhına usulü dairesinde tebliğ icra edilmiş olan kimse ikametgâhını değiştirirse yeni ikametgâhını derhal bildirmeğe ve ikametgâhını başka bir şehre nakletmiş ise mahkemenin dairci kazası dahilinde bir ikametgâh göstermeğe mecburdur.

Mübaşir tebliğin icrası esnasında mübellâgunileyhi ikametgâhını değiştirdiğini anlarsa tebliği yeni ikametgâhında yapar. Şukadar ki ikametgâhını diğer bir şehre nakleden mübellâgunileyh mahkemenin bulunduğu mahalde ikametgâh tayin etmemiş ve yeni ikametgâhı meçhul bulunmuş ise mübaşir tebliğ olunacak evrakın bir nüshasının evvelki ikametgâhının bulunduğu mahalle muhtarına verir ve diğerini de mahkeme divanhanesine yapıştırır. Bu surette bundan sonraki tebliğ divanhaneye talik suretile yapılır.

Mübellâgunileyhin başka şhirdeki ikametgâhı malûm ise evrakın bir nüshası namına taahhüdlü olarak postaya verilir. ve evrakın divanhaneye yapıştırıldığı ve postaya verildiği tarihler dosyasına yazılır. Bu tarihlerin hangisi muvahhar ise o tarihte tebliğ yapılmış addolunur.

YÜZ YIRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Vekil vasıtasile cereyan eden davalarda tebliğ behemehal vekile yapılır.

YÜZ YIRMİ BEŞİNCİ MADDE — Kendisine tebliğ icra edilecek şahsın hüviyeti mübaşirce malûm ise her nerede bulunursa bulunsun tebliğ zatına yapılır.

YÜZ YIRMİ ALTINCI MADDE — Kendisine tebliğ yapılacak şahıs ikametgâh veya meskeninde bulunmazsa tebliğ kendisile birlikte sakin ailesi efradından veya hizmetçilerinden yetişmiş olan birine yapılır.

Bu eşhasdan biri bulunmadığı takdirde o hanede ikamet eden meucir gibi kimselere ve tebliğ olunacak şahıs otel ve hastahane gibi bir yerde ise o daireyi idare eden kimseye kabul etmeleri şartile tebliğ edilir.

Kendisine tebliğ yapılacak şahsın muvakkaten başka bir mahalle gittiği ikametgâhında bulunanlar tarafından beyan olunur ve işbu ifadenin sıhhati anlaşılırsa keyfiyet mübaşir tarafından tebliğ olunacak evrak zirine imzası tahtında yazılarak mahkeme kalemine verilir. Bunun üzerine münasib bir mihil tayin olunarak tebliğ yukarıdaki kaidelere tevfikan aynı ikametgâhda bulunanlara yapılır.

YÜZ YIRMİ YEDİNCİ MADDE — Tebliğ müstemirren bir mahalli mayyende sanatını icra edenlerin zatına yapılamazsa mübellâgunileyhin o mahaldeki daimî müstahdemlerinden birisine yapılabilir, avukatlara yazıhanelerinde tesadüf olunamaz ise o mahalde bulunan kâtib veya hizmetkârlarına tebliğ yapılabilir.

YÜZ YIRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Hükmi şahıslar namına kendilerine

tebliğ yapılacak kimseler muayyen saatlerde merkez muamelelerinde bulunmadıkları veya evrakı bizzat kabul edemeyecek bir halde oldukları takdirde tebliğ, evrakın orada hazır bulunan diğer bir memur veya müstahdeme bırakılması suretile yapılır.

YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — 126, 127, 128 nci maddelerde mübellâğunileyh namına tebliğ icrası caiz olan kimselerin o davada hasım olarak alâkaları varsa mübellâğunileyh namına kendilerine tebliğ icra edilemez.

YÜZ OTUZUNCU MADDE — Bir kimse bir işten birden ziyade şahısların mümessili ise tebliğ olunacak evrakın yalnız bir nüshası verilir. Şu kadar ki; yalnız evrakı tebliğ için tevkil olunan kimseye temsil ettiği şahısların adedi kadar nüsha verilmek lâzımdır.

YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Tebliğden imtina halinde tebliğ olunacak evrakı mübellâğunileyhin önüne mübaşir tarafından bırakılır ve keyfiyeti imtina tebliğ mazbatasına yazılır ve ziri o mahallede ikametgâhı maruf bir şahsa da imza ettirilir. İkametgâhta tebliğ icra edilecek kimse bulunmadığı takdirde mübaşir tebliğ olunacak evrakı mahallenin muhtar veya heyeti ihtiyariye azasından birine verir veya polis komiser veya muavinine veya jandarma merkez kumandanlığına bırakır ve evrakın bunlardan hangisine bırakıldığını mübeyyin ve bırakılan kimsenin adresini muhtevi varakayı ikametgâhı kapısına yapıştırır ve mübellâğunileyhe keyfiyetin ihbar olunmasını en yakın komşusuna bildirir.

Kendisine tebliğ yapılacak kimse imzasını yazacak kadar yazı bilmez ise komşulardan bir kişi huzurunda sol elinin baş parmağı bastırılmak suretile tebliğ edilir.

Tebliğ icrası kabil olamadığı halde mübaşir vukuu hali mübeyyin bir zabıt varakasile keyfiyeti mahkeme reisine arzeder ve reis tebliğ muamelesinin icrası sırasında hazır bulunmak üzere mübaşire birini terfik ve bunu da zabıt varakasına işaret eyler.

YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Mübaşir keyfiyeti tebliği mübeyyin bir tebliğ mazbatası yapar.

İşbu mazbata:

- 1 - Tebliğin her hangi zaman ve mahalde yapıldığını,
- 2 - Tebliğ isteyen tarafın isim ve hüviyetile mahkemenin ismini,
- 3 - Tebliğ olunacak şahsın isim ve hüviyetini,
- 4 - Tebliğin kime yapıldığını,
- 5 - İkametgâhta kimse bulunmadığı veya tebliğden imtina olunduğu takdirde bu hususa müteallik muamelenin yapıldığını,
- 6 - Tebliğ olunacak evrak kime verilmiş ise onunla mubaşirin imzalarını muhtevi olmalıdır.

YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Tebliğ mazbatası tebliğ edilecek evrakın aslına veya buna raptedilecek diğer bir varakaya yazılır ve bunun bir sureti mübellâğunileyhe bırakılan nüshaya yazılıp mübaşir tarafından tasdik edilir.

YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Posta idaresinin tebliğat icrasına tavassutu kabul ettiği mahaller için tebliğ bu vasıta ile de yapılabilir. Bu vasıta ile tebliğ olunacak evrakın gönderildiği mahal ve adres ve verilen postahane ismiyle verildiği tarih dosyasına işaret olunur.

YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Postaya verilen zarfa mürselünileyhin sarıh adresi ve gönderen mahkemenin ismi ve dosya numarası yazılır ve zarf resmî mühürle kapatılır. Zarfın postahaneye verildiğini müsbet ve posta memuru

runun imzasile postahänenin resmî mühürünü havi alınacak ilmühaber dosyasında saklanır.

YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Posta müvezzii tebliğ hakkındaki ahkâma tevfikân mektubu müsülünileyhe tebliğ ve bir de tebliğ mazbatası tanzim eder. İşbu mazbata postahane tarafından derhal aid olduğu mahkemeye gönderilir.

YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Mahkemenin bulunduğu kaza haricinde yapılacak tebliğ, o mahal mahkemesi vasıtasile de yaptırılabilir.

YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Ecnebi memleketinde tebliğ, o memleketin salâhiyettar makamı veya ora Türkiye şebbenderi veyahud siyâsî memuru vasıtasile yapılır.

YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Ecnebi bir memlekette resmî bir vazife ile bulunan Türk memurlarına tebliğ Hariciye vekâleti vasıtasile yapılır.

YÜZ KIRKINCI MADDE — İstinabe suretile yapılan tebliğ, istinabe edilmiş memur tarafından tasdik olunmak lâzımdır.

YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — İkametgâhı ve meskeni meçhul olanlara tebliğ ilânen yapılır.

Ecnebi memlekette usulü dairesinde tebliğ icrası mümkün görülmediği takdirde tebliğ ilân suretile yapılabilir.

Bu halde mahkeme başkâtibi tebliğ olunacak evrak suretlerini ecnebi memlekette bulunan kimsenin malûm olan adresine ayrıca taahhüdlü mektubla gönderir ve alınacak posta ilmühaberini dosyasına koyar.

YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — İlân suretile tebliğ, mahkeme reisi veya tahkikat veya sulh hâkiminin esbabı mucibe beyanile vereceği karar üzerine aşağıdaki şerait dairesinde icra olunur:

1 - Tebliğ olunacak evrak mahkeme divanhanesine talik olunur,

2 - Tebliğ olunacak evrakın hulâsai muhteviyatı mahkemenin dairei kazasında neşrolunan bir veya müteaddid ve resmî ilânatı kabul eden gazetelerden birinde ilân olunur,

3 - Bunlardan başka mahkemenin dairei kazası dahilinde veya haricinde diğer evrakı havadisten birinde de ilân yapılmasına karar verilebilir,

4 - Gazete neşrolunmayan mahallerde ilânat tensib olunacak gazetelerden birinde neşrolunur,

5 - Tebliğ olunacak kimsenin muayyen ikametgâhı var ise ilânın bir sureti postaya verilecek taahhüdlü bir mektubla ikametgâhına da gönderilir.

YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — İlânda iki tarafın isim ve hüviyeti ve tebliğ olunacak evrakın neden ibaret olduğu ve davanın mevzuu ve ilânın nereden verildiği ve ilân daveti mutazammın ise nerede ve ne için, hangi gün ve saatte hazır bulunulacağı yazılmak lâzımdır.

YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — İlânen tebliğ, gazetelerin neşri tarihinin ferdasında yapılmış ad ve itibar olunur. Reis tarafından tayin edilecek müddet on günden az ve beş aydan çok olamaz. Muharebe zamanında, kısmî veya mevziî veya umumî seferberlik halinde ve bilûmum manevralarda icabatına göre daha ziyade müddet verilmesi caizdir.

YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — İşbu kanuna muhalif olarak icra kılınmış olan tebliğ mübellâgunileyhin muttali olduğunu beyan ettiği tarihten itibaren muteber addolunur.

YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Kanunun sureti mahsusada tebliğine lüzum göstermediği netice talepler ve sair evrak suretleri mahkeme kâtibi tarafından hasma verilir.

YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Evrakın mübaşire verildiği tarihten itibaren nihayet üç gün zarfında tebliğ olunması ve mübellâğunileyhin ikametgâhı meçhul ise evrakın yine bu müddet zarfında mahkeme kalemine iade edilmesi mecburidir.

YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — İkametgâhı meçhul olanlar veya istinabe suretile tebliğ icrasına lüzum görülenler hakkında ilânat icrası veya istinabe varakasının mahalline irsali hususunda talep vukuunda evvelece tayin edilmiş olan muhakeme gününe intizar edilmeksizin karar verilir.

İkinci kısım

Muhakeme celseleri, zabıtlar, dosyalar

YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE— Muhakeme alenen yapılır. Alenen icrası âdab ve ahlâkı umumiyeye mugayir olduğu muhakkak olan hallerde mahkeme, esbabı mucibe beyanile muhakemeyi hafiyen icra edebilir.

YÜZ ELLİNCİ MADDE — Muhakemenin idare ve zabıta işleri reise aiddir.

Reis, iki taraftan her birine icabına göre söz verir ve söz söylemekten meneder ve mahkemenin intizamını bozan her şahsı derhal mahkemeden çıkartır.

Bir kimse mahkeme huzurunda münasib olmıyan bir kavil veya fiilde bulunursa derhal reis tarafından mahkeme kararele tevkifhaneye gönderilir ve yirmi dört saat zarfında istievab olunarak bir haftaya kadar hafif hapis veya yirmi beş liraya kadar hafif cezayı nakdî ile mücazat olunmasına mahkemece karar verilir. Bu kimse derhal tutulamadığı takdirde yukarıdaki ceza gıyabında hükmolunur. Ancak bu husustaki ilâmın tebliği tarihinden itibaren on gün müruruna kadar hapsolunmak üzere kendiliğinden gelirse defî davaya hakkı olur. Münasib olmıyan kavil veya fiil daha ağır cezayı müstelzim ise derhal tutulacak zabıt varakasile aid olduğu ceza mahkemesine verilir.

YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Zabıt kâtibi, hâkimin nezareti altında tahkikat ve muhakematın cereyanını zabıtnameye kaydeder.

Zabıtname, mahkemenin ve hâkimlerin isimlerini, tahkikat ve muhakematın cereyan ettiği mahalli, celsenin açıldığı gün ve saati, iki tarafın ve vekillerinin isimlerini, cereyan eden muhakeme ve muamele ile iki tarafın ne gibi evrak ibraz ettiklerini, muhakemenin alenî icra kılındığını veya aleniyetin refini icab eden esbabı, ıkrarı veya hullu veya davaya kısmen veya tamamen nihayet veren feragati, hulâsai iddia ve müdafatı, şuhud ve ehli hibrenin beyanatını, münazifünfihin keşif ve muayenesi halinde raor hulâsasını ve itihaz olunan kararlar sureti tefhimini ihtiva eder.

Zabıtname raptedildiği zikrolunan vesikalar mündericâtı da zabıtname metni hükmündedir.

Hâkim tarafından mezuniyet verilmedikçe iki taraf veya vekilleri ifadelerini zabıtnameye imlâ suretile yazdıramazlar. Reis, iki tarafın ifadeleri hulâsasını alenen söyliyerek zabıtnameye yazdırır.

Zabıtnamenin, şahidlerin ve ehli hibrenin ifadelerine ve iki tarafın ıkrar ve sulh ve feragatına taallûk eden kısımları bunların huzurunda okunarak kendilerine imza ettirilir.

YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Muhakeme celsesinin hitamında zabıtname

muhakemede hazır bulunan hâkimlerle zabıt kâtibi tarafından derhal imza olunur.

YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Şifahî muhakemenin tarzı cereyanı ancak zabıtname ile isbat olunabilir.

YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Mahkeme haricinde hâkim veya naib huzurile yapılacak bilûmum muamelede zabıt kâtibinin hazır bulunması lâzımdır.

YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Zabıtın tamamının veya bir kısmının suretleri talep vukuunda iki tarafa verilir. İşbu suretlere mahkemenin mührü vaz ve aslına mutabık olduğu başkâtib tarafından imza olunarak tasdik olunur.

YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Muhakeme esnasında veya haricinde ibraz olunan evrak zabıt kâtibi tarafından dosyasına konularak zabıtnameye işaret edilir. Dosyanın başka bir mahalle gönderilmesi icab ederse evrakı ibraz edenler asılları yerine musaddak suretlerinin gönderilmesini talebe salâhiyettardır.

Bu babdaki karar tahkikat hâkimi tarafından verilir. Zabıt kâtibi, dosya muhteviyatını mübeyyin listeye ilâve veya istirdad olunan evrakı derhal kaydetmek mecburiyetindedir.

YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Zabıt kâtibi hâkimin nezareti ve emri altındadır. Her iki taraf veya vekilleri dava dosyasını tedkik ve mütalea edebilirler.

YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Zabıt kâtibi muhakemeden evvel ve icab ettiği halde muhakemenin hitamından sonra da dava dosyasını berayi tedkik mahkeme azalarına vermek ve vakit ve zamanında noksansız almak ile mükelleftir.

ON BİRİNCİ FASIL

Müddetler ve hali sabıka irca

Birinci kısım

Müddetler

YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Müddetleri kanun veya hâkim tayin eder. Kanunda gösterilen müstesna hallerden başka, hâkim kanunen tayin edilen müddetleri tezyid veya tenkis edemez. Kendinin tayin ettiği müddetleri iki tarafı dinledikten sonra makul sebeblere binaen tenkis veya tezyid edebilir.

YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Müddetler iki tarafa tefhim ve lâzım ise usulen tebliğ tarihinden itibaren başlar.

YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Müddet gün olarak tayin edilmiş ise tefhim veya tebliğ edildiği gün hesaba katılmaz ve son günü tatil saatinde biter.

Müddet hafta veya ay olarak tayin edilmiş ise başladığı güne son hafta veya ayda tekabül eden günün tatil saatinde biter. Müddet ay nihayetine doğru başlayıp da bittiği ayın aynı günü yoksa müddet bu ayın sonunda biter. Bu suretle pazar ertesi günü başlamış olan müddet münkazi olacağı haftanın pazar ertesi gününde ve ayın birinci günü başlayan müddet münkazi olacağı ayın birinci gününde ve otuz bir kânunuevvelde başlayan iki ay müddet şubatın son gününde biter.

YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Tatil günleri müddette dahidir. Şu kadar ki müddetin son günü tatile tesadüf ederse tatilin ertesi günü hitam bulur.

YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Kanunun tayin ettiği müddetler katiidir. Bu müddetlerde yapılması lâzım olan muamele yapılmazsa o hak sakıt olur. Hâkim

tayin ettiği müddetin katî olduğuna da karar verebilir. Aksi takdirde tayin olunan müddeti geçirmiş olan taraf yenisini isteyebilir. Bu suretle verilecek müddet katgidir. Bir daha verilemez.

YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Kendisine müddet verilen kimsenin ikametgâhı muamele yapacağı mahalden altı sat ve daha ziyade uzakta ise müddete beher altı saat ve küsuru için bir gün zammolunur. Zammı lâzımgelen müddet esbabı mucibe göstermek suretile iktizasınagöre tenkis veya tezyid olunabilir.

YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Kanunun veya hâkimin tayin eylediği müddetin başlaması tebliğâ mütevakkıf ise müddet, tebliği yaptıran taraf aleyhine dahi tebliğ tarihinden itibaren başlar. Meğerki hilâfına kanunda sarahat buluna.

İkinci kısım

Hali sabıka irca

YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Bu kanunun veya hâkimin tayin ettiği katği müddetin mürurile sukut etmiş olan hakkın hali sabıka irca aşağıda beyan olunan hallerde talep ve hükmolunur.

YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Sakıt olan hakkın hali sabıka ircama karar verilebilmek için :

1 - Muayyen mühlet zarfında muameleyi yapmağa mecbur olan kimsenin veya vekilinin, arzu ve ihtiyarı haricinde olarak muameleyi yapmaktan âciz bulunmuşunun tahakkuk etmesi,

2 - Kanunî yollara müracaatın hukukan imkânsız bulunması lâzımdır.

YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Hali sabıka irca talebi maniin zevali tarihinden itibaren on gün zarfında usulen dermeyan edilmedikçe mesmu olmaz.

Tahkikat esnasında mürur etmiş olan müddetlerin esasa mütedair vicahî hükümden sonra hali sabıka irca talep olunamaz.

YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Hali sabıka irca talebi meselenin esasını halle salâhiyettar olan hâkime arz olunur. Bir hüküm hakkında kanunî yollara müracaat hakkının sakıt olması üzerine hali sabıka irca talebi, verilen hükmü tedkika salâhiyettar olan mahkemeye arz olunur.

YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Mahkemei asliye ve sulh hâkimlerinden vukubulacak hali sabıka irca talepleri hâdiseler hakkındaki usule ve temyiz mahkemesine dermeyan olunan hali sabıka irca talebi temyiz şeraitine tevfikan yapılır ve bu şekilde tahkik ve hükmolunur.

YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Hali sabıka irca talebi muhakemenin talikini icab etmez ve hükmün icrasına da mâni olmaz. Şu kadar ki bu talebi tedkika salâhiyettar mahkeme icabına göre teminat verilmek şartile muhakemenin talikine ve hükmün tehiri icrasına karar verebilir. 110 ncu maddenin son fıkrası hükmü burada da caridir.

YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Mahkeme hali sabıka irca dair verdiği kararda hangi muamelenin keenlemyekün addedildiğini tasrih eyler. 87 nci maddede bildirilen muamelelerin hüküm ve kuvvetleri bakidir.

YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hali sabıka irca talebinin ve hükümsüz addolunan muamelelerin masrafı irca talebinde bulunan tarafa tahmil olunur.

YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir davada aynı tarafın birden ziyade hali sabıka irca talebi kabul olunamaz.

ON İKİNCİ FASIL

Tatil

YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Her sene bilûmum mahkemeler temmuzun yirmisinden eylûlün beşine kadar tatil olunur.

YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — İhtiyatî tedbirler ve şifahî veya basit usulü mahkemelere tâbi bulunan ve müstacel addolunan hususat hakkındaki muamelâtı adliyenin tatil zamanında ne suretle ifa edileceği Adliye vekâleti tarafından bir talimatname ile tayin olunur. Bu müddet zarfında bunun haricinde bir muamele ifa olunamaz.

YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Bu kanunun tayin ettiği mühletlerin bitmesi tatil zamanına tesadüf ederse bu müddetler ayrıca bir karar vermeğe lüzum olmaksızın tatilin bittiği günden itibaren yedi gün uzatılmış addolunur.

İKİNCİ BAB

Sulh mahkemelerile mahkemei asliyede mürafa usulü

BİRİNCİ FASIL

Dava ikamesi

YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Arzuhallerin mahkeme kalemine kaydi tarihinde dava ikame edilmiş addolunur.

YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Arzuhalde 115 nci maddenin 1, numarasile 116 nci maddede bildirilenlerden başka aşağıdaki kayidler bulunma lâzımdır :

- 1 - Müddeinin iddiasının müstenidi olan bilcümle vakıaların sıra numarası altında vazıh hulâsaları,
- 2 - Hukukî sebeblerin hülâsası,
- 3 - Sureti muvazzahada iddia ve müdafaa,
- 4 - Hasmın ne müddette cevap verebileceği.

YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — Müddei davasını izah ve isbat için arzuhalin icab eden evrakı rabtedebilir. ve bu evrakın nelerden ibaret olduğu arzuhalde yazmak ve birlikte mahkeme kalemine verilmek lâzımdır.

İşbu evrak verilmemiş ise müddeialehin talebile hâkim evrakın ibrazını müddeiye emreder.

YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Mahkemei asliyenin bakacağı dava arzuhali mahkeme kalemine kaydedildikten sonra reis hemen mahkeme azasından bir tahkikat hâkimi tayin eder.

YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Tahkikat hâkimi müstacel hususlar cevap müddetini azaltabilir. Hâkim tarafından bu kararın esbabı mucibesi daveyenin aslına yazılıb imza olunur.

YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Memaliki eenebiyede veya mahkemeler dairesi kazası veya bulunduğu şehir haricinde ikamet edenlerle ikametgâhı meçl bulunanlar hakkında yapılacak tebliğde hangi gün ve saatte mahkemede bulunacağı ve cevap müddeti tahkikat hâkimi tarafından tayin olunur.

YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Müstacel hususattan başka haller kanunen muayyen cevap müddetinden azbir müddet tayin edilmiş ise müddei

aleyh cevap vermeğe mecbur değildir. Bu suretle tahkikat hâkimi cevap için yeni bir mühlet tayin eder.

YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Kanunu medenide tayin olunan haller mahfuz kalmak şartile dava ikamesi ile aşağıda gösterilen neticeler hasıl olur:

1 - Müddei aleyhin rızası olmaksızın müddei davasını takibden sarfinazar edemez,

2 - Müddei, müddei aleyhin rızası olmaksızın davasını tevsi veya mahiyetini tebdil edemez. Aşağıdaki madde hükmile davadan feragat veya ıslah bu hükümden müstesnadır.

YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Dava ikame edildikten sonra iki taraftan biri müddeabihi ahara temlik ederse diğer taraf muhayyerdir. Dilerse temlik eden taraf ile olan davasından sarfinazar ederek müddeabihe temellük eden kimseye karşı dava eder. Bu suretle davayı kazanırsa mahkûmu aleyh, müddeabihi kendisine temlik eden kinise ile beraber masarifi muhakemeyi kefaleti müteselsile ile vermeğe mahkûm olur.

Dilerse davasını müddeabihi ahara temlik eden taraf hakkında zarar ve ziyan davasına tebdil eder.

İKİNCİ FASIL

İtirazatı ibtidaiye

YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — İtirazatı ibtidaiye aşağıdaki gösterilen hallerden ibaret olub davanın bidayetinde ve hepsi birlikte beyan edilmek lâzımdır:

- 1 - Türkivede ikametgâhı bulunmıyanlardan teminat talebi,
- 2 - Salâhiyet iddiası,
- 3 - Davanın tefriki talebi,
- 4 - İkame olunan davanın diğer bir mahkemede derdesti rüyet bulunduğu iddiası,

5 - Davanın diğer bir mahkemede derdesti rüyet olan diğer dava ile irtibatı bulunduğu iddiası,

Biri hakkında verilecek kararın diğerine tesir edecek mahiyette olması halinde iki dava arasında irtibat mevcud addolunur.

6 - Sulh teşebbüsünde bulunulması kanunen lâzım olan davalarda bu teşebbüsün yapılmamış olduğu iddiası,

7 - Dava arzuhalinin veya davetiye varakasının veyahud cevap lâyihasının tanziminde kanunî noksanlar bulunduğu veya tebliğin usulüne muvafık olmadığı iddiası.

8 - Davayı mütekeleyenin kabule şayan bulunmadığı iddiası.

YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — İtirazatı ibtidaiye davanın bidayetinde esasa girişilmeyen evvel hep birlikte dermeyan edilmezse bir daha mesmu olmaz. Hâkimin resen nazarı dikkate alması kanunen iktiza eden hususlarla 98 nci madde hükmü mahfuzdur.

YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Müddei aleyhin itirazatı ibtidaiyesi esasa cevap için tayin olunan müddette müddeiye tebliğ olunur. Müddeinin itirazatı ibtidaiyesi ilk muhakeme celsesinde şifahen dermeyan olunur.

Şu kadar ki davayı mütekeleyeye cevap verilmiş ise itirazın işbu cevapda tasrihi lâzımdır.

İki tarafın bilâhare dermeyan edebilmek salâhiyetini kanunen haiz oldukları itirazat hâdiseler şeklinde hal olunur.

YÜZ DOKSANINCI MADDE — İtirazatı ibtidaiye hâdiseler gibi tahkik ve hal olunur.

YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — İtirazatı ibtidaiye hakkında esas davayı rüyete salâhiyettar hâkim tarafından karar verilir.

YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — Mahkeme beraberce dermeyan edilen bil-fümum itirazatı ibtidaiyeyi bir karar ile hal ve fasleder.

YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — İbtaline karar verilen arzuhalin yerine yeniden bir arzuhal tanzim ve itasına müddei mecburdur.

Müddei aleyh tarafından dermeyan olunan vazife ve salâhiyet itirazının kabulü üzerine müddei diğer tarafa salâhiyettar olan mahkemede tebliğat icra ettirmek mecburiyetindedir.

Her iki halde karar tarihinden itibaren on gün zarfında yeniden arzuhal verilmesi veya davetiyenin tebliğ ettirilmesi lâzımdır.

Aksi takdirde dava ikame edilmemiş addolunur. Kanunda tasrih edilen istisnaî hükümler mahfuzdur.

YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Aynı davanın diğer mahkemede derdesti rüyet olduğuna müstenid itirazatı ibtidaiyenin kabulü halinde dava ikame edilmemiş addolunur.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Esasa cevab

Birinci kısım

Umumî hükümler

YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — İtirazatı ibtidaiye dermeyan etmemiş olan müddei aleyh esas dava hakkındaki cevabının dava arzuhalinin kendisine tebliği tarihinden itibaren on gün veya hâkim tarafından tayin edilen müddet içinde mahkeme kalemine bildirmeğe ve bir suretini de müddeiye tebliğ ettirmeğe mecburdur.

YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — Müddei aleyh tarafından itirazatı ibtidaiye dermeyan edilmiş ise bu eihet mahkemece tedkik ve hal edildikten sonra tahkikat hâkimi müddei aleyhin esas davaya karşı vereceği cevab lâyihası müddetini tayin eder.

YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — İşin mahiyeti itibarile cevab lâyihasının tayin olunan müddette tanzimi müşkül bulunduğu veyahud esbabı fevkalâdeye binaen kabil olamadığı anlaşılırsa müddei aleyhe yeni bir mühlet verilebilir ve keyfiyet derhal müddeiye bildirilir.

YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Yukarıki maddede gösterilen sebeblere mebni, tayin olunan müddette cevab lâyihasını vermemiş ve yeni mühlet de istememiş olan taraf muhakeme celsesinde de esasa kirışmezden evvel bu babdaki mazeretini bildirerek müddetin temdidini isteyebilir. Talebi kabule şayan görülürse kendisine sureti katiyede üç günü tecavüz etmemek üzere mühlet verilir. Ancak bu elseye aid muhaekme masrafı her halde kendisine tahmil olunur.

YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Müddei aleyh esas hakkında verdiği cevab lâyihasında da itirazatı ibtidaiyesini dermeyan edebilir ve bu halde evvel emirde işbu itiraz tedkik ve karara rabtolunur.

İKİ YÜZÜNCÜ MADDE — Cevab lâyihası 115 nci maddenin 1, 2 numarasile 116 ncı maddede gösterilen kayidlerden başka aşağıdaki hususlarıda ihtiva etmek lâzımdır:

1 - Müddei tarafından bildirilmiş olan vakıaların her biri hakkında verilecek cevablar,

2 - Vazihan müdafaa.

180 nci madde hükmü cevap lâyihasında da kabili tatbiktir.

İKİ YÜZ BİRİNCİ MADDE — Müddeialeyh müddeinin arzuhalinde beyan olunan vakıaları inkâr ile iktifa etmezse lâyiha aşağıdaki hususları ihtiva etmek lâzımdır:

1 - Müddeialeyh'in istinad ettiği bütün vakıalar hakkında sıra numarasile icab eden izahatı,

2 - İstinad eylediği kanunî sebeplerin hulâsaları.

İKİ YÜZ İKİNCİ MADDE — Müddeialeyh cevap layihasında itirazatı ibtidaiye müstesna olmak üzere davayı mütekabilede dahil olarak bilcümle esbabı iddia ve müdafaasını birden bildirmeğe mecburdur.

Müddeialeyh cevap lâyihasını hasmına tebliğ ettirdikten sonra onun muvafakati olmaksızın müdafaa sebeplerini tevsi veya tebdil edemez.

Ancak ıslah halile 186 nci madde hükmü müstesnadır.

İkinci kısım

Davayı mütekabile

İKİ YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Müddeialeyh davayı mütekabilesini esas dava hakkındaki cevap lâyihasında bildirmek suretile ikame edebilir.

İKİ YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Aşağıda gösterilen iddialar davayı mütekabile addolunur:

1 - Takas ve mahsub talebi,

2 - Müddeiye karşı müddeialeyh'in ikame eylediği bilûmum davalar.

İKİ YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Takas ve mahsub talebinden başka davayı mütekabile davayı asliyeye mürtebit ise kabul ve tedkik olunur.

İKİ YÜZ ALTINCI MADDE — Tedkik ve halli idarî makamların salâhiyeti dahilinde bulunan veya hükümler marifetile halli icab eden hususlara aid iddialar davayı mütekabile olarak ikame olunamaz.

İKİ YÜZ YEDİNCİ MADDE — Müddeialeyh'in ikame eylediği davayı mütekabileye karşı müddei cevap lâyihası verebilir.

Bu lâyiha, müddeialeyh'in define cevap makamında olup onunla birleştirilir.

İşbu lâyihada müddei, müddeialeyh tarafından mütekabilen ikame olunan davaya karşı dermeyan edeceği bilûmum itirazatı ibtidaiye ile davayı mütekabilenin esasına karşı vereceği cevabı yazması lâzımdır.

İKİ YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Müddeinin, müddeialeyh tarafından verilecek cevap lâyihasının kendisine tarihi tebliğinden itibaren on gün zarfında cevap vermesi lâzımdır. 197 nci madde hükmü müddeinin cevap lâyihası hakkında da caridir.

İKİ YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Müddeialeyh'in cevap lâyihasında dermeyan eylediği vakıalara karşı müddei, icabı halinde 207 nci maddenin birinci ve ikinci fıkralarına tevfiği hareketle on gün zarfında inkâr veya kabulü mübeyyin izahat vermeğe mecburdur.

Aynı müddet zarfında defî de dermeyan edebilir. Bu surette müddeinin verdiği cevap lâyihası derhal müddeialeyhe tebliğ olunur.

İKİ YÜZ ONUNCU MADDE — Müddeialehy, müddeinin tebliğ ettirdiği cevap lâyihasına on gün zarfında cevap verebilir.

İKİ YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — 179 ncu maddenin birinci ve ikinci numaralarile 180 nci 197 nci maddeler ahkâmı müddeialehyın cevabına mukabil müddeinin dermeyan eylediği defî ile müddeialehyin bu defa karşı beyan eylediği defiler hakkında dahi tatbik olunur.

İKİ YÜZ ON İKİNCİ MADDE — İki taraf yazı bilmedikleri ve mahkemenin bulunduğu mahalde vekâleti ifa edebilecek kimse bulunmadığı takdirde tahkikat hâkimi iki tarafın iddia ve müdafaasını huzurlarında zabıt kâtibine söyliyerek yazdırır.

DÖRDÜNCÜ FASIL

Tahkikat

İKİ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Davanın her halinde tahkikat hâkimi iki tarafı veya vekillerini davatle yekdiğerinin muvacehesinde davanın mesaili maddiyesi hakkında ifadelerini istima ve bunları sulha da teşvik edebilir.

İKİ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — İki taraf arasında lâyihalar teati edildikten veya bunun için muayyen günler geçdikten sonra davanın muhakeme ve hüküm için kâfi derecede tavazzuh ettiğini tahkikat hâkimi anlarsa tahkikatın bittiğini kendilerine bildirir.

Aksi halde tahkikat hâkimi iki tarafı davet ve noksan gördüğü cihetleri istizah eder.

İKİ YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Tahkikat hâkiminin isbatı vücud etmeleri için iki tarafa vereceği mühlet lâakal on gündür. Müstacel hallerde hâkim resen veya iki taraftan birinin talebile bu müddeti azaltabileceği gibi icabı halinde temdid de edebilir.

İKİ YÜZ ON ALTINCI MADDE — Tahkikat hâkimi iki taraf veya vekillerin istievab eder. İki tarafın mutabık kaldıkları cihetleri tesbit ve ihtilâflı olanlar tefrik eyler.

İKİ YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Yukarıki maddelerde gösterilen muamelelerden sonra tahkikat hâkimi davanın muhakeme ve hüküm için kâfi derecede tavazzuh eylediğine kani olursa tahkikatın bittiğini tefhim eder.

Davanın isbatı için delil ikamesi lâzım ise bunları tafsilen yekdiğerine tebliğ etmek üzere iki tarafa münasib bir mühlet verir.

İKİ YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Tahkikat hâkimi ikame edilmek istenilen delillerden hangisinin kabule şayan olduğunu ve hangisinin olmadığını esbabı mu cibe dermeyanı suretile takdir ve karara rabteder. Karar aleyhine esas davanı muhakemesinde itiraz olunabilir.

İKİ YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — İkame edilmek istenilen deliller hakkında tahkikat hâkimi (218) nci madde mucibince karar vermezden evvel rese veya iki taraftan birinin talebine binaen murafaa icrası için iki tarafı huzurun celb ve davet edebilir.

İKİ YÜZ YİRMİNCİ MADDE — Delillerin, kabul veya reddi hakkında tahkikat icra edildiği celsede ibraz ve ikamesi caizdir. Bu mümkün olmazsa hâkim delili istima ve tedkik için ayrıca bir gün tayin eder.

İKİ YÜZ YİRMİ BİRİNCİ MADDE — İki tarafın esas dava hakkında dermeyan edeceği bilûmum itiraz ve müdafaalar birlikte tahkik olunur. Şu kadar ki tahkikat hâkimi muhakemeyi basitleştirmek veya kısaltmak için resen veya iki taraftan birinin talebine binaen tahkikatın her halde mezkûr itirazat veya müdafaattan birini veya bir kısmını diğerinden evvel tahkik ederek hükmedilmesine karar verebilir.

BEŞİNCİ FASIL

Hâdise

İKİ YÜZ YİRMİ İKİNCİ MADDE — Tahkikat esnasında davaya müteallik bir mesele hakkında tahkikat hâkiminden karar almak isteyen taraf bunu tedkikata mahsus celsede şifahen veya celse haricinde iki nüsha olarak vereceği arzuhal ile talep eder.

İKİ YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Dermeyan edilen talebi tahkikat hâkimi şayanı tedkik görüb reddine karar vermediği takdirde arzuhalin bir nüshasını tayin edeceği müddet zarfında cevabını ve icabı halinde noktai nazarı bildirerek için diğer tarafa tebliğ eder.

Hâdise hakkında iki taraf ihtilâl halinde ise tahkikat hâkimi kararını evrak üzerine veya kendilerini davet ve ifadelerini istima ettikten sonra verir. Kanunen şekli mahsus tayin edilmiş olan ahval müstesnadır.

İKİ YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Kaide olarak tahkikat hâkimi hâdise hakkında bir celsede iki tarafı istima ve delâilini tedkik ve kararını ita eder. İktizasına göre delillerin diğer celsede ikame ve tedkikine de karar verebilir.

Salâhiyet gibi hâdise şeklinde halli muktazi iddialar mahkemeye gelmeksizin tahriren de dermeyan olunabilir.

İKİ YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Tahkikat hâkimi hâdise hakkındaki kararını derhal ittihaz ve iki tarafa tetim veya kendilerine bildirmek üzere nihayet üç gün zarfında mahkeme kalemine tevdi eder.

ALTINCI FASIL

Muhasebeye mühtaç davalarda ihzarî muameleler

İKİ YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — Hesab görülmesine veya kalem kalem tedkika mühtaç davalarda hâkim resen veyahud iki taraftan birinin talebile delillerin ikamesinden evvel ihzarî muamele icrasını emredebilir.

Tahkikat için tayin edilecek celsede iki taraf şifahen ve tafsilen beyan ettikleri hesap ve kalemler hakkında izahat verirler. Tahkikat hâkimi bu babda iki tarafın mutabık kalmalarına çalışır. İşine göre yanına bir mütehassıs alabilir ve aldığı mütehassısı iki tarafa bildirir.

İKİ YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — İki taraf bu kanun hükmüne tevfikân hâkim tarafından emrolunan vesikaları ve hesap varaka veya defterlerini ibraz etmeğe mecmurdurlar.

Hâkim nakli müşkül defter ve vesikaları istisnaen buldukları mahalde dahi tedkik veya bu salâhiyetini intihab edeceği ehli vukufa tevdi edebilir.

İKİ YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — İki tarafın verecekleri şifahî izahat dinlenib gösterilen evrak ve defterler tedkik olunarak mutabık kaldıkları veya ihtilâf ettikleri cihetler zabta yazılır. Bundan sonra tahkikata usulen devam olunur.

İKİ YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Hâkim tarafından başka suretle muamele yapılması tensib olunan haller müstesna olmak üzere ibraz olunan evrak zabıtnameye kaydedilmekle beraber dosyasında saklanır.

YEDİNCİ FASIL

Tahkikat hâkiminin iki tarafı isticvabı

İKİ YÜZ OTUZUNCU MADDE — Tahkikat hâkimi iki taraftan her birini resen veya talep üzerine isticvab edebilir. Hâkim isticvab edeceği tarafa evvel emirde hakikati olduğu gibi söylemesi hakkında vesayada bulunabilir.

İsticvab müddeabilh veya onunla münasebeti olan hallerle vakialara taallûk etmek icab eder.

İKİ YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — İsticvab olunacak şahıs, mahcur veya yaşı on altıdan küçük ise hâkimin takdirine göre kendisi veya velisi veya vasisi ve hükmî şahıs ise mümessili isticvab olunur.

İKİ YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — İsticvab olunacak kimsenin bizzat gelmesi lâzımdır. Ancak o kimse mahkemenin dairei kazası haricinde mukim ise istinabe suretile isticvab olunur.

İKİ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hâkim tarafından muvacehe icrası müstesna olmak üzere isticvab yalnız mahkeme kâtibi hazır olduğu halde yapılır. Şu kadar ki isticvab edilecek taraf vekilini beraber bulundurabilir.

Vekilin davayı tenvir için kendisince lüzum gördüğü cihetleri müekkilinden sorulmasını hâkimden talebe hakkı vardır. Diğer taraf da aynı salâhiyeti haizdir.

Vekil müekkiline teveccüh eden suale cevap vermekten veya verilecek cevabı telkin veya ima etmekten memnudur.

İKİ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — İsticvab için davet edilen taraf meşru bir mâni olmaksızın gelmezse o celsenin muhakeme masrafile diğer tarafın o celse için masraf olarak takdir edilecek meblâğa mahkûm edilir ve yeniden davet olunur.

Bunun üzerine gelmediği veyahud sorulan suallere cevap vermediği surette hâkim tertib eylediği sualleri ikrar eylemiş addolunacağını kendisine tebliğ veya tefhim eder. Yine gelmediği veya cevap vermediği takdirde hâkim sual olunan vakiaları ikrar etmiş addeder.

İKİ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — İsticvab bitince zabıtname tanzim olunur. İşbu zabıtname alenen her iki taraf muvacehesinde okunduktan sonra ziri hâkim ve kâtib ile isticvab olunan kimse tarafından imza olunur. Verilen cevabdan sonra yapılan tebeddüller ve ilâveler zabıt varakasına tahşiye ve imza edilir. İmzasız tahşiyelerin hükmü yoktur. Zabıt varakasını imzadan imtina halinde keyfiyet imtina için gösterilen sebep zabıt varakasına yazılarak hâkim tarafından imza olunur.

SEKİZİNCİ FASIL**Deliller ve ikamesi****Birinci kısım***Umumî hükümler*

İKİ YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Dava evrakında veya hâkim huzurunda iki taraftan birinin veya vekilinin sebkeden ikrarı muteberdir ve mukarrer olan taraf aleyhine delil teşkil eder.

Maddî bir hatadan neşet ettiği sabit olmadıkça ikrardan rücu olunamaz.

Sulh müzakeresi esnasında sebkeden ikrar muteber değildir.

Mahkeme haricindeki ikrarı teyid edecek delâil ve emmare mevcut ise hâkim buna binaen hüküm verebilir.

İKİ YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Kaziyei muhkeme, ancak mevzuunu teşkil eden husus hakkında muteberdir.

Kaziyei muhkeme, mevcuttur denilebilmek için iki tarafın ve müddeabihin ve istinad olunan sebebin müttehid olması lâzımdır.

İKİ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Delil davanın halline tesir edebilecek münazaalı hususları isbat için ikame olunur.

Maruf ve meşhur olan veya ikrar olunan hususlar münazaalı sayılmaz.

İKİ YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Delil ikamesile mükellef olan veya meşhur ve maruf bir vakaya istinad eden tarafın iddiası hilâfını isbat için hasmı delil ikame edebilir. Fakat mücerred bu talebile beyyinenin kendisine müteveccih olduğunu kabul etmiş addolunamaz.

İKİ YÜZ KIRKINCI MADDE — Kanunun tayin ettiği haller müstesna olmak üzere hâkim ikame olunan delilleri serbestçe takdir eder.

İKİ YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Kanunun tayin ettiği istisnalardan maada hallerde deliller hâkim huzurunda istima ve tedkik olunur ve mahkeme de veya haricinde icra olunan tedkikler ve muameleler tafsilen zabıt varakasına yazılır.

Şahid ve ehlivukufla müddeası isbat edecek taraf evvelemirde hangi hususa dair bunların istievab olunacaklarını tayin eder.

İKİ YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — İki taraf istinad ettikleri bilûmum vesikaları müfredat puslası ile beraber mahkeme kalemine verir. Bunlardan hâkim tarafından tedkika şayan görülenleri dosyasına vaz ile diğerleri iade olunur.

İbrazına karar verilecek vesika, ibraz edecek taraf yedinde bulunmuyorsa işbu kanun ahkâmına tevfikân celb ve tedkik olunur. Tahkikat hâkimi icabına göre vesikanın diğer bir mahkeme marifetile tedkikına da karar verebilir.

İKİ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — İki taraftan her birinin beyan eylediği deliller mümkün olduğu kadar alenî celsede tedkik olunur.

Bu suretle tedkikatın ikmali kabil olamazsa ikmali için icab eden celseleri hâkim tayin eder.

İKİ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — İkame ve beyan olunan delillerin tamamen istima ve tedkikından sonra 221 nei madde hükmüne tevfikân ayrıca tahkikat icrasına karar verilmeyen meselelerde iki taraftan her biri yeni delil ibraz ve ikamesini isteyebilir. Hâkim muvafık görürse bu talebi kabul eder.

İkinci kısım

Şahadet

İKİ YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Aşağıdaki kimseler şahadetten imtina edebilirler:

- 1 - İki taraftan birinin nişanlısı,
- 2 - Aralarında evlilik rabitası mürtefi olsa bile iki taraftan birinin karı veya kocası,
- 3 - İki taraftan birinin neseben veya sebeben usul ve furuu yahud üçüncü dereceye kadar neseben veya kendisile sıhriyet hâsıl olan evlilik rabitası mürtefi olsa bile ikinci dereceye kadar sebeben civar hısımları ve aralarında evlâdlık rabitası bulunanlar,
- 4 - Memuriyet ve sanat ve meslekleri itibarile bir kimsenin sırrını bilenler, şu kadar ki o kimse muvafakat ederse şahadetten imtina edemezler.

İKİ YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Aşağıdaki hallerde her hangi bir kimse şahadetten imtina edebilir:

- 1 - Şahadeti kendisine, yahud yukarıki maddenin 1 - 3 numaralarındaki hısımlarından birine doğrudan doğruya malî bir zararı mucib ise,
- 2 - Şahadeti kendisinin veya yukarıki maddenin 1 - 3 numaralarındaki gösterilen hısımlarından birinin şeref ve haysiyetlerini ihlâl veya haklarında takibatı cezaiye icrasını istilzam ederse,
- 3 - Mahremiyeti kendisince mültezem ve sanatına aid esrarın ifşasını müeddi ise.

İKİ YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Aşağıdaki kimseler yeminsiz dinlenir:

- 1 - İstima esnasında on beş yaşını ikmal etmeyenler,
- 2 - Kuvayi akliye ve fehmiyelerinin tekemmül edememesinden veya hali zaafta bulunmasından dolayı yeminin mahiyet ve manasını kâfi derecede takdir edemeyenler,
- 3 - Müddeti cezaiyeleri içinde hidematı anmeden memnu bulunanlar,
- 4 - 245 nci maddenin 1 - 3 numaraları ve 246 nci maddenin 1, 2 numaraları mucibince şahadetten imtina hakları olupta işbu haklarını istimal etmeyenler,
- 5 - Bir tarafın davayı kazanmasında hukukî menfaati olan kimseler,
- 6 - Şahadet zamanında iki taraftan birinin evinde veya ticarethanesinde in fak ve iâşe veya istihdam olunanlar.

İKİ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — 245 nci maddede yazılı halle ile 246 nci maddenin birinci fıkrasındaki halde aşağıdaki şekillerinden biri ta hakkuk ederse şahadetten imtina olunamaz:

- 1 - Hukukî bir tasarrufta şahid sıfatile hazır bulundurulmuş olan kimse bu tasarrurfun esası ve muhteviyatı hakkında,
- 2 - Aile efradından vukubulan doğum, ölüm ve evlenme vakaları hakkında,
- 3 - Aile rabitalarından mütevellid malî ihtilâflar hakkında,
- 4 - İki taraftan birinin hukukan selefi veya mümessili sıfatile şahidin biz zat icra eylediği muameleler hakkında.

İKİ YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Devlet hizmetinde bulunanları meslek sırrile mukayyed oldukları vakıalar hakkında hizmetlerinden ayrıldıkta

sonra da mensub oldukları makamın tahrirî izni olmadıkça şahid sıfatile istimaları caiz değildir. Bu mezuniyet Büyük Millet Meclisi azası hakkında Meclis, Heyeti Vekile azası hakkında Reiscümhur ve bundan maadaları için mensub oldukları vekil tarafından verilir.

Şehadet menafii Devlete muzır görülmedikçe izin verilmesinden imtina olunamaz.

Bu mezuniyet mahkeme kararı üzerine müzekkere ile istenilir.

İzin üzerine şahid celb ve istima olunur.

İKİ YÜZ ELLİNCİ MADDE — Şehadetten imtina eden kimse imtina sebebini ve delilini istima edileceği gündən evvel, kâtibe zabtettirmek suretile şifahen veya tahriren mahkemeye bildirmeğe mecburdur.

İmtina sebeplerini tahriren beyan eden veya kâtibe zabtettiren şahid muayyen günde mahkemede hazır bulunmyabilir.

Mahkeme başkâtibi, gerek tahrirî olsun, gerek zabtedilmiş bulunsun, şahidin imtina hakkındaki beyanını iki tarafa tebliğ eder.

İKİ YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Şahidin imtina sebebi hakkında hâkim iki tarafı dinleyip bu babdaki delili tedkik ettikten sonra kararını verir.

İKİ YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Şehadetten imtina ettiğini bildirmiş olan şahid muayyen günde gelmezse beyanatı okunarak tedkik olunur.

İKİ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Yukarıdaki maddelerde gösterilen hükümler mahfuz kalmak şartile şehadet için çağırılan herkes gelmeğe mecburdur. Meşru sebeb olmaksızın davete icabet etmeyen şahid on beş liraya kadar cezayı nakdiye mahkûm edilir ve gelmemesi mahkemenin talikini mucib olmuş ise talikten mütevellid masarifi muhakeme ile de mahkûm edilebilir.

Hâkim, gelmeyen şahidin kuvvei cebriye ile ihzar edilmesine dahi karar verebilir.

İKİ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Şahidin davada menfaati bulunmak gibi şehadetin doğruluğunda şüpheyi mucib esbab mevcud olursa, bunu iki taraftan her biri iddia ve isbat edebilir.

İKİ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Şahidler tahkikat hâkimi tarafından istima olunur. Hasta veya malûl olmasından dolayı mahkemeye gelemeyen şahidi hâkim ikametgâhında dinler.

Şahidin istimai sırasında mühim bir sebebe binaen hâkim tarafından hilâfına karar verilmiş olmadıkça iki taraf hazır bulunabilir.

İKİ YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Müstesna hallerde, iki tarafın muvafakatlari ve hâkimin tensibile, tayin olunacak müddet zarfında cevablarını tahriren beyan etmek üzere şahide bir sual varakası gönderilebilir. Bu suretle muamele yapılması şahidin vereceği cevabın hükme kâfi olup olmadığını hâkimin takdir etmesine mâni olamaz.

İKİ YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Şahidin bulunduğu mahal mahkemesi marifetile de istimaa karar verilebilir. Bu takdirde tayin olunan gün ve saatte hazır bulunması için şahide tebligat iera olunur. İki tarafa da malûmat verilir.

İKİ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Şahidler aleûsul tebliğ olunacak davetiye ile mahkemeye çağırılır. Davetiyede ikitarafın isimleri ve hangi hususî isbat için mahkemeye çağırıldığı ve hangi gün ve saatte hazır bulunulacağı yazılır.

Tebliğ, muhakeme gününge lâakal iki gün evvel icra olunmak lâzımdır.
Müstacel işlerde şahidin daha evvel gelmesine karar verilebilir.

İKİ YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Gayrimenkule mütealilik hususlarda ve şahidin irac suretile şahadetinden hakikatın daha ziya zâhire çıkacağı meczum olan diğer hallerde şahidlerin mahallinde istimama karar verilebilir.

İKİ YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — İstima esnasında evveleminde şahidden isim ve şöhet ve sin ve sanat ve mahalli ikameti ve iki tarafa karabeti olup olmadığı ve varsa derecesi ve şahadetine itimadı kaldırabilecek bileümle münasebet ve alâkalar sorulur.

İKİ YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE— Yukarıdaki maddede gösterilen suallerden sonra hâkim, şahidi hakikatı hali doğru söylemeğe teşvik ve icabı halinde kendisine yemin ettirileceğini ihtar eder Yemin şahadetten sonra eda ettirilir.

İKİ YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Yemin ancak hâkim tarafından veya iki taraftan biri canibinden vuku bulacak taleb üzerine eda ettirilir.

İKİ YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Şahid yeminde imtina eder ise esbabı sual edilerek vereceği cevap zapta yazılır.

İKİ YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Yemin aşağıdaki şekilde icra olunur:

Hâkim, şahide: « Şahid sıfatile sorulan suallere verdiğiniz cevabların hakikata muhalif olmadığına ve meşhudat ve malûmatınızdan bir şey saklamadığınıza Allahımız ve namusunuz üzerine yemin ediyormusunuz» ve şahid de cevaben «Allahım ve namusum üzerine yemin ediyorum» der.

İKİ YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Şahidler ayrı ayrı dinlenir ve icabında muvacehe olunur.

İKİ YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Hâkim bizzat şahidleri istievab eder.

İKİ YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — İki taraftan her biri şahide şahadetini tavzih ve ikmal için lâzım olan yeni sualler sordurabilir. Bu suallerin varid olup olmadığına iki taraf ihtilâf ederse hâkim buna derhal karar verir. Şahidin istinabe suretile istievabı lâzım geldiğinde hangi hususlardan dolayı istievab olunacağını hâkim tayin eder. Bu halde birinci fıkra hükmüne tevfikân iki tarafın mesele ile münasebettar yeni sual sordurabilmek hakkı mahfuzdur.

İKİ YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — İki taraftan her biri doğrudan doğruya şahide bir şey sormaktan ve şahidlerin ifadesini kesmekten ve kavlen ve filen onu tahsin ve tezyif etmekten memnudur. Hilâfında hareket eden taraf veya vekili hâkimin ilk ihtarına rağmen hareketinde devam ederse hâkim mahkmeden dışarı çıkartabilir ve 70 ve 150 nei maddeler mücibince muamele olunur.

İKİ YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Şahid bildiğini şifahen söyler. Yazılı notlar kullanması memnudur. Şu kadar ki şahid tarihleri ve rakamları tayin veyahud bazı hususları tafsil etmek veya hatırasını toplamak için yazılarına bakmak mecburiyetinde olduğunu hâkime söylerse hâkim derhal yazılarına bakmasına veya tayin edeceği celsede yeniden istimama veyahud tayin ettiği müddet zarfında malûmatını tahriren imzası altında mahkeme kalemine vermesine karar verebilir.

İKİ YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Şahid türkçe bilmezse tercümanla isticab olunur. Sağır ve dilsiz olan şahid yazmak ve okumak bilirse sualler kendisine tahriren bildirilir ve cevapları yazdırılır. Yazmak ve okumak bilmediği takdirde hâkim kendisini işareti mahsusasını anlayacak ehli vukuf marifetile isticab eder.

İKİ YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Şehadet mecburî olan hallerde cevabdan veya yeminden imtina eden şahid derhal on beş liraya kadar cezayi nakdiye mahkûm edilerek yeniden istima olunmak üzere dava talik olunur. ve bu celse masrafına mahkûm edilir. Yine cevabdan veya yeminden imtina ederse o mahkemeye on beş günü tecavüz etmemek üzere hapsedilir.

İşbu hapis, cezaî neticeleri tevliid etmez.

İKİ YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Şahidin ifadesi zabıtnameye yazılıb huzurunda okunduktan sonra ziri kendisine imza ettirilir.

İKİ YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hâkim şehadet esnasında şahidin yalan söylediği veya menfaat temin ederek şahadet ettiği hakkında kavi delil ve emareye desteres olursa derhal bir zabıt varakası tanzim ve müddei umumiye tevdi eder.

Hâkim şahidin ve cürümde şerikleri varsa onların tevkifine de karar verebilir ve takibatı kanuniye icra edilmek üzere müddei umumiliğe sevkeder.

İKİ YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Şahid ikame edecek kimse evvel emirde bunların isim ve şöhreti ve mahallîkametleriyle hüviyetlerini tayine medar olacak evsafı sairelerini muhtevi listeyi mahkemeye takdim eder. Bu listede gösterilmemiş olan kimseler şahid olarak istima olunamaz ve ikinci bir liste verilemez.

Üçüncü kısım

Ehli vukuf

İKİ YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Halli, malûmatı mahsusa ve femniyeye tevakkuf eden hususta, hâkim ehli vukufun rey ve mütalealarını almağa karar veirr.

İKİ YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Ehli vukuf, iki taraf ittifak edemedikleri halde tahkikat hâkimi tarafından intihab olunur.

Mesaili mahsusada rey ve mütalealarını beyan etmek için Hükûmet tarafından müntahab ehli vukuf var ise ehli vukufun bunlar arasından intihabı lâzımdır.

Yalnız bir kişi ehli vukuf intihab edilebilir. Üçten ziyade intihab olunamaz.

Hâkim lüzum görür ise ehli vukufu beyan ettikleri veya edecekleri rey ve mütaleanın bitarafane olduğuna veya olacağına dair tahlif edebilir.

İKİ YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Ehli vukuf hâkimler için muayyen esbaba binaen redolunabilir. Red talebi hâkim tarafından hâdisi şeklinde tedkik olunarak karar verilir. Esbabı reden dolayı yemin teklif olunamaz.

Red talebi ehli vukufun intihab edildiğine ittilâ tarihinden itibaren üç gün zarfında vukubulmak lâzımdır.

İKİ YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Malûmatına müracat edecek hususu bilmeksizin sanatini icra etmesi kabil olmayan ve alenen icaryi sanat eden kimseler o husus hakkında ehli vukufluğu kabule mecburdurlar.

Yalnız şahidler hakkındaki esbaba binaen kabulden imtina edebilirler.

Mahkemeye gelmekten veya gelib de ifayi vazifeden imtina eden ehli vukuf

şahidler hakkındaki hükümlere tevfikancezayı nakdiye ve celse masrafına mahkûm edilirse de hapislerine karar verilemez.

İKİ YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Hâkim iki tarafın ifadesini istimadan sonra ehli vukufa sorulacak sualleri tayin eder. Ehli vukuf diğer taraf hazır olmaksızın iki taraftan birini istievab edemez ve bu cihet ehli vukufa evvel emirde ihtar olunur.

İKİ YÜZ SEKSENİNÇİ MADDE — Tedkikat için keşif icrası veya diğer ihzarî bir muamele ifası lâzımgelirse iki taraftan her biri bu muamelede hazır bulunabilir.

İKİ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Ehli vukuf, hâkim tarafından tayin olunan müdet içinde aralarında müzakereettikten sonra mütalealarını havi raporu yazarlar.

Rapor ehli vukufun reylerinin müstenid olduğu esbabı mucibeyi ve ihtilâf halinde sebebi muhalefeti ve tanzim olduğu tarihi ve ehli vukufun imzalarını ve iki tarafın isimlerini muhtevi olmak lâzımdır.

Ekalliyette kalan ehli vukuf ayrı bir rapor tanzim edebilir.

İKİ YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Ehli vukuf raporunu mahkeme kal emine verir. Verildiği tarihi başkâtib rapora işaret eder ve muhakemeden evvel suretlerini iki tarafa tebliğ eder.

İKİ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Hâkim raporda noksan ve mübhem gördüğü cihetleri itmam ve izah için ehli vukufa yeni sualler tertib edebilir. İki taraf dahi noksan ve mübhem cihetler hakkında ehli vukuftan izahat alınmasını, raporun kendilerine tebliği tairhinden itibaren bir hafta zarfında hâkimden tahriren talep edebilirler.

Hâkim mütemim izahat vermeleri zmnında ehli vukufu tayin edeceği celseye davet ile şifahen istima edebilir.

Ehli vukufun şifahen verecekleri izahat hulâsa veçhile zabta kaydedilerek ziri kendilerine imza ettirilir.

İKİ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Hakikatin tezahürü için lüzum görürse tahkikat hâkimi veya esas davayıruyet edecek mahkeme evvelki veya yeni den intihab edeceği ehli vukuf vasıtasiletekrar tedkikat icra ettirebilir.

İKİ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Ehli vukufun ücreti hâkim tarafından takdir olunur.

İKİ YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Ehli vukufun rey ve mütaleaları hâkimi takyid etmez.

Dördüncü kısım

Sened

1 - Umumî hükümler

İKİ YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Kanunun muayyen bir delil ile isbatını emreylediği hususlar başka suretleisbat olunamaz. İki tarafça muayyen deliller ile isbatı tahriren kabul edilmiş olanveya muhakeme esnasında olveçhile beyinlerinde karar verildiği ikrar olunan maddeler hakkında başka delil kabul olunmaz

İKİ YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Bir hakkı ihdas, nakil ve tahvil, teccid, ikrar, itfa ve iskat maksadile icra edilen bilcümle tasarrufat, zamar

vukundaki mikdar veya kıymeti beş bin kuruşu tecavüz ettiği takdirde, senedle ispat olunmak lâzımdır.

İKİ YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Senedle ispatı iktiza eden tasarrufların mikdar veya kıymeti istifa ve ibra gibi her hangi bir sebeble muayyen haddin dununa tenezzül etse dahi yine senedsiz ispat olunamaz.

İKİ YÜZ DOKSANINCI MADDE — Senede merbut olan her nevi iddialara karşı dermeyan olunacak müdafaalar ile senedin tanziminden evvel veya tanzimi sırasında veya sonra bunun hüküm ve kuvvetini tenkis edebilecek tasarrufat ve beyanat beş bin kuruştan az bir meblâğa taallük etse dahi şahitle ispat olunamaz.

İKİ YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Ticarî muamelelerin ispat vasıtaları hakkında ticaret kanununun istisnaî hükümleri mahfuzdur.

İKİ YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — Senedle ispatı lâzımgelen hususlarda tahrirî bir mukaddime beyyine mevcut olursa şahid istimai caizdir.

Mukaddime beyyine müddeabihin tamamen sübutuna kâfi olmamakla beraber bunun vukuuna delâlet eden ve aleyhine ibraz edilmiş olan taraf canibinden verilen evrak ve vesaihtir.

İKİ YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Aşağıdaki hallerde her halde şahid ikame olunabilir :

- 1 - Usul ve fûru, birader ve hemşire veya karı koca ve kayın peder ve valide ile damad ve gelin arasındaki muameleler,
- 2 - Cürümden mütevellid olsun olmasın tazminatı müstelzim fiiller,
- 3 - Yangın veya kazayı bahrî veyahud düşman istilâsı gibi sened alınması gayri mümkün veya fevkalâde müşkül hallerde yapılan muameleler,
- 4 - Halin icabına ve iki tarafın vaziyetlerine nazaran senede rabtı müteamil olmayan muameleler,
- 5 - Akidlerde hata, hile, gabin, cebir ve ikrah vukuu. .

İKİ YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Nagehanî bir hâdise veya müc bir sebep ile senedin sahibi yedinde veyahud her ne suretle olursa olsun alel-usul tevdi olunan resmî memur nezdinde zayi olduğu hakkında kanaatbahs delil ve emareler mevcut olduğu takdirde şahadetle dava ispat olunabilir.

İKİ YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Mahkeme ilâmlarile kâtibi adillerce resen tanzim olunan senedler sahteliği ve salâhiyettar memurların salâhiyetleri dahilinde usulüne tevfi kan tanzim veya tasdik ettikleri vesikalar hilâfı ispat olununcaya kadar delili katği teşkil eder.

Şu kadar ki mahkeme işbu evrak hakkında şüpheyi davet eden haller görürse bunları tanzim ve tasdik eden daireden izahat itasını isteyebilir.

İKİ YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — Ecnebi memlekette usulüne tevfi kan salâhiyettar memurlar tarafından tanzim veya tasdik kılınmış olan senedlerin mahallinde meri kanunlara mutabık olduğu mahallî Türkiye şebhenderi veya Türk siyasî memurları tarafından tasdik kılınmış ise resmî sened hüküm ve kuvvetinde addolunur. Bu suretle tasdik kılınmamış senedlerin delil teşkil edib etmeyeceği mahkemece takdir olunur. Mahkeme huzurunda ikrar olunan senedler resmî hükümdedir.

İKİ YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Mühür veya bir alet vasıtasile vazolunan imza veya cüzdan ile muamele icrasını itiyad etmiş olan müesseselerde muamelenin ibtidasında tayin olunub bir sureti hesab defterine veya cüzdana mevzu bu-

lunan mühür veya imza ile yapılacak muamele muteberdir. Bundan başka imza vazına muktedir olamayan veya yazı bilmeyen şahsın heyeti ihtiyariye ve mahallince maruf iki şahıs tarafından tasdik edilmiş ve el ile yapılmış bir işaret veya mühür istimal etmesi caizdir.

İKİ YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Senedde mevcut bulunan çıkıntı ve kezalik senedin metninde veya hamışındaki hak ve silinti ayrıca tasdik edilmiş ise inkâr halinde keenlemyekündür.

Yalnız bu kabil çıkıntı, hak ve silinti mahkemece senedin sıhhat veya manasına müessir olacak mahiyette görülürse sened kısmen veya tamamen hükümsüz addolunabilir.

İKİ YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — İmzası ikrar veya mahkemece onun olduğuna hükmolunan gayri resmî sened tarihi imza eden ile mirasçıları hakkında muteber olup üçüncü kimseler haklarında hüküm ifade etmez.

Bir senedin kendisine ibraz olunduğu, kâtibi adil veya salâhiyettar memur tarafından alelusul tasdik edilmiş ise ibraz tarihi veyahud imza edenlerden birinin vefatı tarihi veya imza etmesine imkânı maddîyi selbeden bir hâdisenin vukuu tarihi veyahud ol senedin bir muamelei resmiyeye esas ittihaz kılındığı tarih üçüncü şahıslar hakkında da muteber addolunur. Bu nevi senedlerde bahsolunan sair senedlerin tarihleri üçüncü şahıslar hakkında ancak son sened tarihinin musaddak addolunduğu tarihten itibar olunur.

ÜÇ YÜZÜNCÜ MADDE — İbra ve kabzı mutazammın senedatı gayri resmiye ile tüccarın muamelâtı ticariyelerinden dolayı verdikleri senedlerin tarihi evvelki madde veçhile tahakkuk ettirilmese bile üçüncü şahıslara karşı muteber addolunur. Şu kadar ki hilâfi ispat olunabilir.

ÜÇ YÜZ BİRİNCİ MADDE — Kısmen veya tamamen kabzı mutazammın olarak sened zirine veya zahrına alacaklı tarafından bizzat yazılan veya başkası tarafından yazılıb da altında alacaklının imzası bulunan ibareler muteberdir.

ÜÇ YÜZ İKİNCİ MADDE — Telgrafnameler keşide için telgrafhaneye verilen asıllarına mutabakati ihtilâflı olmadıkça delil teşkil eder. İhtilâf halinde sahibi tarafından yazılmış veyahud imza edilmiş olan aslına itibar olunur.

ÜÇ YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Defatiri ticariyede münderiç kayidlerin hüküm ve kuvvetleri ticaret kanunu ahkâmınna tâbidir.

ÜÇ YÜZ DÖRÖDÜNCÜ MADDE — Bir kimsenin hususî evrak veya defterine bir hakkın istifa veya ibrasını mutazammın yazdığı kayidlerle yedindeki eşya üzerine yazıb münderecatından sened makamına ikame eylediği anlaşılan kuyudat ve taahhüdat o kimse makamına kaim olanlar aleyhine delil teşkil eder

ÜÇ YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Nüfus kuyudatı esasiyesinin ziyayı ve suveri musaddakasının fikdanı halinde doğum, ölüm, evlenme vukuatı tarihleri, müteveffa baba veya ananın evrak ve defatiri hususiyesindeki yazılarla ispat olunabileceği gibi baba ve anası meçhul olarak sicil nüffusuna mukayyed bulunanlar da bu kabil evrak ile baba ve analarına nisbetlerini ispat edebilirler.

ÜÇ YÜZ ALTINCI MADDE — Mahkemece muayyen bir hususun ispatına karar verildikten sonra o husus hakkında üçüncü şahıs veya memuru resmî nezdinde diğer bir delil bulunduğundan bahisle ibrazı için mühlet talep olunursa davayı uzatmak maksadile veya ihmali fahiş neticesi olarak vaktile dermeyan olunmadığına hâkim kani olur ve hasım dahi talep ederse beyan oluna delilin ademi tedkik ve istimama karar verebilir.

ÜÇ YÜZ YEDİNCİ MADDE — Delili ibraz eden taraf hasmın muvafakati olmadıkça ana istinaddan sarfinazar edemez.

ÜÇ YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Davanın esnayı tahkikinde bir taraf kendisine nisbet olunan senedde muharrer yazı ve imzayı inkâr veya tanımadığını beyan ederse iki tarafın ifadâtı ve olbabda serdolunan deliller üzerine hâkim kâfi derecede kanaat hasıl eylediği takdirde senedi kabul veya hükümden iskat ederek esas hakkında karar verir. Kanaat hasıl olmazsa hâkim iki tarafın tayin olunacak günde bizzat isbatı vücud etmelerine karar verir. Her iki taraf muayyen günde müteakiben sened hakkında izahat ita ve medarı tatbik olacak evrakı irae ve tayin ve yazı ve imzanın mevsikeyetini ne şekilde ve ne vasıta ile isbat edebileceklerini beyan ederler.

ÜÇ YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Muayyen günde hâkim iki tarafı istievab ve ledelhaçe senedi imza ettiği iddia olunan şahsı istiktab eder. Hâkim iki tarafın ita ettikleri izahattan ve ibraz ve irae ettikleri delillerden veya imza kendisine isnad olunan şahsın istiktabından senedin vüsuk ve ademi vüsuku hakkında istihsali kanaat edemediği surette ehli hibre vasıtasile senedin imzasının tahkikine veya hud yazıldığı görülenler istimama veya senedin münkiri tarafından yazıldığına sureti katiyede delâlet eden vekayin şuhud ile isbatına karar verir.

Ehli hibre vasıtasile tahkikate karar verildiği takdirde medarı tatbik olacak yazı ve ehli hibrenin tahkikatı icra edeceği gün hâkim tarafından tayin olunur.

Mahkeme bu babda ancak iki tarafın ittifak ettikleri her nevi evrak ile senedatı resmîyeden olan ve bir kimse tarafından hasbelmemuriye veya mahkeme huzurunda tahrir veya imza edilen evrakı tatbika esas ad edebilir.

Tatbika esas ittihaz olunabilecek evrak olmadığı veyahud olubda derece kifiyede bulunmadığı takdirde ehli hibre tarafından terkib olunacak ibarelerle münkir olan kimseye yazı yazdırılarak tatbikat icra olunur.

ÜÇ YÜZ ONUNCU MADDE — Münazaalı olan senedin ziri ve senedin halini mübeyyin tanzim olunacak zabıt varakasıki taraf ve kâtib ve hâkim tarafından imza olunarak mahkeme kaleminde hıfzolunur.

ÜÇ YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Bir memurun hasbelmemuriye yedinde bulunub tatbika esas olmak üzere mahkeme kalemine teslim olunması iktiza eden senedin sureti evvel emirde o memur tarafından istinsah olunarak ikametgâhı veya teslim edilecek mahallin mahkemesi reisine tasdik ettirildikten sonra aslı teslim olunur.

İşbu suret asıl makamında olmak üzere memuru tarafından hıfzolunur ve asıl hüküm ve kuvvetindedir. Sureti istinsah ve tasdik ettirilmeksizin mahkeme kalemine teslim edilmiş olan senedin sureti mahkeme başkâtibi tarafından istinsah ve reis tarafından tasdik edilerek alâkadarlara verilebilir.

ÜÇ YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Resmî memurun veya üçüncü şahsın senedi teslim veya ibraz edebilmeleri için zarurî masrafları ile senedin sureti harcı tahkikat icrasını talep eden kimse tarafından verilir.

ÜÇ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Hâkim senedin münkire aidiyetine karar verdiği takdirde münkiri on beş liradan elli liraya kadar cezayı nakdiye ve talep vukuunda davanın teahhuru sebebiyle diğer tarafın maruz kaldığı zararı tazmine mahkûm eder.

ÜÇ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Resmî ve gayriresmî her nevi senedatın sahteliğini iddia eden kimse asıl davayı rüyet eden mahkemede bu iddiasını gerek davayı asliye ve gerek davayı hâdisi suretile ikame edebilir. Usulüne tevfiakan

icra kılınan tedkikat neticesinde senedin sahte olmadığına dair mahkemeden sadır olan karar kesbi katiyet ettikten sonra işbu sened hakkında mehakimi cezaiyede dahi sahtelik iddiası mesmu olmaz.

ÜÇ YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Mahkemece sahtelik sebeble ibtal edilen sened hakkında ciheti cezaiyece ademi mesuliyet ve beractine dair verilecek karar hukuk mahkemesince senedin ibtal hakkındaki karara haizi tesir değildir.

ÜÇ YÜZ ON ALTINCI MADDE — Sahtelik iddiasının, arzuhal ile beyan ve bunun bir suretinin derhal hasme tebliğ olunması lâzımdır.

ÜÇ YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Sahtelik iddiası 308 nci madde ile mevadî müteakibesi ahkâmına tevfiikan tedkik olunur. Sahteliği iddia kılınan senedin ehli hibre marifetile tedkik ve tatbikına ve vekayi ve hâdisattan haberdar olanların istimaina karar verildiği takdirde bu kabil senedat, neticei hükme kadar bir gûna muameleye esas ittihaz kılınmaz. Ancak bu senede müsteniden evvelce ittihaz edilen ihtiyatî tedbirlere hâlel gelmez ve ledelhace sened sahibi hukukunun muhafazası zımında sair ihtiyatî tedbirlere de tevessül edebilir.

ÜÇ YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Bir senedin sahte olduğuna dair sadır olan karar katiyet kesbettikten sonra hükmü veren mahkeme reisi tarafından zirine hükmün hulâsası yazılarak sened ibtal olunur. Bir mevkii resmiden tanzim ve tasdik kılınmış olan senedin kaydi aslside bu suretle ibtal edilir.

ÜÇ YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Mahkemece sahtelik iddiasının reddi halinde sahteliği iddia eden taraftan yirmi liradan yüz liraya kadar cezai nakdi alınmakla beraber talep vukuunda diğer tarafın maddî ve manevi zararları da mahkemece başkaca takdir ve hüküm olunur.

ÜÇ YÜZ YIRMİNCİ MADDE — Sahtelik iddiasından feragat olunabilir ise de feragati vakıayı kabul edib etmemekte mahkeme muhtardır. Mahkeme feragat iddiasını kabul ettiği takdirde 319 neu madde mucibince icab eden cezai nakdiyi hükmeder.

ÜÇ YÜZ YIRMİ BİRİNCİ MADDE — İbraz olunan sened, suret olursa davanın her halinde resen veya iki taraftan biri canibinden senedin aslının ibrazı talep olunabilir. Bu takdirde zayi veya telef olmamış ise senedin aslını ibraz mecburidir.

ÜÇ YÜZ YIRMİ İKİNCİ MADDE — Senedin aslını muhafaza eden taraf veya kâtibi adiller veyahud sair memurlar, tahkikat hâkiminin kararına tevfiikan bunları mahkemeye ibraz etmeğe mecburdurlar.

Tahkikat hâkimi ibraz olunan senedin davanın esnayı ceryanında hıfzı için icab eden tedbirleri ittihaz veya lüzumunda yeniden verilmek üzere ibraz edene iadesini tensib edebilir.

ÜÇ YÜZ YIRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Tahkikat hâkimi ibraz ve iracsi müşkül olan vesikaları, mahallinde bizzat veya tayin edeceği ehli hibre vasıtasile tedkik ve suretlerini asıllarile tatbik eder.

Asılların halini tesbit için iki taraf huzurunda ve davet üzerine gelmedikleri halde gıyablarında yapılan muamele hakkında bir zabıt varakası tanzim olunur. Vesikanın fotoğrafı da alınabilir.

Vesika mahkemenin dairei kazası haricinde bulunur ise salâhiyettar olan mahkemenin niyabetile lâzım gelen tedkikat icra olunur.

ÜÇ YÜZ YIRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Resmî bir dairede bulunmasın-

dan naşî vesikanın aslını irâeden âciz olan taraf anın celbedilmesini talep edebilir.

ÜÇ YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Ecnebi lisanla yazılmış olan vesikayı ibraz eden taraf tercümesini de raptetmeğe mecburdur.

Hâkim veya diğer taraf mübrez tercümeyi kabule şayan görmezse resmen tercüme ettirilmesi emrolunabilir.

2 - Senedatın ibrazı mecburiyeti

ÜÇ YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — Kanunu medenî ve ticaret kanunu mucibince bir kimse, yedinde bulunan vesikayı ibraza mecbur olduğu gibi aşağıda yazılan vesikaları da ibraz ile mükelleftir:

- 1 - Mahkemeye verilen evrakta istinad olunan senedler,
- 2 - Bir tarafın diğer taraftan davaya müteallik aldığı mektub ve telgraflar,
- 3 - İki taraf için müşterek olan muamele ve menfaatlere müteallik tanzim olunan vesikalar,
- 4 - İki tarafın müstakilen veya müştereken malik olduğu vesikalar.

ÜÇ YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Taleb vukuunda hesap defterlerinin musaddak parçalarını ibraz mecburidir.

ÜÇ YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Yukarıki maddede zikrolunan musaddak hesap defterleri parçalarının aslına mutabık olduğunu tayin için icab eden defterlerin veyahud parçası ibraz olunan asıl defter halinin tesbit edilmesine ve asılların fotoğraflarının çıkarılmasına karar verilebilir.

ÜÇ YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Vesikanın veya hesap defterinin muayyen parçalarının ibrazını talep eden taraf mümkün olduğu kadar işbu vesikalar mündericatını, esbabı sübutiyesini beyan ettiği esnada tahriren tasrih ve tayin etmiş olması lâzımdır.

ÜÇ YÜZ OTUZUNCU MADDE — İbrazi istenilen vesika ile isbat edilmek istenilen hususun davanın sübutuna medar olacağına mahkemece kanaat hâsıl olduğu ve hasım da işbu vesikanın yedinde olduğunu ikrar veya tahriren sebke-den talebe karşı sükût ettiği takdirde mahkeme vesikanın ibrazını emreder.

ÜÇ YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Vesikanın yedinde olduğunu inkâr eden tarafa hasmının talebile böyle bir vesikaya vaziülyed bulunmadığına ve itina ile aradığı halde bulamadığına ve hasmının istimaline imkân vermemek kasdile izaa veya imha veyahud ihfa etmediğine ve senedin nerede ve kimin yedinde olduğundan malûmatı bulunmadığına dair yemin teklif olunur. Mahkeme davanın halile şekli yemini tevfiik edebilmek için ledelhace yemin suretini tadil edebilir.

ÜÇ YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Vesikayı ibraz veya yemin etmesine karar verilen taraf kararda tayin olunan müddet zarfında vesikayı ibraz etmez ve ademi ibrazı mazereti sıhhiyeye müstenid olduğunu isbat edemez veya teklif olunan yemini kabul ve icra etmezse mahkeme ibraz veya yemin edilmemek hususundaki maksadı nazara alarak diğer tarafın sened mündericatı hakkındaki beyanatını kabul edebilir.

ÜÇ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — 326 ncı maddenin 2, 3, 4 ncü fıkralarında beyan olunan vesikalar üçüncü şahıs yedinde ise onlar tarafından ibraz olunmasına karar verilir.

ÜÇ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Üçüncü şahsın yedinde bulunan vesikanın ibrazını talep eden kimsenin delâili sübutiyesini beyan ettiği sırada

işbu vesikalar mündericâtını tayin ve tasrih etmesi lâzımdır.

Talebi kabul olunursa hâkim üçüncü şahsa istenilen vesikayı ibraz etmesini emreder.

ÜÇ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Her şahıs yedinde bulunan evrakı ibraz veya nerede bulunduğunu beyan etmek üzere şahid sıfatile mahkemeye celbolunabilir.

ÜÇ YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Kanunen şahadetten imtinaa hakkı yoksa üçüncü şahıs, hâkimin kararına itaate mecburdur. İtaat etmezse şahidler hakkındaki ahkâm tatbik olunabilir.

Beşinci kısım

Yemin

1 - Umumî hükümler

ÜÇ YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Yemin edecek kimse, meşru sebebe müstenid olmaksızın yemin için tayin olunan günde gelmezse yeminden imtina etmiş addolunarak davaya sabit nazariyle bakılır. Şu kadar ki, karar gıyaben verilmiş ise tebliğ gününden itibaren sekiz gün zarfında arzuhal ile yemin edeceğini beyan ve muayyen günde yemini icra ederse hüküm keenlemeyekûn olur. Tayin olunan günde yine gelmediği takdirde yeminden imtina etmiş olduğuna dair verilen karar katiyet kesbeder.

ÜÇ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Yemin edecek kimsenin yeminden evvel vefatı veya ehliyetinin münselib olması halinde yemin teklifinden evvelki vaziyet avdet eder.

ÜÇ YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Gerek iki taraftan birinin talebile ve gerek resen teklif olunan yemin mahkeme huzurunda alenen icra olunur. Tahkikat hâkimi sorulacak suali okuyup hal ve vaziyetin ehemmiyeti ve yalan yere yeminin neticeleri hakkında yemin edecek kimsenin nazarı dikkatini celbeder. Sonra (Size sorulan sualler hakkında hakikaten muvafık cevap vereceğinize ve hiç bir şey saklamıyacağımıza Allahınız ve namusunuz üzerine yemin eder misiniz) ve o kimse de (Allahım ve namusum üzerine yemin ediyorum) der.

ÜÇ YÜZ KIRKINCI MADDE — Hâkim, yemin eden kimsenin ifadesini dinleyip aynen zapta geçirdikten ve alenen okuduktan sonra bu ifadesinde sebat edip etmediğini sorar.

ÜÇ YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Hâkim, tamam veya vazih olmayan noktaları itmam ve izah için lâzım gördüğü sualleri yemin eden kimseye sorabilir. Bunun haricinde yeni bir soramaz.

ÜÇ YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Yemin edecek kimse malûliyet veya hastalık sebeble mahkemeye gelmeğe muktedir değilse, hâkim, diğer taraf ve mahkeme kâtibi hazır olduğu halde ikametgâhında o kimseyi tahlif eder.

ÜÇ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Mahkemenin dairei kazası haricinde ikamet eden kimse yemin için o mahkemeye gelmek mecburiyetinde değildir. Bulunduğu mahal mahkemesinde veya ecnebi memleketinde ise mahallinin usulüne tevfiikan o memleketin salâhiyettar memuru huzurunda yemin etmesini talep edebilir.

2 - Katî yemin

ÜÇ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Katî yemin, bir kimsenin esas da-

vasının halline müessir olan bir filin isbatı için diğerine teklif ettiği yemindir.

ÜÇ YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Katî yemin bir kimseye ancak zatinden sâdır olan fiili hakkında teklif olunur. Bir kimsenin bir şeyi bilmesi zatinden sâdır olan fiil nevinden addolunur.

ÜÇ YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Bir muamelenin sıhhat ve tamamiyeti için iki tarafın muvafakatleri kanunen kâfi görülmeyen hallerde yemin teklif olunamaz.

ÜÇ YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Kendisine yemin teklif olunan kimse, yemin etmez veya yemini hasma reddeylemezse yeminin mevzuunu teşkil etmiş olan meseleyi ikrar etmiş addolunur.

Kendisine yemin reddolunan kimsenin yeminden imtınası dahi ikrar addolunur.

ÜÇ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Yemin teklif olunan fiil iki taraftan birinin zatinden sâdır olmamış ise yemin reddolunamaz.

ÜÇ YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Teklif olunan yemin eda edildikten sonra diğer tarafın, yeminin yalan yere olduğu hakkındaki davası esas davanın tehirini istilzam etmez.

ÜÇ YÜZ ELLİNCİ MADDE — Yemin teklif olunan kimse yemini edaya hazır olduğunu beyan ettikten sonra diğer taraf teklifinden sarfı nazar ile başka delil ikame edemez.

ÜÇ YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Yemin, ancak icra eden ve teklif edilen kimsenin ve mirasçılarının leh ve aleyhlerinde delil teşkil eder diğerleri için delil teşkil edemez.

ÜÇ YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Yemin, ancak yemin edecek kimsenin namus ve haysiyetine müessir veya müstelzimi ceza olan mesailden başka fiiller hakkında verdirilir. İşbu kaide yeminin reddi halinde de caridir.

ÜÇ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Yemin, iki tarafın zatlerine karşı teklif veya reddolunabilir ve her halde bunlar tarafından eda olunur. İki taraftan biri mahcur veya on sekiz yaşından aşağı ise yemin veli veya kanunî mümessiline teklif veya reddolunabilir.

ÜÇ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Davasını isbat için yemin teklifinden başka delili olduğunu beyan etmiş olan taraf dahi yemin teklif edebilir.

Şu kadar ki işbu deliller kabule şayan görüldüğü veya bu delillerin serd ve istimali mümkün olduğu takdirde yemin teklif olunamaz.

3 - Resen teklif olunan yemin

ÜÇ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Mahkeme vereceği karar veya hükmü iki taraftan birinin yemin etmesine talik edebilir.

ÜÇ YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Mahkeme ancak aşağıdaki iki şartın tahakkuku halinde resen yemin teklif edebilir:

- 1 - İddia olunan hususun katî deliller ile isbat edilmemiş olması,
- 2 - İddia olunan hususî isbat için irae olunan delillerin hüküm verilecek derecede kanaat hâsıl etmemesi.

ÜÇ YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — İddia olunan şeyin kıymetini tayin ve isbat mümkün oldukça kıymet hakkında yemin teklif olunamaz.

ÜÇ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — On sekiz yaşından aşağı olanlar ile

mahcurların fiilleri hakkında resen yemin veli veya kanunî mümessillerine teklif olunabilir. Veli ve mümessiller müteaddid ise mahkeme yemin edecek mümessili tayin eder.

ÜÇ YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Resen yemin ancak muhakemenin hitamında teklif olunabilir.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Sorulacak şeyler hüküm verecek mahkeme tarafında tertib ve tahrir olunub reis tarafından okunur.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Mahkeme yemini tahkikat veya sulh hâkimi huzurunda da icra ettirebilir.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Mahkeme kanaatını teyid için iki taraftan birine yemin teklif etmiş ise yemin icra veya reddolunmadıkça hüküm verilemez.

Altıncı kısım

Keşif

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Gerek resen ve gerek iki taraftan birinin talebi üzerine davanın her halinde münaazaalı mahallin keşfine karar verilebilir.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Keşif iki taraf usulen davet edildikten sonra vicahlarında ve davete icabet etmedikleri halde gıyablarında mahkeme veya tahkikat hâkimi tarafından yapılır. Mahkeme asliye, azasından birini istinabe suretile, keşif muamelâtını yapar. Fakat pek mühim meselelerde heyetle dahi icra edebilir.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Şahid ve ehli vukuf mahallinde de istima olunabilir.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Keşif üzerine muameleyi mutazammın bir zabıt varakası tanzim edilir. İki taraftan birinin talebi üzerine veya resen plân, resim ve fotoğraflar dosyaya rabtolunur.

Yedinci kısım

Hususî esbabı hüküm

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Tahkikat hâkimi, senedsiz isbatı caiz olan davalarda resen veya talep üzerine bu kanunda gösterilmemiş olan diğer hüküm sebeplerinin istima ve tedkikine de karar verebilir ve buhusus hakkında iki tarafı istima ettikten sonra tebeyyün edecek hale göre iktiza eden tedbirleri ittihaz eder.

Sekizinci kısım

Delillerin tesbiti

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — İki taraftan her biri, dersesti rüyet bulunan davada henüz tahkik ve tedkikine sıra gelmemiş bulunan veyahud ileride ikame edeceği davada dermeyan edilecek olan hususun şahid, keşif, ehli hibre veya diğer deliller ile tesbitini talep edebilir.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Kanunu medenî hükmü mahfuz kalmak şartile ancak şimdiden zabt ve tesbit olunmazsa ileride zayi olacağı veya

ikamesinde çok müşkülât çıkacağı melhuz olan deliller bu fasıl hükmüne tevfikân tesbit olunabilir.

ÜÇ YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Delillerin tesbiti için salâhiyettar olan mahkeme, davanın rüyet edildiği veyahud dava ikame olunmamış ise en seri ve en az masrafla delilin tesbiti kabil bulunduğu mahkeme veya sulh hâkimidir.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Delillerin tesbiti, isbat olunacak vaka ile şahidlere ve ehli hibreye sorulacak sualleri muhtevi ve üç nüshadan ibaret arzuhal ile talep olunur. Arzuhal mahkemece şayanı kabul görülürse delillerin tesbiti için bir gün tayin edilir.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Arzuhal ve mahkemenin kararı sureti diğer tarafa tebliğ olunur. Bu taraf da sorulacak diğer sualleri hâkime göndermek ve muamele esnasında hazır bulunmak salâhiyetini haizdir. Müstedinin hukukunu muhafaza için zarurî görüldüğü veyahud müstacel esbab bulunduğu surette istisnaen tebligattan sarfınazar olunabilir.

Ancak bu suretle mahkeme tesbit eylediği delâili mutazammın tanzim edeceği zabıt varakası suretini derhal diğer tarafa tebliğe mecburdur.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Delillerin tesbiti hakkında sebkeden itirazlar delilleri tesbit eden hâkim tarafından hallolunur. Delillerin tesbiti hususunda bu fasılın 2, 3, 4 nci kısımları hükümlerine riayet olunur.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Delillerin tesbiti için ifa ve tanzim edilmiş blûmum muamelât ve evrak esas dava dosyasının merbutu addolunur.

DOKUZUNCU FASIL

Tahkikatın hitamı ve muhakeme

ÜÇ YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Tahkikat hâkimi, iki tarafın iddia ve müdafaalarile delillerini ve dava dosyasını teçkik eder ve talep vukuunda neticei müddealarını mübeyyin birer lâyiha verebilmeleri için de bir müddet tayin eder. Bu müddet içinde hâkim verilen lâyihaları dosya ile birleştirir ve tahkikatın hitamını tefhim eder ve dosyayı mahkeme reisine takdîm eyler. Tahkikatın hitamından sonra da mahkeme iki tarafa lâyiha vermelerini emredebilir.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Sulh mahkemelerinde iki taraf evrak üzerine hüküm verilmesini talep etmedikleri takdirde tayin olunacak gün ve saatte şifahî mürafaaları icra olunmak üzere mahkemeye celb ve davet olunurlar.

Şifahî muhakemede mahkeme iki tarafa ikişer kere söz verdikten sonra muhakemenin hitamını tefhim eder.

Hâkim, iki tarafın iradî kelâm hakkındaki mütalealarını dinledikten sonra her birine şifahî muhakemede ne müddet için söz verebileceğini tayin ve tefhim edebilir.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Mahkemei asliyede 375 nci maddede yazılı muameleler bittikten sonra şifahî muhakeme ve hüküm için tayin olunacak günde mahkemede hazır bulunmak üzere iki taraf davet olunur. Tayin olunacak gün müstacel olanlardan başka hallerde bir haftadan az olamaz.

Şifahî muhakeme 376 nci madde hükmüne tevfikân cereyan eder.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Mahkeme, hakikatın tezahürü için lüzum görürse tahkikat hâkimi canibinden istima olunan şahid ve ehli vukufta tekrar celb ve istievaba ve iki tarafın tahkikat hâkimi huzurunda dermeyan ve

isbat ettikleri hususatın yeni deliller ile isbat olunmasına karar verebilir. Şu kadar ki şahid hakkında 274 ncü madde hükmü mahfuzdur.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Mahkeme, noksan gördüğü tahkikatı bizzat ikmal veya itmam edeceği gibi bu hususun ifasını tahkikat hâkimine veya mahkeme azasından diğer birine de havale edebilir.

ÜÇ YÜZ SESENİNCİ MADDE — Mahkeme, huzurunda cereyan eden tahkikat ve muhakemat esnasındaki hâdiseler hakkında kararını verir.

ÜÇ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Şifahî mürafaadan sonra iki tarafın müddeiyat ve müdafaatı hüküm verebilecek derecede tavazzuh etmiş ise mahkeme bilmüzakere derhal kararını verir.

Müzakereyi icab eden deavi hakkında mahkeme müzakere olunacak günü tayin ve iki tarafa tefhim eder ve tayin olunacak günde kararını verir.

ONUNCU FASIL

Hüküm

Birinci kısım

Mahkemei asliye tarafından verilen hükümler

ÜÇ YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Karar hafiyen müzakere ve ittihaz olunur ve alenen tefhim edilir.

ÜÇ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Müzakere ve rey ancak şifahî mürafaada hazır bulunmuş olan aza ve aza mülâzimleri iştirak eder.

ÜÇ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Müzakereye iştirak ve rey ita edebilecek hâkimlerin cümlesi hazır bulunmadıkça müzakere icrası caiz değildir.

ÜÇ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Müzakereyi mahkeme reisi idare ve karara raptolunacak meseleleri tayin eder. Bunlar hakkında serbestçe münakaşa olunduktan sonra reis en kıdemsiz azadan başlayarak ayrı ayrı reylerini toplar ve en son reyini verir.

Bir mesele hakkında ittihaz olunacak karardan diğer meseleler hakkında tedkikat ve müzakere icrasına lüzum olmadığı anlaşılır ise diğer meseleler hakkında müzakere icrasile karar itasından sarfınazar olunur.

ÜÇ YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Kararlar ittifak veya ekseriyeti âra ile verilir.

ÜÇ YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Karar, mahkeme reisi tarafından veya reisin tensib edeceği aza ve aza mülâzimlerinden biri tarafından yazılır.

ÜÇ YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Karar aşağıdaki hususatı ihtiva eder:

- 1 — Davayı rüyet eden mahkeme ile hâkimlerin ismini,
- 2 — İki tarafın isim ve şöhret ve sanat ve ikametgâhları veya evsafı mümeyyizelerini,
- 3 — İki tarafın iddialarının hulâsalarını,
- 4 — Tedkik ve müzakere olunan mesaili maliye ve hukukiyenin hulâsalarını,
- 5 — Esbabı mucibeyi ve mülâhazatı ve mümkün olduğu halde hükmün müstenid olduğu maddei kanuniyeyi,
- 6 — Hükmün ne olduğunu.

ÜÇ YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Verilen karar ile iki tarafa tahmil ve bahşedilen vazife ve haklar şüphe ve teredüdü mucib olmayacak surette gayet sarîh ve açık yazılmalıdır.

ÜÇ YÜZ DOKSANINCI MADDE — Yazılan kararların ziri kararı veren hâkimlerle zabıt kâtibi tarafından imza olunur.

ÜÇ YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Kararın aslı mahkemenin evrak mahzeninde başkâtib tarafından hıfzolunur. Hıfız tarihi zirine ve dosyasına işaret olunur.

ÜÇ YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — Karar tahrir ve imza olunduktan sonra suretleri bir hafta içinde başkâtib tarafından iki taraftan her birine makbuz mukabilinde verilir ve bir nüshası da dosyasında hıfzolunur. Suretler asılları gibi imza olunmakla beraber bunlara mahkemenin mührü vazedilmek lâzımdır. İki taraftan her birine verilen suretler ilâmdır.

ÜÇ YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Müddetler ilâmın iki taraftan her birine verildiği tairhten başlar.

İkinci kısım

Sulh hâkimleri kararları

ÜÇ YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Sulh hâkimleri kararını şifahî mürafaayı müteakib verir ise zabıt kâtibine imlâ suretile yazdırarak iki tarafa tefhim eder. Kararını derhal vermemiş ise tayin edeceği güne kadar yazacağı kararı mahkeme kalemine tevdi eder ve sureti başkâtib tarafından iki tarafa verilir. Sulh hâkimi şifahî muhakemeyi müteakib kararını yazdırmadan mukaddem esbabı mucibesile iki tarafa şifahen tefhim edebilir.

ÜÇ YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Kararın aslı hâkim ve kâtib tarafından imza olunmak lâzımdır.

ÜÇ YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — Sulh hâkimlerinin kararları şifahî mürafaa günü zabıt kâtibine imlâ suretile yazdırılarak iki tarafa tefhim edilmiş ise tefhim tarihinden ve bu suretle tefhim edilmemiş ise suretleri iki tarafa verildiği tarihten itibaren müddet cereyan eder.

ÜÇ YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Mahkeme tarafından verilen kararların tahrir ve hıfzına müteallik 388, 391 nci maddelerde gösterilen hükümler sulh hâkimleri kararları hakkında da caridir.

ON BİRİNCİ FASIL

Giyab

ÜÇ YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — İki taraftan biri tayin olunan günde tahkikat hâkimi nezdinde veya mahkemede hazır bulunmadığı veya cevabnamesini göndermediği veyahud bulunubda cevabdan imtina eylediği takdirde giyab kararı verilir.

ÜÇ YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Hâkim hazır bulunan tarafın ifadesini istima ettikten sonra icabına göre davayı diğer bir güne talik veyahud devamla o celsede icra olunacak muameleleri tamamen veya kısmen ifa edebilir.

DÖRT YÜZÜNCÜ MADDE — Hazır bulunmuş olan taraf giyab kararını beş gün içinde gaibe tebliğ ettirir. Bu müddet içinde tebliğ olunmazsa giyab kararı ke-
enlemyekün olur.

DÖRT YÜZ BİRİNCİ MADDE — Hâkim giyab kararını verdiği celsede bir gûna muameleye bakmaksızın davayı başka güne talik eylemiş ise yukarıdaki madde mucibince icra olunacak tebligatta muayyen günde yapılacak muameleden bahisle gaibin o celsede hazır bulunması lüzumu tasrih edilir. Gaib bunun üzerine muayyen günde isbatı vücud ederse giyab kararı keenlemyekün olur.

DÖRT YÜZ İKİNCİ MADDE — Giyab kararı verilen celsede muayyen muamelât kısmen veya tamamen ifa olunmuş isetebliğ varakasında yapılan muamelât yazılıb gaibe beş gün içinde itiraz edebileceği bildirilir. Gaib bu müddet içinde muameleye devam için mahkemeye müracaatla diğer bir gün tayin ve hasma tebliğ ettirebilir. Tayin olunan günde mahkemede hazır bulunub da giyaben cereyan eden muamelelerin tadil ve cerh ve ibtalini mucib bir itiraz dermeyan ettiği takdirde tedkik olunarak varid görülürse kabul ve aksi halde giyaben cereyan eden muameleler muteber addolunur.

DÖRT YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Tebligat mahkemenin bulunduğu şehir haricinde veyahud ilân tarikile yapılmak icab eden hallerde hâkim itiraz müddetini temdid edebilir.

DÖRT YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bilûmum giyab masrafı gaibe tahmil olunur ve ilk celsei muhakemede her tür-lü muameleden evel gaib bu masrafı mahkeme veznesine tevdi mecburdur.

DÖRT YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Tebliğ varakasında muayyen müddet zarfında itiraz olunmazsa gaib mahkemeye kabul olunmaz. Şukadar ki, bu fıkra hükmü tebliğ varakasına yazılmak lâzımdır.

DÖRT YÜZ ALTINCI MADDE — Bir hâdisе veya esas hakkında cereyan edecek murafaa, hüküm için muayyen olan celsede hüküm verebilecek dereceye vâsıl olsa bile diğer tarafa tebligat icra edilip itiraz müddeti geçmedikçe hükmü giyabî verilemez.

DÖRT YÜZ YEDİNCİ MADDE — Giyaben verilen hükmün neticesi mahkeme başkâtibi tarafından gaibe ihbar olunur. İhbarın tebliği tarihi hükmün tarihi tebliği addolunur.

İlâmı giyabî ancak talebi üzerine giyab masrafını tediye eyledikten sonra verilir.

DÖRT YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Muhakemeye kabul olunmayan taraf hasmının dermeyan ettiği vakıaları ikrar etmiş adolunabilir.

DÖRT YÜZ DOKUZUNCU MADDE Vukubulan davet üzerine her iki taraf muhakemede hazır bulunmamış ise birinin devam talebine kadar muhakeme talik olunur.

DÖRT YÜZ ONUNCU MADDE — Hüküm için muayyen olan celsede iki taraf veya biri gaib olursa verilecek hüküm hazır imişler gibi vicahî addolunur.

DÖRT YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Islâh suretile olsa dahi aynı davada bir taraf birden ziyade itiraz hakkına malik değildir.

DÖRT YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Mahkemei asliyede iki taraf veya bir davete icabet etmezse gelmeyen yirmi beş liraya kadar cezayı nakdiye mahkûm edilebilir. İşbu cezayı nakdinin mikdarı sulh mahkemesinde beş lirayı tecavüz etmez. Giyab muamelesine vekil sebebiyet vermiş ise tayin olunacak cezayı nakdî ona tehmil olunur.

ON İKİNCİ FASIL

Masarifi muhakeme

DÖRT YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Müddei muhakeme masraflarını harc tarifesi mucibince tediye mecburdur. Davayı mütekabilenin müddeabihten fazlası hakkındaki muhakeme masraflarını müddeialeyh kezalik harç tarifesine tevfikan tediye mecburdur.

DÖRT YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — İki taraftan her biri istimanı talep eylediği şahid ve ehli hibrenin veya talebine mebni icra kılınacak keşif ve sair muamelenin masrafını tediye ve buna kifayet edecek meblâğı mahkeme veznesine tediye mecburdur. Hâkim tarafından tayin olunan müddet içinde masraftı vermeyen taraf talebinden sarfınazar etmiş addolunur.

DÖRT YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Resen icrası emrolunan muamelenin istilzam ettiği masraftı iki taraftan birinin veya her ikisinin tediye etmesine karar verilir ve bunun için takdir olunacak meblâğ mahkeme kalemine tevdi olunur.

Tayin olunan müddet içinde işbu muameleye aid masraf tediye olunamaz ise ileriden icab edenlerden istifa olunmak şartile Devlet hazinesinden tediye olunmasına karar verilebilir.

DÖRT YÜZ ON ALTINCI MADDE — Masarifi muhakmeyi berveçhi peşin tediye eden taraf haklı çıkarsa bu masraf diğer tarafa tahmil olunur.

DÖRT YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Kanunen musarrah olan hallerden maadasında masarifi muhakemenin aleyhinde hüküm verilen taraftan istifa olunmasına karar verilir. Davada iki taraftan her biri kısmen haklı çıkarsa mahkeme her birini masrafla ilzam veya bu masraftı aralarında takdir ettiği surette taksim eder.

Hâkim huzurunda tedkik olunan davalara aid masarifi muhakeme iki taraf beyninde mukaveleye göre ve böyle bir mukavele yoksa ahkâmı sabıkaya tevfikan hükümlenir.

DÖRT YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Davanın esası hakkında lehine hüküm verilmiş olan taraf aşağıdaki hallerden birini yapmış ise masarifi muhakemenin tamamı veya bir kısmile mahkûm edilebilir :

- 1 - Davayı bililtizam uzatmak,
- 2 - Lüzumsuz masraf yapmak,
- 3 - Yedinde bulunub da hükme müessir olan vesikaları vakit ve zamanile hasmına bildirmemek.

DÖRT YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Mahkûmualayhler müteaddid ise masarifi muhakeme davadaki alâkalarına göre taksim olunur ve kendileri müteselsilen mesul addolunabilir.

DÖRT YÜZ YİRMİNCİ MADDE — Davaya müdahale eden kimsenin iltihak ettiği taraf mahkûm olursa yalnız müdahale masrafile mahkûm edilir. Aksi halde bu masraf diğer tarafa tahmil olunur. Maamafih hüküm üçüncü şahsın iltihak ettiği taraf lehine verilmiş olsa bile lehine hükümlenün tarafın hal ve hareketi üçüncü şahsın müdahalesini istilzam etmiş ise müdahaleye müteallik masraftı tamamı veya bir kısmı lehine hükmedilen tarafa tahmil olunabilir.

DÖRT YÜZ YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Mahkeme sui niyet sahibi olan müddeialeyhi veyahud bir gûna hakkı olmadıği halde dava ikame eden tarafı kanunî masraftan başka diğer tarafın vekilile aralarında takarrür eden ücreti vekâletin ta-

mamı veya bir kısmı ile de mahkûm edebilir .

Ücreti vekâletin mikdarı hakkında ihtilâf vukuunda mikdarını resen mahkeme takdir eder.

DÖRT YÜZ YIRMI İKİNCİ MADDE — Sui niyet sahibi olan müddeialehy yahud bir gûna hakkı olmadığı halde dava etmiş olan taraf bundan maada yüz liraya kadar cezayi nakdiye mahkûm edilebilir. Bu haller vekilden sadır olmuş ise cezayi nakdî vekil hakkında tayin olunur.

DÖRT YÜZ YIRMI ÜÇÜNCÜ MADDE — Masarifi muhakeme aşağıda beyan olunan şeylerdir :

- 1 - Tarife mucibince mahkeme kalemi vasıtasile yapılan masraflarla celsei muhakeme, keşif ve haciz masrafları,
- 2 - Şahidin seyahat ve ikamet masrafı ve yevmiyesi ve ehli hibre ücret ve masrafları,
- 3 - İlâm harçları,
- 4 - Resmî dairelerden talep olunan evrakın asıl ve sureti tasdik ve pul harçları,
- 5 - Mahkemede bizzat hazır bulunanların buldukları günlere aid seyahat ve ikamet masrafları,
- 6 - Davanın ehemmiyetine göre kanunu mucibince takdir olunacak vekil ücretleri.

Vekili bulunduğu halde mahkemede bizzat ispatı vücud eden taraf yalnız seyahat masrafı bir güne mahsus olmak üzere yevmiye alabilir. Ancak hâkim bizzat istievabına veya yemin etmesine karar vermiş ise bu günler için yevmiye alabilir.

DÖRT YÜZ YIRMI DÖRDÜNCÜ MADDE — 421 nci maddenin ikinci fıkrasına ve maddei sabıkanın altıncı numarasına tevfiikan takdir olunacak ücretler ancak iki taraf arasında muteberdir. Vekil ile müvekkil arasındaki münasebet hakkında hukuku âdiye ahkâmı tatbik olunur.

DÖRT YÜZ YIRMI BEŞİNCİ MADDE — İki taraftan birinin vefatı, davanın terk gibi bir sebeple hükme iktiran etmeyen davalara müteallik masarifi muhakeme tahkikat hâkimi tarafından takdir ve hükmolunur.

DÖRT YÜZ YIRMI ALTINCI MADDE — Lehine hüküm verilen taraf için tahsil olunacak masarifi muhakeme mikdarı hükmünde gösterilmek lâzımdır. Tahkikatın hitamına kadar olan masarifi muhakemenin mikdarı iki taraftan her biri canibinden verilecek müfredat puslası üzerine tahkikat hâkimi ve muhakeme celsesi masrafları da mahkeme tarafından takdir olunur.

ÜÇÜNCÜ BAB

Hükümlere karşı müracaat tarikleri

BİRİNCİ FASIL

Temyiz

DÖRT YÜZ YIRMI YEDİNCİ MADDE — Asliye mahkemelerinden verilen nihaî kararlarla 2 500 kuruşa kadar olan alacak davaları müstesna olmak üzere sulh mahkemelerinden sadır olan nihaî kararlar kabili temyizdir.

Şu kadar ki 2 500 kuruşa kadar olan davalara aid kararların nefanlilkanun temyizen tedkiki başmüddeiumumî tarafından talep olunabilir.

DÖRT YÜZ YIRMI SEKİZİNCİ MADDE — Mahkemei temyiz aşığıda beyan olunan esbattan dolayı temyiz olunan hükmü nakzeder:

- 1 - Kanunun ve iki taraf beynindeki mukavelenin yanlış tatbik edilmiş olması,
- 2 - Mahkemenin davayı rüyetle vazifedar bulunmaması,
- 3 - İki tarafı ve sebebi müttehid bir dava hakkında yekdiğerine münakız kararlar verilmesi,
- 4 - Usulü muhakemeye muhalefet edilmesi,
- 5 - Meselei maddiyenin takdirinde hata edilmesi,
- 6 - İki taraftan birinin davasını isbat için serdettiğı delillerin sebebi kanuniye müstenid olmayarak kabul edilmemesi.

Usulü muhakemeye muhalefetten dolayı bir hükmün nakzolunabilmesi mahkemeye aid vezafte usulü muhakemenin ihlâl olunmasına ve işbu kusur ve hatanın lâhik olan hükmü tağıyir edecek derecede bulunmasına veya müddei, yahud müddeialeh tarafından usulü muhakemenin tağıyir ve ihlâl olunduğunu isbat edecek derecede itiraz olunup ta mahkemede tedkik edilmemiş olmasına mütevakkıftır.

DÖRT YÜZ YIRMI DOKUZUNCU MADDE — Mahkemei temyiz, esbabı kanuniyeden dolayı bir ilâmı nakzederes davayı, hükmü veren mahkemeye veya münasib göreceğı diğeri bir mahkemeye gönderir.

O mahkeme iki tarafı celb ve istima ettikten sonra Mahkemei temyiz nazkız kararına ittiba olunup olunmayacağına karar verir.

Mahkeme kararı sabıkta ısrar eder ise işbu karar esbabı zaideye istinad etse bile temyiz, dava vukuunda heyeti umumiyece Mahkemei temyiz dairei hususiyesi kararının vacibülittiba olup olmadığı tedkik olunarak vacibülittiba ise hükmü veren mahkemenin kararı nakz, değılse tasdik edilir.

Heyeti umumiyeden sadır olan karara ittiba mecburidir.

DÖRT YÜZ OTUZUNCU MADDE — Bir hüküm, usulü muhakemeye muhalefetten dolayı nakzolunursa menkuz karardan sonraki muamele ve kararlar nakzın dairei şümulünde dahil ise gayri muteber addolunur.

DÖRT YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Temyizi dava arzuhal ile yapılır. İşbu arzuhale mümeyyizialehlerin adedine göre suret dahi raptolunmak lâzımdır.

DÖRT YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Temyiz müddeti on beş gündür.

Temyiz arzuhal Mahkemei temyize veya hükmü veren mahkemeye veya mümeyyizin bulunduğu mahal mahkemesine verilir. Müddetin mürurundan sonra verilen arzuhaller reddolunur.

DÖRT YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Temyiz arzuhal Mahkemei temyize verilmiş ve mümeyyizialeh de Mahkemei temyiz bulunduğu mahalde mukim bulunmuş ise, sureti Mahkemei temyiz kalemi marifetile mümeyyizialehe tebliğ olunur ve hükmü veren mahkemeye dava dosyasının irsali bildirilir.

Arzuhal hükmü veren mahkemeye verilir veya mümeyyizin bulunduğu mahal mahkemesine verilip te kaydolunduktan sonra hükmü veren mahkemeye gönderilirse sureti mahkeme kalemi vasıtasile mümeyyizialehe tebliğ olunur.

Mümeyyizialeh cevabını tarihi tebliğden itibaren on gün içinde hükmü veren mahkemeye veya bulunduğu mahal mahkemesine verir. Bulduğu mahal mahkemesine vermiş ise kaydolunduktan sonra hükmü veren mahkemeye gönderilir. Hükmü veren mahkeme, temyiz arzuhalini dava dosyasile birlikte Mahkemei temyize gönderir.

DÖRT YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Temyiz arzuhali hangi mahkemeye verilmiş ise o mahkemece kayid ve bu kayid tarihi temyize mebde addolunur. Temyiz arzuhali ile beraber kanunî harçlar verilmemiş ise reis tarafından tayin edilecek müddet içinde harç ve sair resimleri tediye olunmak lâzımdır. Bu müddet içinde tediye olunmadığı takdirde temyiz edilmemiş addolunur.

DÖRT YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Temyiz arzuhaline alelûmum arzuhallerde muharrer olması lâzımgelen hususlardan başka temyizen tedkiki taleb olunan hükmün hulâsası ve esbabı temyizin kâffesi ve izahatı şifahiye icrası taleb olunur ise bu husus ve neticei taleb yazılmak lâzımdır.

Esbabı temyiziye temyiz arzuhalinin itasından itibaren bir hafta içinde verilecek bir lâyiha ile de beyan olunabilir.

Temyiz arzuhali şeraiti mezkûreyi cami olmasa bile reddolunmayıp tedkikatı lâzime icra kılınır.

DÖRT YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Mahkemei temyiz reisi, temyiz arzuhalini ve diğer tarafın verdiği cevapname ile dosyayı tedkik ve raporunu tanzim etmek üzere azadan birine havale eder. Cevapname muayyen müddet içinde vasıl olmamış ise evrakı mevcude üzerine tedkikat icra olunur. Havale olunan zat nihayet bir hafta zarfında iki tarafın müddeiyat ve müdafaat ve esbab ve delâilil sübutiyelerinin ve temyizen tedkiki taleb olunan hükmün neden ibaret olduğunu ve hükmün müstenid olduğu esbabı mucibeyi ve işbu hükme karşı temyiz istida ve lâyiha ve cevap lâyihasındaki itiraz ve müdafaaların hulâsasını beyan ettikten sonra müdellel mütealeasını muhtevi imzası altında bir tahrir tanzim ve reise takdim eder.

DÖRT YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Sulh mahkemeleri hükümlerine karşı temyiz müddeti sekiz gündür. Mahkûmu aleyh bu müddet zarfında esbabı mucibeli bir temyiz arzuhali verebileceği gibi şifahen de mahkemeye bu talebi beyan edebilir. Bu takdirde mahkûmualeyhin hükmü kabul etmemek için serdettiği esbabı mucibe ile birlikte talebini mutazammın bir zabıt tanzim ve kendisine kiraet olunarak ziri imza veya diğer işareti mahsusa ile tasdik ettirilir.

Gerek mahkemei asliye ve gerek sulh hâkimi kararına karşı tahriren ve şifahen vukubulan temyiz hakkında temyiz eden kimseye talebi üzerine bir makbuz verilir.

DÖRT YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Mahkemei temyiz davayı evrak üzerine tedkik ve rüyet eder. Ancak boşanma veya ayrılmaya ve hacir ve nesebe müteallik davalar ile mikdar veya kıymeti bin lirayı tecavüz eden alacak ve ayin davalarında iki taraftan her hangisi istida veya lâyihasında mahkemeye celbolunmasını talep ederse gün tayin olunarak o günde iki tarafın veya musaddak vekillerinin mahkemede hazır bulunmasını ve aksi takdirde gıyabında tedkikatı temyiziye icra kılınacağını mübeyyin tanzim edilen varakai davetiye tebliğ olunur.

Mahkemei temyiz izahatını istima etmek üzere iki tarafı resen de davet eder.

Mahkemei temyiz, iki taraf celbolunmuş ise şifahî izahatını istima ettikten sonra temyiz olunan kararın nakız veya tasdikına karar verir ve mevcut iseler kararını kendilerine tefhim eder.

Temyiz olunan karar esas itibarile muvafıkı kanun olup ancak tatbikatı kanuniyede hata edilmiş veya muhalifi kanun görülen husus hakkında tekrar tahkikat ve muhakemat icrasına Mahkemei temyizece lüzum görülmemiş olursa bundan dolayı temyiz olunan kararı nakzetmeyip bu cihetleri tadil ve tashih suretile tasdik eder. Bu karara karşı tefhim veya tebliği tarihinden itibaren on beş

gün içinde tashih talep olunabilir. Tashihi karar talebi aynı dairede tedkik olunur. Sulh mahkemelerine aid davalara müteallik Temyiz ilâmları tashihi karara tâbi değildir.

DÖRT YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Mahkemei temyiz iki tarafın temyiz arzualile lâyihasında ve cevap lâyihasında muharrer kâffe itirazat ve müdafaat hakkında esbabı mucibe beyanile reddetme veya kabulen karar vermeğe ve bunları kararına yazmağa mecburdur.

Mahkemei temyiz iki tarafın iddia ve müdafaatile mukayyed olmayıb kanunun sarih maddesine muhalif gördüğü diğer esbabdan dolayı de temyiz olunan kararı nakzelebilir.

DÖRT YÜZ KIRKINCI MADDE — Esbabı tashih şunlardır:

- 1 - Zati hükme müessir itirazatın meskütianlı bırakılması,
- 2 - Bir ilâmda yekdiğerine mübayin kararlar bulunması,
- 3 - Hükümün usul ve kanuna muhalif bulunması,
- 4 - Mahkemei temyizde ibraz olunub zati hükme müessir evrakda bir sania ve sahtelik vukubulmuş olması.

Mahkemei temyiz müstedii tashihin dermeyan ettiği esbab baricinde sair esbabı kanuniye taharri ve tedkik edemez.

DÖRT YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Tashihi karar arzuhalı müstedinin bulunduğu mahal mahkemesine veya Mahkemei temyize veya asıl hükmü veren mahkemeye verilebilir.

DÖRT YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Aynı ilâm aleyhine bir defadan ziyade tashihi karar talebi mesmu olmadığı gibi tashihi karar arzuhalinin reddine veya kabulile kararı sabıkın tadiline dair sudur eden hükümlere karşı dahi tashihi karar caiz değildir.

Şu kadar ki iki taraftan biri tashihi karar ettiği halde arzuhal suretinin tebliği tarihinden itibaren on beş gün içinde diğer taraf dahi gerek mahsusan ita edeceği arzuhalde ve gerek asıl arzuhalde cevaben vereceği lâyihada itirazatını beyan ile tashihi karar talep edilir.

Tashihi karar talebi esbabı mezkûreye mutabık görülmezse arzuhalin reddine ve müstedi tashihden yüz liraya kadar cezayı nakdî alınmasına ve muvafık ise kabulüne karar verilir. Tashihi karar arzuhalinin kabulü, tashihi talep edilen karar hilâfında karar verilmesini mucib addolunamaz. Tashihi karar icrayı tehir etmez.

DÖRT YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Temyizi dava icrayı tehir etmez. Ancak müstedi indetmeyiz haksız çıktığı takdirde mahkûmbihî eda ve teslim edeceğine dair kefaleti kaviye göstermek veyahud mahkûmbih olan nü kud ve eşyayı bir mevkii resmiye depozito etmek veya hasmı tarafından emval ve emlâki haczedilmiş olmak şartile Mahkemei temyiz talep üzerine müstacelen icrann tehirine karar verebilir.

Müstedi Devlet ise veya muzaheretî adliyeğe nail olubda davanın ve hükümün mahiyetine ve ahvali saireye nazaran icrann tehiri icab ediyorsa bilâ teminat icrann tehirine karar verilebilir.

Nafaka hükümleri müstesnadır.

Gayri menkule ve buna müteallik aynî haklara ve aile ve şahsın hukukuna mütedair hükümler katiyet kesbetmedikçe icraolunamaz.

DÖRT YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Temyiz davasının sui niyetle vukuu halinde Mahkemei temyiz 422 nei madde hükmünü tatbik eder.

İKİNCİ FASIL

İadei muhakeme

DÖRT YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Katiyen verilen veya katiyet iktisab etmiş olan kararlar hakkında aşağıdaki sebeblere binaen iadei muhakeme talep olunabilir:

1 - Muhakeme esnasında esbabı mücbireye veya lehine hükmolunan tarafın filine binaen elde edilemeyen bir sened veya vesikanın hükmün itasından sonra ele geçirilmiş olması,

2 - Hükme esas ittihaz olunan senedin sahteliğine karar verilmiş veyahud senedin sahte olduğu mahkeme veya bir mevkiî resmide ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki karar hükümden evvel ittihaz olunub iadei muhakeme talebinde bulunan kimsenin, hüküm zamanında bundan haberi bulunmamış olması,

3 - Hükme esas ittihaz olunan bir ilâm hükmü fesh ve nakz olunarak kaziyei muhakeme teşkil etmek suretile külliyyen mürtefi olması,

4 - Şahadeti hükme esas ittihaz olunan şahidin hükümden sonra yalan şahadetle mahkûm edilmiş olması,

5 - Ehli hibrenin kasden hilâfı hakikat ihbaratta bulunduğu hükmen tahakkuk etmesi,

6 - Mahkûmlehin yalan yere yemin ettiği ikrarı veya beyyinci tahririye ile sabit olmuş olması,

7 - Mahkûmunleh tarafından hükme müessir diğer bir hile ve hud'unun kullanılmış olması,

8 - Vekil ve mümessil olmayan kimseler huzurile davanın rüyet ve hükmedilmiş olması,

9 - Davayı rüyetten istinkâf etmeğe kanunen mecbur olan hâkim huzurile muhakemenin rüyet ve hükmedilmiş olması,

10 - İki tarafı ve sebebi müttehid bir dava hakkında sadır olan bir ilâma muğayir yeni bir ilâm suduruna sebep olabilecek bir madde yok iken yine o mahkeme veya diğer bir mahkeme tarafından evvelki ilâmın hükmü hilâfında bir hüküm ve karar verilmiş olub da her iki ilâmın katiyet kesbetmesi.

DÖRT YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Alacaklılar veya mahkûmunaleyh makamına kaim olanlar, borçluları veya makamına kaim oldukları kimseler aleyhinde sadır olan hükümler hakkında mahkûmunleh ile mahkûmunaleyh beyninde bilittifak kendilerine karşı vukubulan hile sebeble iadei muhakeme talebinde bulunabilir.

DÖRT YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — İadei muhakeme müddeti, yeni ve saikin elde edildiği veya hilenin keşfolunduğu ve yalan yere şahadet veya yemin veya ehlihibre ihbarları veya sahtelik hakkında verilen hükümlerin katiyet iktisab ettiği ve hükme esas ittihaz olunan ilâm hükmünün fesh ve nakz olunarak kaziyei muhakeme suretile külliyyen mürtefi olmasından haberdar olduğu ve 445 nci maddenin 8 ve 9 neu hallerinde hükmün mahkûmunaleyhe veya hakikî vekil veya mümessile tebliği tarihinden itibaren üç ay ve alacaklı veya mahkûmunaleyh makamına kaim olanların hükümden usulen haberdar oldukları günden itibaren bir aydır.

Dört yüz kırk beşinci maddenin 10 neu numarasında yazılan sebebden dolayı iadei muhakeme talebi müruru zaman haddine baliğ müddet geçinceye kadar mu-teberdir.

DÖRT YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — İadei muhakeme talebini mutazammın arzuhal hükmü veren mahkemeye verilir ve orada tedkik olunur.

445 nci maddenin onuncu numarasında yazılan sebebdan dolayı iadei muhakeme talebini havi arzuhal ikinci hükmü ita eden mahkemeye verilir.

DÖRT YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — İadei muhakeme davası hükmün icrasını tehir etmez. Ancak davanın ve hükmün mahiyetine ve ahvali saireye nazaran icranın tehiri icab ederse iadei muhakeme davasında bulunan kimseden teminat alınmak şartile davayı rüyet eden mahkeme tarafından icranın tehirine karar verilebilir. Devlet ile müzaheretü adliyyeye nail olan kimseler hakkında 443 ncü maçde mucibince teminat alınmaksızın tehiri icraya karar verilebilir.

DÖRT YÜZ ELLİNCİ MADDE — İadei muhakeme talebi muvafık kanun ise kabul ve yeniden muhakeme icrasile tebeyyün edecek hale göre verilmiş olan karar tasdik veya kısmen veya tamamen tadil olunur.

445 nci maddedeki, 8, 9 ve 10 ncu sebeblere binaen iadei muhakeme arzuhali kabul olunursa başkaca tedkikat icra olunmaksızın iadeten tedkiki taleb olunan hükmün iptaline karar verilir.

DÖRT YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — İadei muhakeme üzerine verilen karar iadeten tedkiki taleb olunan hükmün aşlı zirine kaydolunur.

DÖRT YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — İadei muhakeme üzerine verilen karar aleyhine iadei muhakeme olunamaz. Bu karar ancak kabili temyizdir.

DÖRT YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — İadei muhakeme talebinde bulunacak kimse hasmın zarar ve ziyasını tediye edeceğine dair mahkemece takdir olunacak teminatı iraaeye mecburdur. Devlet ve müzaheretü adliyyeye nail olan kimseler teminat iraesine mecbur değildir.

DÖR YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — İadei muhakeme talebi reddolunursa müstedi elli liraya kadar cezayı nakdî ile mahkûm edilir.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Hükümlerin tavgizi

DÖRT YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Hüküm müphem ve gayri vazıh olur veya mütenakız fıkraları ihtiva ederse icrasına kadar iki taraftan her biri ibhamın tavgizini ve tenakuzun refini isteyebilir.

DÖRT YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Tavgiz talebi, hükmü veren mahkemeye iki nüsha olarak ita edilecek arzuhal ile vaki olur. Mahkeme arzuhalin bir nüshasını diğer tarafa tebliğ ettirerek tahriren cevap vermesi için münasib bir mühlet tayin eder. Cevab da iki nüsha olarak verilip biri tavgiz veya ref talebinde bulunan tarafa tebliğ olunur.

DÖRT YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Mahkeme, cevap verilmemiş olsa bile evrak üzerine tavgizhan karar ittihaz eder.

Ancak lüzum görürse iki tarafın şifahî izahatını istima üzere celb ve davetine karar verebilir.

DÖRT YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Mahkeme, hükmün tavgizi ve tenakuzun refi lâzım olduğuna karar verirse, icabı hale göre hükmü tavgiz ve tenakuzu izale eder.

448 ve 450 nei maddeler ahkâmı hükümlerin tayzihî ve tenakuzun refi hakkında da muteberdir.

DÖRT YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — İki tarafın isim ve sıfat ve netice-i iddialarına muteallik hatalar ve esas hükümdeki hesap hataları kendilerinin ıstınandan sonra mahkeme tarafından tashih olunur. Tashih olunan cihet hüküm zirine yazılır.

DÖRDÜNCÜ BAB

Haczi caiz olmayan şeyler

DÖRT YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Aşağıdaki numaralarda gösterilen şeyler ihtiyaten ve icraen haczolunamaz. Takdire bırakılmış hususların takdiri hâkim veya icra reisine aiddir:

1 - Çalışmağa kudreti olmayan veyahud başka maişet vasıtası bulunmayan borçlunun iâşe ve idaresi için takdir olunacak varidat ve hasılatı,

Bankalara veya sair müessesata veya hakikî ve hükmi şahıslara ikraz ve tevdi olunan mebaliğle alınacak faiz bundan müstesnadır.

Bunun takdirinde borçlunun ve infak ve iâşesine mecbur olduğu akraba ve taallukatının bütün malları ve bunların varidat ve hasılatı nazara alınmak mukta-zidir.

2 - Borçlu tarafından kendisine yardım edilmediği takdirde hal ve vaziyeti ve ahvali saire dolayısıyla çalışmağa kudreti olamamasından ve maişetini temin edecek vasıtası bulunmamasından naşi zarurete düşecek olan karı veya kocasile usul ve furuunun iâşesi için takdir edilecek varidat ve hasılatı,

Bu kimselere iâşe için bırakılacak mikdarın tayininde birinci numaranın son fıkrası ahkâmı caridir.

3 - Geçen numaralarda yazılı kimselerin içtimaî vaziyetleri, sin ve sıhhatleri ve mahallî âdet nazarı dikkate alınmak suretile en mübrem ihtiyaçlarına tekabül edecek geelik, gündüzlük, kışlık, yazlık, çamaşır, elbise ve yatak ile karyola ve bir oda ve mutbah ve sofra ve hamam levazımı,

İşbu eşya kıymetli ve madunu alındıktan sonra borca para kalması kabil ise haczolunabilir Bu halde mahcuz emvali satılır ise bedelinden mübrem eşya bedeli borçluya terk olunur.

4 - Borçlunun ve evvelki numaralarda gösterilen kimselerin bir aylık ve mevsimlik zahire teçariki âdet ve zarurî olan yerlerde mevsimlik olarak infak için zahire ve teshin için mahrukut veya bunların bedeli,

5 - Borçlunun haline münasib olup alacaklıya rehin edilmemiş veya teminat gösterilmemiş olan meskeni,

Borçlunun ailesi efradına ve hanenin mevki ve viisat ve kıymetine göre meskeninin madunile iktifa kabil ise haciz ve fûruhtu caiz olup bu surette haline münasib bir mesken bedeli borçluya terk olunur.

Kanunu medeninin aile yurdu hakkındaki hükümleri mahfuzdur.

Borçlunun hayatında mirasçılarile beraber ikamet ettiği meskende vefatından sonra mirasçılarının hepsi veya bazısı başka meskenleri olmadığından dolayı mecburen ikamet etmekte ise bu mesken dahi borçlunun boreundan dolayı haczolunamaz. Şu kadar ki madunile iktifa kabil ise yukarıda geçen hüküm tatbik olunur.

Bir dükkân derununda veya fevkinde bulunan odalar ve meskene lâzım olmayan bahçe ve sükna ittihazına salih olacak ebniyeden âri olan arsa hiç bir suretle mesken addolunamaz.

6 - Mesleği yalnız ziraat ve maişeti de buna munhasır olan borçlunun ve evvelki numaralarda gösterilen kimselerin alelâde iâşe ve idareleri için kifayet edecek miktarda hasılat getirebilecek arazisi,

Beşinci numara hükmü bu arazi hakkında da caridir.

7 - Mesleği yalnız ziraat ve maişeti de buna munhasır olan borçlunun işine mahsus olup bizzat kullandığı en lüzumlu alât ve edevatı, çift hayvanatı ile bunların teferruatı, bunlardan başka ahır hayvanatından yalnız birisi veya üç koyun veya keçisi ile kümes hayvanatından on tanesi ve bırakılacak hayvanların iâşelerine kâfi hububat ve saman.

Bu numarada gösterilen hayvanat müteaddid ise tefriki borçluya aiddir. Şu kadar ki en kıymetlisini ayıramaz.

8 - Borçlunun meslek ve sanatına göre lâzım olup bizzat kullandığı hîni hacizde üç yüz liradan fazla kıymeti olmayan makine, alât ve teferruatı ve yüz liradan fazla kıymeti bulunmayan kitabları,

Bunların kıymetleri ziyade ise muayyen miktar borçluya verilmek şartile kabili hacizdir. Şu kadar ki borçlunun mesleğine mahsus müteaddid cildli bir kitabın kıymeti ne olursa olsun haczolunmaz. Bu halde diğer kitaplar kabili hacizdir.

Fabrikalarda mevcut makine ve alâtın yekdiğerinden ayrılması halinde aynı işin ifası kabil olmaz ise heyeti umumiyesinin haczi caiz değildir. Şu kadar ki müteaddid makinelerden mürekkeb fabrikadaki her tezgâh aynı işi ifaya münferiden salih ise bunların birden ziyadesinin haczi caizdir. Bu son fıkranın hükmü ziraat makineleriyle alât ve edevatı hakkında da caridir.

9 - Mesleği ziraat ve maişeti de buna munhasır olan borçlunun tahtı tasarruf ve isticarındaki araziye attığı tohumlardan veya işbu arazide mevcut ağaçlardan hâsıl olup henüz toplanmak haline gelmeyen hasılat ve meyveler veya biçilmemiş olan mahsulât ile hasılatından arazisi için haczin tatbik olunduğu senenin verilmiş vergisine tekabül eden miktarı,

10 - Devlet memurlarile müstahdemininin ve müessesatı resmiye ticariye memurlarının resmî elbiseleri ve bundan başka askerlerin tedariki usulden olan hayvanı, silâhı ve sair teçhizatı,

11 - Madalyalar ve resmî alâmetler,

12 - Umumî veya hususî bütçelerden veyahud hükmî veya hakikî eşhastan hizmet mukabili olsun olmasın maaş, tahsisat, ücret, ikramiye, maişet mukabili irad veya faiz veyahud kaydi hayat şartile tahsisat gibi her ne nam ile olursa olsun bir ayda alınan paranın rubundan ziyadesi,

Karı ve koca ve usul ve fûru ve saire için takdir edilmiş olan nafakadan dolayı borçlunun yukarıki fıkra mucibince bir ayda aldığı paranın üçte biri haczolunabilir. Nafaka ile sair borç birleşirse bu üçte birin ikisi nafakaya ve biri sair borca tahsis olunur.

Kanunu medeninin (163) ncü maddesi hükmü mahfuzdur.

13 - Bilûmum emvali devlet,

14 - Belediyelerin menafi ve hidematı umumiyeye mahsus emval ve eşyasile bilcümle rûsumu,

Belediyelerin rûsumdan maada malları ve varidatı hususiyeleri haczolunabilir.

Borç, istimlâk veyahud alacaklının malile inşa edilmiş olan bir şeyin bedelinden neşet etmiş ve belediyelerin haczi kabil mallarile varidatı borca kâfi bulunmamış ise belediyenin haciz vazolunduğu sene zarfında yapılması ehem ve elzem olmayan işler için karşılık olan rüsümü da kabili hacizdir.

15 - Menafii umumiyeye hadim olduğu Devletçe musaddak tesislerle cemiyatı hayriye işlerinin mahiyetine göre lüzumlu mallarile daimî masrafları için elzem varidatları,

16 - İbadethanelerle levazımı ibadetten olub ferde veya evkafa aid bilûmum mallar,

Bunlardan menkul mal kıymetli ve bedelinden mutad olanının tedariki kabil ise o mikdar borçluya verilmek şartile haczolunabilir.

17 - Borçlunun veya efradı ailesinin resimlerini havi tablolar ve albümler ve nişan yüzükleri,

18 - Ciroso kabil senedler,

Bu nevi senedler zayi olmuş veya hamili iflâs etmiş veya tedavülden kalkması mahkeme kararile ilân edilmiş ise haczi caizdir.

19 - Nafakadan maada borçlar için mülâzimi saniye kadar askerlerin ve mevkii harbde bulunan zabitlerle mensubini askeriyenin maaşları,

20 - Sefere harekete hazır olan veya hali seferde bulunan bilûmum gemiler seferden meni suretile haczolunamaz. O sefere mahsus levazımı seferiye ile mürettebatın ücretlerine tekabül edecek mikdardaki navul bedeli dahi haczolunamaz. Bir geminin sefere hazır olması haczin vazolunacağı günden evvel hareketini mutad üzere ilân etmiş, evrakı müruriyesini almış olmakla beraber gemi derununda yolcu veya hamule taayyün eder.

Seferden meni suretile haczolunan bir geminin her nasılsa sefere muvaffak olması hali seferde bulunduğunu istilzam etmez.

21 - Borçlunun yegâne maişet vasıtası olmak şartile sandal gibi ufak merakibi bahriye ve lüzumlu eşyası,

22 - Tabedilmemiş olan bilûmum asarı fikriye ve kalemiye,

Matbu nüshaları bitmiş olan asarı fikriye ve kalemiye son adedine kadar basılmak ve bir defalık tabı masrafı alacaklı tarafından tediye edilmek şartile kabili hacizdir.

23 - Alâmeti farika ve ihtira beratları, kayidlerine işaret suretile ve bunların ahara devir ve furuhtu halinde bedeli kabili hacizdir.

24 - Kavanin ve nizamatı muhtelifede caiz olmadığı tasrih edilmiş olan emval ve eşya,

25 - Vatan uğrunda ölenlerin ailelerine ve bu uğurda yaralanmış olanlara verilen nakdî ve aynî mükâfatlar ve tahsis olunan maaş ve iradlar,

26 - Fakır ve zaruret veya hastalık hasebile verilen ianeler,

27 - Nefse karşı ika olunan fiiller sebebile kendisine veya ailesine hükmolunan tazminat. Şu kadar ki borç, borçlunun veya ailesinin iâşesi için iştira eylediği mal veya tedavi ücretile ilâç bedelinden neşet eylemiş veyahud nafaka ise 25, 26 ncı numaralarla birinci fıkrada gösterilen mükâfat ve maaş ve tazminatın üçte biri kabili hacizdir.

28 - Kanunu medenî mucibince mütemmim cüzüleriyle teferrüatından madud eşya ayrıca haciz olunamaz. Aşağıdaki eşya da teferrüattan maduddur:

- 1 - Çiftliklerin idare ve ihtiyacına kâfi demirbaş eşyası,
- 2 - Çiftliğin idare ve ihtiyacına kâfi hayvanat ve tohumluğu,
- 3 - Arı kovanları ve henüz tekemmül etmemiş olan ballar,
- 4 - Fabrika veya çiftliklerin devam imalâtına mahsus kazan ve inbik ve fıçı ve tazyik makineleri,
- 5 - Alelûmum ziraate mahsus mahallerdeki ihtiyaç nisbetinde gübre ve samanlar.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Borç haczi kabil olmayan şeylerin bedelinden neşet etmiş ise bunlar yalnız o borç için kabili hacizdir.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Yukarıki maddelerde haczi caiz olmadığı gösterilen ve madunile iktifa kabil bulunan eşyayı tayin ve tefrikde hâkim veya icra reisi lüzum görürse ehli hibrenin mütaleasına da müracaat eder ve her halde hakkı takdirini katî lüzum ve ihtiyaca göre ve iki taraf için icab eden nısfet ve adalet dairesinde istimal eder.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Borçlunun üçüncü şahıs nezdinde veya zimmetinde bulunan emval ve alacağı kabili haciz ise de haczin tebliği tarihinden itibaren sekiz gün içinde üçüncü şahıs, haczi talep olunan emval veya borç haczin tebliği tarihinden mukaddem ahiz veya istihlâk olunmuş veya kendisinin sunu ve taksiri olmaksızın telef olmuş veya alacak borçluya veya onun emrettiği mahalle verilmiş ise bunu haciz memuruna veya haciz tedabirini ittihaz eden mahkeme veya icra riyasetine hitaben muharrer bir kıta beyanname ile bildirmeğe mecburdur. Bildirdiği halde üçüncü şahıs hakkında haciz vesair tedabirin ittihazından sarfınazar olunur. Bildirmediği halde haczi talep olunan emval veya alacak üçüncü şahıs nezdinde veya zimmetinde mevcut addolunarak emvalin iadesi veya borcun tesviyesi kabil olmadığı halde kıymetin itasile mahkûm edilir.

Haczi talep eden kimse beyannamenin hilâfını isbat etmek hakkını haizdir.

Beyannamenin hilâfı isbat olunduğu takdirde üçüncü şahıs tazminatla mahkûm olduktan başka hilâfı hakikat beyanatta bulunmak cezazile de mahkûm olur.

Bu madde hükmü hilâfı hakikat beyanatta bulunan memurin hakkında da tatbik olunur.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Alacaklı tarafından borçlunun üçüncü şahıs zimmetinde alacağı haciz edildikte icra reisi tarafından mahcuz olan meblâğ alacaklıya tahsis edilir.

Tahsis edildikten sonra diğer alacaklılar tahsis olunan meblâğda hacze iştirak edemez.

BEŞİNCİ BAB

Müzahereti adliye

DÖRT YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Kendisile ailesini maişetce ehemmiyetli zarurete düşürmeksizin masarifi lâzimeyi kısmen veya tamamen ifadan âciz olan kimselerle müessesatı hayriye iddia ve müdafaalarında veya icraya ve ihtiyatî tedbirlere müracaatlarında haklı olduklarına dair delil gösterirlerse müzahereti adliyeye nail olabilirler.

Ecnebilerin müzaheretini adliyyeye nail olabilmeleri muamelesi müteakibinin cari olduğunun isbat edilmesine mütevakıftır.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Müzaheretini adliye aşağıdaki hususları temin eder:

- 1 - Yapılacak bilcümle masarifi muhakemeden muvakkaten muafiyet,
- 2 - Şahid ve ehli hibre masarifi Devletçe avans olarak verilmek,
- 3 - Masarifi muhakeme için teminattan istisnaiyet,
- 4 - Tebliğat ücret ve masraflarından müecceiyet,
- 5 - Davanın vekil ile takibi iktiza ettiği halde ücreti bilâhare verilmek üzere vekil temin olunmak,
- 6 - İcra dairelerince alınan bilûmum harçlar tecil ve masarifi zaruriye avans olarak Devletçe ita edilmek,
- 7 - Bilûmum pul rûsumundan muvakkaten muafiyet,
- 8 - Kâtibi adillerin tanzim edecekleri bilcümle evrak ve suretlerin harç ve rûsumundan muvakkaten muafiyet.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Müzaheretini adliyyeye nail olan kimşenin ikametgâhı davayı rüyet eden mahkemenin bulunduğu mahalde olmadığı veya o şehirde bunun hukukunu muhafazaya muktedir vekil bulunmadığı ve kendisinin bizzat hukukunu müdafaa edemeyeceği anlaşıldığı takdirde mahkeme münasib gördüğü zatin bilvekalâ hareket etmesini emreder.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Müzaheretini adliye davanın ikame edileceği mahkemede tahriren veya şifahen talep olunur. İşbu talebde davanın hülâsasile istinad edilecek esbabı sübutiyenin neden ibaret olduğu beyan edilmek lâzımdır. Bununla beraber mahallî belediyesinden veya heyeti ihtiyariyesinden alınmış bir şahadetname verilir. Şahadetnamede talibin sanat ve sıfatile servetinin ve Devlete vermekte olduğu verginin miktarı ve ailesinin hal ve vaziyeti ve dava masrafını tesviyeye kudreti olmadığı yazılır.

Müzaheretini adliye talebine mütedair evrak, damga vesair rûsumdan muafıtır.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Müzaheretini adliye üzerine mahkemece verilecek karar şifahî murafaa cereyan etmeksizin ittihaz olunabilir. Müzaheretini adliye talebinin kabul veya reddine dair ittihaz olunan kararlar katî olup aleyhine hiç bir tariki kanunîye müracaat olunamaz.

Müzaheretini adliye esnayı muhakemede dahi talep olunabilir. Bu talep kabul edilirse evvelce yapılmış olan masarife teşmil edilemez. Yeni bir sebep zuhurunda reddedilen müzaheret talebi tekrar edilebilir.

DÖRT YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Müzaheretini adliye talebinin esasen varid bulunmadığı veya sebebin zail olduğu mahkemece tahakkuk ederse müzaheretini adliyenin kabulü hakkındaki karar refolunur.

DÖRT YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Diğer tarafın mahkûmiyeti halinde müzaheretini adliye kararından dolayı istifa olunamayan bilcümle mebalig ilâmın icrasında bununla mahkûm olan taraftan evvelbeevvel ve sureti mümtazede tahsil olunur.

DÖRT YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Müzaheretini adliyyeye nail olan kimşe için tayin edilen vekil kendi ücret ve masrafını aleyhine hüküm vermiş olan diğer taraftan doğrudan doğruya talep ve istihsale mezundur.

ALTINCI BAB

Şifahî usulü muhakeme

Birinci kısım*Umumî hükümler*

DÖRT YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Şifahî usulü muhakeme sulh mahkemelerinde caridir. Kanunun tasrih eylediği hallerde mehakimi asliyede dahi cereyan eder.

Bu kanunun ikinci babında mezkûr olan kaideler ayrıca sarahat olmayan hallerde şifahî usulü muhakemede dahi tatbik olunur.

DÖRT YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — İki taraf rızaları ile her vakit davalarının faslı zımnında sulh mahkemesine şifahen müracaat edebilir. Bu takdirde iddia ve müdafaatını ve esbab ve delâilini muhtevi kendileri tarafından yazılmış bir dava zabtı vermeleri lâzımdır. Yalnız müddei dahi sulh mahkemesine şifahen müracaat edebilir. Bu surette bir nüshası diğer tarafa tebliğ olunmak üzere iki nüsha dava zabıtnamesi vermesi lâzımdır. Yazı bilmedikleri halde hâkim iki tarafın müddeiyat ve müdafaatını ve esbabı ve delâilinin neden ibaret olduğunu kâti-be yazdırır. İki taraf gelmişlerse davete lüzum yoktur.

DÖRT YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Dava, müddeinin veya her iki tarafın geldikleri kaydolunduğu günde ikame edilmiş olur.

DÖRT YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Davetiyeler, mehakimi asliyede cari kavaide tevfi kan tanzim ve tebliğ olunur.

DÖRT YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Müddeialehyin hakikî veya müntehib ikametgâhı mahkemenin bulunduğu şehir dahilinde ise davetiye muhakeme gününden lâakal iki gün evvel tebliğ olunmak lâzımdır.

Müstacel hallerde mahkeme reisi bu müddeti azaltabilir. Müddeialehyin ikametgâhı mahkemenin bulunduğu şehir haricinde ise müddeti budü mesafeye göre reis tayin eder.

İki taraf iddia ve müdafaatını ve esbab ve delâilini muhtevi zabıt varakasile beraber masarifi muhakemeyi bizzat veya bilvasita hâkime gönderebilir. Bu takdirde iki taraf veya birisi muayyen günde mahkemede hazır bulunmadıkları halde hâkim evrak üzerine tedkikat icrasile hüküm verebilir. Hâkim işbu evrakın sahiblerine aid olduğunda şübhe ederse alelusul iki tarafa davetname göndererek bizzat mahkemede isbatı vücud etmelerini emreder.

İkinci kısım*Tahkikat*

DÖRT YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Tayin olunan ilk celsede itirazatı ibtidaiyede bulunmak isteyen taraf bunları esas davaya girişmezden evvel ve hepsini birden şifahen beyan eder ve davayı hâdise gibi hal ve faslolunur.

DÖRT YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — İtirazatı ibtidaiye serdedilmediği veya serdedilmede halledildiği takdirde iki taraf iddialarını şifahen izah ederler ve neticei iddialarını teyid için ilk celsede vesikalarını ibraz ederler.

DÖRT YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — Müddeialeyh davayı müteakabilede bulunmuş ise mahkeme reisi davanın diğer bir güne talik edilib edilmeyeceğine karar verir.

DÖRT YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Müteakabilen dava olunan şeyin miktar veya kıymetine nazaran mahkeme davayı rüyete vazifedar değilse davanın heyeti unumiyesi vazifedar olan mahkemeye gönderilir.

Davayı müteakabile davayı asliyeye müteallik davetiyenin tebliği tarihinden itibaren on gün zarfında deavii sairede cari usul dairesinde ikame olunmak lâzımdır. Bu müddet zarfında ikame olunmazsa davayı müteakabile dermeyan edilmemiş ad olunarak asıl dava şifahî usulü muhakeme hükmüne göre tedkik olunur.

DÖRT YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — İki tarafın neticei iddiaları zabta kaydolunur. Bundan sonra feragat, islah, münazeahı şeyin ahara temliki halleri müstesna olmak üzere, iki taraf ittifak etmedikçe neticei iddialarını tebdil veya tevsi edemezler. Fakat tahkikat bitinceye kadar neticei iddialarını teyid için yeni delil ibraz ve ikame edebilirler.

Üçüncü kısım

Hâdis

DÖRT YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Muhakemenin cereyanı esnasında zuhur eden hâdiseler şifahen dermeyan olunur.

DÖRT YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Hâdiseler derhal ve şifahen tahkik ve hükme rabtolunur. Hâkim hâdis hakkında bir delil ibrazına lüzum görür ve bu delilin hemen ibrazı kabil olmazsa tedkikatın ikmalî başka güne talik olunur. Hâkim sahtelik hâdisesini de aynı şekilde tahkik ve karara rabteder.

DÖRT YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Hâdis hakkındaki karar zabıt kâtibine yazdırılır veyahud kısa bir müddet içinde hâkim canibinden tahrir ve mahkeme kalemine tevdi olunur.

Bununla beraber esasa dair hüküm için tayin edilmiş olan kaideler de tatbik olunur.

Dördüncü kısım

Esbabı sübutiyenin tedkiki

DÖRT YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — İki taraf neticei iddialarını beyan ettikten sonra esbabı sübutiyelerini söylemeğe davet olunurlar. İki tarafın esbabı sübutiyeleri hâkim tarafından kabul veya reddolunur. Kabulüne karar verilen delil hemen tedkik olunur.

Hâkim esbabı sübutiyenin ibrazı zmnında bir mühlet verebilir.

Hâkim iki tarafın dermeyan ettikleri iddia ve müdafaa hududu dahilinde kendilerini istina ve lüzum gördüğü delillerin ibraz ve ikamesini emredebilir.

DÖRT YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Deliller, diğer tarafa tebligat hacet olmaksızın tedkik olunur. İki tarafın ifadeleri ve şahidlerin şahadeti ve ehli hibrenin beyanatı ve keşif muamelâtı ve 367 nci maddede mevzuubahs muamelât hulâsa vechile zabta geçirilir.

Beşinci kısım*Muhakeme ve hüküm*

DÖRT YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Delillerin tedkiki bittikten sonra hâkim her iki tarafın veya birinin vekili olduğu takdirde iddia ve müdafaa-larını kısa müddet içinde tahriren bildirmelerini emir veya buna müsaade edebilir.

DÖRT YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Hâkim tahkikatın hitamından sonra iki taraftan her birine iki defa söz verir ve ifadelerini istimadan sonra muhakemenin hitam bulduğunu tefhim ederek mümkün olursa kararını derhal zabıt kâtibine yazdırır veyahud kısa bir müddet içinde kendisi yazıp mahkeme kalemine tevci eder. 376 nci maddenin üçüncü fıkrası tatbik olunur.

DÖRT YÜZ DOKSANINCI MADDE — Karar munhasıran vakıayı, isbat delillerini ve esbabı mucibeyi muhtevi olarak zabta derç ve ziri hâkim ve kâtib tarafından imza olunur. Başkâtib taleb eden tarafa imzasile karar suretini verir.

Suret harcı masarifi muhakeme meyanna kaydolunur.

Bundan başka sulh mahkemeleri kararlarında 394, 395, 396, 421, 422 nci maddeler tatbik olunur.

DÖRT YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Masarifi muhakeme, kararda tayin ve tesbit olunur.

YEDİNCİ BAB

Hususî usulü muhakemeler

BİRİNCİ FASIL

Neseb işlerinde usulü muhakeme

DÖRT YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — Kocasından boşanmış veya dul kalmış veya hiç evlenmemiş olan her kadın sulh mahkemesine müracaatla gebe olduğunu bildirerek çocuğuna kayyım tayinini talep edebilir.

DÖRT YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Gebe kalmak için lâzım gelen zaman içinde einsi bir münasebette bulunmadığı bir erkeğin aleyhine bilerek baba-lık davası ikame eden kadına ceza kanunu mucibince müfteri cezası tayin olunur.

Şu kadar ki takibatı cezaiye, hukuk davasının reddine karar verildikten sonra mağdurun şikâyeti üzerine yapılır.

İşbu madde hükmü ana tarafından çocuğun babası olduğu iddia olunan kimse-nin mirasçılar aleyhine dava ikamesi halinde dahi tatbik olunur.

İKİNCİ FASIL

Boşanma işlerinde sulh teşebbüsü
Evlilik birliğini himaye tedbirleri

DÖRT YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Boşanma veya ayrılma davasını ikame için evvel emirde hasmı sulh hâkimi huzuruna davet lâzımdır. Davet ettirmedikçe dava mesmu olmaz.

DÖRT YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Davetname tayin olunan günden lâakal beş gün evvel tebliğ olunmak lâzımdır. Eğer karı veya koca ecnebi

memleketinde ikamet etmekte ise bu müddet hâkim tarafından tayin olunur. Müstacel mevadda hâkim bu müddeti tenkis edebilir.

DÖRT YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — İki taraftan biri eçnebi memleketinde mukim veya diğeri tarafın ikametgâhı meçhul veyahud sulh teşebbüsünün her halde faidesiz kalacağı meczum ise sulh hâkimi müddeiyi sulh teşebbüsünden istisna edebilir.

DÖRT YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Karı veya koca davete icabet etmezse sulh teşebbüsü akim kalmış addolunur.

Sulh teşebbüsü sulh hâkiminin odasında karı ve koca yalnız olarak hafiyen iera olunur. Sulh hâkimi karı ve kocayı aralarında ihtilâf olan mesele hakkında şifahen isticvab ettikten sonra sulh etmeğe çalışır. Sulh teşebbüsü esnasında geçen sözler zabınameye yazılmıyacağı gibi bilâhare dahi dermeyan olunamaz.

DÖRT YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Sulh teşebbüsü akim kalırsa boşanma davası, teşebbüsün vukuu tarihinden itibaren üç ay zarfında ikame olmak lâzım gelir. Bu müddetin mürurundan sonra sulh teşebbüsü merfu addolunur.

DÖRT YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Sulh teşebbüsü için davetin ilânen icrası icab ettiği takdirde davet ilânı boşanma veya ayrılık davası için yapılacak tebligat ile beraber yapılabilir.

BEŞ YÜZÜNCÜ MADDE — Evlilik birliğinin sıyaneti için kanunu medenide mevzubahs olan tedbirler, iki taraftan birinin talebi üzerine dâğeri celbedildikten sonra sulh hâkimi tarafından ittihaz olunur.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Seri usulü muhakeme

BEŞ YÜZ BİRİNCİ MADDE — Haciz ve fekki hacze, refi yede ve mütesariülfe-sad eşyaya müteallik davalar ile muayyen ikametgâhı olmayıp firar etmek üzere bulunan kimseler aleyhindeki davalarda ve kanunda tasrih olunan ahvalde seri usulü muhakeme tatbik olunur.

BEŞ YÜZ İKİNCİ MADDE — Aşağıdaki hükümlere muhalif olmamak şartile alelâde usulü muhakemeye dair olan ahkâm bu nevi usulü muhakeme hakkında da tatbik olunur.

BEŞ YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Müddeialehy, cevabında itirazatı ibtidaiye ve esasiyesini birlikte dermeyan etmesi lâzımdır. Fakat itirazatı ibtidaiye esastan evvel tahkik ve faslolunur.

BEŞ YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — İki tarafın muvafakati hali müstesna olmak üzere, esbabı subutiyelerini ibraz ve ikame etmeleri için kendilerine ancak bir defa mühlet verilir.

BEŞ YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Cevab müddeti yedi ve buna karşı müddei canibinden verilecek cevab ile müddeialehyin buna karşı vereceği ikinci cevab müddeti beş günü tecavüz edemez ve tahkikat hâkimi, muhakemeyi en yakın güne talik eder.

BEŞ YÜZ ALTINCI MADDE — Dava sulh mahkemesinin salâhiyeti dahilinde ise müdafaai şifahiye tahkikatın hitamından itibaren nihayet yedi gün zarfında yapılmaz ve hüküm de derhal verilemezse hitamı muhakemeden sonra beş gün zarfında verilmek mecburidir.

DÖRDÜNCÜ FASIL

Basit usulü muhakeme

BEŞ YÜZ YEDİNCİ MADDE — Basit usulü muhakeme kanunda tasrih edilen hallerden başka aşağıdaki hallerde dahi tatbik olunur :

A - Konkordato, mecurun tahliyesi meselelerinde ve senedi resmiye müstenid davalarında,

B - Kanunun hâkimin iki tarafın izahatını istima ettikten sonra veya istima etmeksizin, muhakeme haricinde karar vermesi lâzımgelen meselelerde.....

Şu kadar ki kanunun diğer bir usulü muhakeme tayin ettiği haller bundan müstesnadır.

BEŞ YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Basit usulü muhakemede dava esbabı muhakkama havi ve iki nüsha olarak verilecek bir istida ile ikame ve evrakı subutiye tıdaya rabtolunur.

BEŞ YÜZ DOKUZUNCU MADDE — İstidanın kabulünü müteakib davanın mahiyeti istisnâî bir muamele icrasını mucib görülmezse tayin olunacak muhakeme gününde hazır bulunmak üzere davetname tebliğ ve işbu davetnamede iki tarafa yazılmak üzere istedikleri vesikaların her halde muayyen günde gönderilmesi lüzumu muhakkama ve giyablarında da karar verilebileceği ihtar olunur.

BEŞ YÜZ ONUNCU MADDE — İbrahim ve irae olunacak delâilin mürafaa esnasında derhal irae mecburidir.

İcabında neticeyi iddia ve müdafaaları yazılarak verilmesi emrolunabilir. İki taraftan biri ispatı vücud etmezse giyabî kararı kendisine tebliğ edilmez.

BEŞ YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Basit usulü muhakemeye tâbi olan hallerde bu kanunun mevaddı sabıka ahkâmına muhalif olmayan alelâde usulü muhakeme kaideleri de tatbik olunur.

Delillerin ikmali daima emrolunabilir.

BEŞİNCİ FASIL

Mahcuz mallara istihkak davası

BEŞ YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Üçüncü şahıs mahcuz veya merhun eşyanın mahkemeye getirilmesi veya bunların kendisine rehnedildiği hakkındaki davasını eşyanın bulunduğu veyahud haczin vazolunduğu mahal mahkemesinde ikame edebilir.

Bu gibi davalar seri usulü muhakemeye tâbidir. Aşağıdaki maddelerde beyan olunan hükümler müstesna olmak üzere bu babın üçüncü faslı kabili tatbiktir.

BEŞ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Tayin olunan muhakeme gününde iki taraftan her biri haklarını istinad ettirdikleri vesikaları ibraz ederler ve mahkeme emriyle emirde iki tarafı sulha teşvik eder.

BEŞ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Sulh vukuunda celse masarifi muhakeme masarifi yarıya tenzil olunur. İki tarafa celsede hazır buldukları için bir şey verilmemesi.

BEŞ YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — İki taraf sulh olmazlarsa esas dava rücu ve hallolunur.

SEKİZİNCİ BAB**Tahkim**

BEŞ YÜZ ON ALTINCI MADDE — İki taraf aralarındaki nizamı hal için hakem tayin edebilirler. Tahkim hususî bir mukavele ile yapılabileceği gibi her hangi bir mukaveleye bundan tahaddüs etmesi muhtemel nizam hakemler vasıtasile hal-line dair bir şart da dercolunabilir.

BEŞ YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Tahkimin tahrirî olması lâzımdır. Yukarıki maddede gösterilen mukavele ve şart tahriren tesbit edilmedikçe kenelmeylekindür.

BEŞ YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Yalnız iki tarafın arzularına tâbi olmayan mesailde tahkim cereyan etmez.

BEŞ YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Bir nizam hakemler vasıtasile halledilib edilemeyeceği hususunda tevellüd eden ihtilâflar mahkemece, seri usulü mühakeme ile hallolunur.

BEŞ YÜZ YİRMİNCİ MADDE — Hilâfına mukavelede sarahat olmadıkça hakemler üç kişi olmak üzere davayı rüyete salâhiyettar hâkim tarafından intihab olunur. Mukaveledeki sarahat mucibince iki taraftan biri intihaba daveti mutazammın tebligat tarihinden itibaren yedi gün zarfında intihab etmezse onun hake-mi de hâkim tarafından intihab olunur.

BEŞ YÜZ YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Hakemler reddi hâkim sebeplerine müsteniden reddolunabilir.

34 ncü maddenin ikinci fıkrası hükmü mahfuz kalmak üzere, iki taraf, hakemlerin intihab edildiğine muttali oldukları tarihten itibaren ancak beş gün zarfında red talebinde bulunabilirler.

Red talebi üzerine davayı rüyete salâhiyettar hâkim, reddolunan hakemin ve iki tarafın mütalealarını istima ettikten sonra bu babda kararını verir.

BEŞ YÜZ YİRMİ İKİNCİ MADDE — Tahkim müddeti zarfında iki tarafın muvafakati olmadıkça hakemler azlolunamaz.

Hakemlerden biri red veya istifa sebeble ayrılırsa yerine diğeri intihab olunur. Bu halde hâkim tahkim müddetini temdid edebilir.

BEŞ YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Tahkim davası, hakemlerin tayini için mahkemeye müracaat edildiği ve eğer mukavele mucibince hakemlerin tayini iki tarafa aid ise müddei hakemini intihab edib, kendi hakemini intihab etmesi hususunu hasmuna tebliğ eylediği tarihte ikame edilmiş addolunur.

BEŞ YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Dava esnasında iki taraftan biri vefat etmekle tahkim mürtefi olmaz.

BEŞ YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Hakemler, hilâfına mukavele olmadıkça tahkikatın şeklini ve müddetlerini tayin ederler. Müddetlerin inkızasında hakemler, yalnız kendilerine tevdi olunan evrak üzerine hükmünü verirler.

BEŞ YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — Deliller hakkında kanunen tayin olunan kaideler hakemler huzurundaki tahkikatta dahi tatbik olunur.

BEŞ YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Hakemler aşağıdaki hallerde sulh mahkemesine müracaat edebilirler :

1 - Yemin icrası,

2 - Şahidleri tahlif ve imtina edenleri istima,

3 - Bir eenebi mahkemesini istinabe,

4 - 322, 323, 333 ncü ve müteakib maddelerde beyan olunan evrakın ibrazı.

BEŞ YÜZ YIRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Tahkikat esnasında ceza takibatına esas teşkil eden bir sahtelik hâdisesi zuhur ederse ceza mahkemesince bu babda karar verilmeye kadar tahkikat tehir olunur ve tahkim müddeti cereyan etmez.

BEŞ YÜZ YIRMİ DOKUZUNCU MADDE — Hakemler ilk içtimalarından itibaren altı ay zarfında hükmü vermeğe mecburdurlar. Aksi halde yapılan muameleler batıl olup münazaa salâhiyettar mahkemece halledilir. Bu müddet ancak iki tarafın sarih ve tahrirî muvafakatleriyle veya mahkeme reisinin veyahud hâkimin kararile temdid olunabilir.

BEŞ YÜZ OTUZUNCU MADDE — Hakemler kararında:

1 - Münazaanın neden ibaret olduğunu,

2 - Maddî ve hukukî esbabı mucibeyi,

3 - Davanın esası ve masarifi hakkındaki karar ile masrafın miktarını tasarih ile mükelleftirler. Hakem kararı zeyrine tarihi itası yazıldıktan sonra hakemler tarafından imza olunur.

Tahkimname hakemlerin kararına raptolunur.

BEŞ YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Hakemlerin ekseriyetle ittihaz ettikleri karar muteberdir.

BEŞ YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Hakemler kararını, salâhiyettar olan mahkeme kalemine tevdi eder. Karar mahkeme kalemi mahzeni evrakında hıfzolanarak talep eden tarafa sureti verilir.

Mahkeme, kararın tevdi üzerine keyfiyeti ve kararın neden ibaret olduğunu iki tarafa tahriren tebliğ ve bunu mübeyyin bir makbuz ahzeder. Karar, iki taraf hakkında ancak tebliğ tarihinde mevcut addolunur.

BEŞ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hakemlerin kararı ancak aşağıdaki hallerde temyizen nakzolunur:

1 - Tahkim müddetinin inkızasından sonra karar verilmiş olması,

2 - Taleb edilmemiş bir şey hakkında karar verilmesi,

3 - Hakemlerin salâhiyetleri dahilinde olmayan meseleye karar vermeleri,

4 - Hakemlerin, iki tarafın iddialarından her biri hakkında karar vermeme-leri.

Karar son üç sebebeden birine binaen temyizen nakzedilirse hakemler ve müddet yeniden intihab ve tayin olunur.

BEŞ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Hakem kararı aleyhine üçüncü babın üçüncü faslı ahkâmına tevfikân iadei muhakeme talep olunabilir.

BEŞ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — İki tarafın iadei muhakemeden ve 533 ncü maddede muayyen şeraitin tahakkuku halinde temyizden feragatleri hakkında evvelece akdedecekleri mukavele keenlemeyekündür.

BEŞ YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Hakemlerin verdiği karar temyiz müddeti geçince mahkeme reisi veya hâkim tarafından tasdik olunur. Tasdik keyfiyeti karar zeyrine ve zaptı mahsusuna yazılır. Hakem kararları ancak bu suretle kabili icradır.

DOKUZUNCU BAB**BİRİNCİ FASIL**

Ecnebi mahkemelerinden verilen ilâmların sureti tenfizi

BEŞ YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Ecnebi mahkemelerinden hukuk ticaret davalarına dair verilen nihaî hükümleri mutazammın olup kaziyei muhkeme teşkil etmiş olan ilâmların Türkiyede icra olunabilmesi ancak salâhiyette olan Türk mahkemesi tarafından lüzumu tenfizi hakkında bir karar verilme ile kabildir.

BEŞ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Tenfiz kararı verilmesi temyiz şeklinde mahkûmünaleyhin Türkiyede ikametgâhı mahkemei asliyesinden tal olunur. Mahkûmünaleyh Türkiyede mukim ve sakin değil ise Ankara veya İstanbul hukuk mahkemelerinden birine verilir.

BEŞ YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Tenfize karar verilmesini talep eden taraf vereceği arzuhale aşağıdaki vesikalara rapteder:

1 - Hükmü veren ecnebi mahkeme tarafından usulen tasdik edilmiş olan ilâmın aslı ve musaddak tercümesi,

2 - Hükmü veren ecnebi mahkeme kalemi tarafından musaddak ve hükmü kaziyei muhkeme teşkil etmiş olduğunu mübeyyin vesika veya şerh ile bunları musaddak tercümeleri.

BEŞ YÜZ KIRKINCI MADDE — Mahkemei asliye tenfiz kararını, ancak kanaati dairesinde verir. Şu kadar ki, aşağıdaki hallerde talebi reddetmeğe mecburdur:

1 - Türkiye Cümhuriyeti ile ilâmı ita eden Devlet beyinde mukabeleli bir sil esasına müstenid mukavele veya muahede bulunmaması,

2 - İlâm, salâhiyettar olmayan bir mahkemeden verilmiş veya iki taraf usul davet edilerek muhakeme gayablarında veya kanunî vekil ve mümessilleri huzurunda ceryan etmemiş ve müddeialehy de bu noktadan itiraz eylemiş olması,

3 - Hükmün hukuku amme kaidelerine mugayir veya intizamı umuminin ilâhî batına muhalif bulunması veyahud ilâmın Türk kavaidi esasıyei kanuniyesine muhalif hükmü ihtiva etmesi,

4 - İlâmın ahkâmı şahsiyeye veya aile hukukuna aid bir davaya mütedair bulunması.

BEŞ YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Tenfiz kararı talebini havi arzulan mahkemeye verilmesini müteakib iki taraf mahkemeye usulen davet olunur. Muhakemede iki taraf hasren bu bahiste zikrolunan şeraitin mevcut olup olmadığı ve tarihi hükümden sonra hükmün tamamen veya kısmen tenfiz edilmediği veya tenfizine mâni bir sebep tahaddüs etmiş olup olmadığı hakkında beyan talep bulunabilir.

BEŞ YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Muhakeme neticesinde mahkemei asliyesinin tenfizine veya talebin reddine karar verir. Bu karar ilâm zirine yazılır. Mahkeme heyeti tarafından tasdik olunur. Bir sureti de mahkûmünaleyhe tebliğ olunur. Red kararı talep vukuunda iki tarafa tebliğ olunur.

BEŞ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Tenfiz kararını havi bu kabîl kararın icra mat Türkiye icra dairelerinde sair ilâmlar gibi icra olunur.

BEŞ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Tenfiz talebinin tedkikine mahsus celsede mahkûmün aleyh, hazır bulunmazsa gıyabında karar verilir. Tenfiz talebi hakkında verilen kararların temyizi umumî kaidelere tâbidir. Davanın temyiz olunması icranın tehirini müstelzimidir.

BEŞ YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — İlâmatı cezaiyedeki hukuku şahsiye hükümleri hakkında bu fasıl mucibincetenfiz. kararı istihsal olunabilir.

İKİNCİ FASIL

Temhir usulü

BEŞ YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Temhir edilmek lâzımgelen eşyayı hâkim memuriyetine veya bu hususa mahsus resmî mühür ile temhir eder.

BEŞ YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Bir şeyin mühürlenmesi üzerine bir zabıt varakası tanzim olunur.

İşbu zabıt varakasına aşağıdaki hususların yazılması lâzımdır :

- 1 - Temhirin vukubulduğu tarih ve saat,
- 2 - Temhirin sebebi,
- 3 - Hazır ise talibin, değilse hazır bulunanların isim, sıfat ve mahalli ikametleri,
- 4 - Mühürlenmiş kapı ve kasa gibi şeylerin tayini,
- 5 - Mühür altına alınan eşyanın hulâsatan tarifi.

BEŞ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Hâkim, bilhassa evrak ve vesaik ve nakidden ibaret bütün kıymetli şeyleri mühür altına alarak emin bir mahalle vazettirmek vazifesi ile mükelleftir. Bu eşyaya karşı istihkak iddialarını muvakkâten hallederek kararını zabıt varakasına derceder.

BEŞ YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Üzerlerine mühür vazedilmiş olan kilidlerin anahtarları mührün fekkine kadar başkâtib tarafından muhafaza olunur. Başkâtib anahtarları aldığı zabıt varakasına işaret eder.

BEŞ YÜZ ELLİNCİ MADDE — Mühür vazı lâzımgelib gelmediği hususunda ihtilâf vukuunda hâkim basit usulü muhakeme ile bunu halleder.

BEŞ YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Mührün fekki zamanında hâkim mührün halile mevcut olup olmadığını tesbit eder. Eğer mührün koparıldığı veya hileye dair emare görürse derhal bir zabıt varakası yapar.

Mührün kaldırıldığına dair zabıt varakası da temhir zabıt varakaları şeklinde yapılır.

BEŞ YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Temhir ve fek zabıt varakaları defteri mahsusuna kaydolunur.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Tahrir

BEŞ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Tahrir edilen emval ve eşya, zabta kayid ve tarih konularak hâkim ve zabıt kâtibi tarafından imza olunur.

BEŞ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Tahrir muamelesi sulh hâkiminin nezaret ve idaresi altında ve hini hacette hâkim tarafından tayin olunacak ehli

hibre hazır bulunduruluruzak zabıt kâtibi tarafından yapılır.

Sulh hâkimi, Naib de tayin edilebilir. Tahrir bütün eşyaya şamil bulunmak v var ise menkul ve gayrimenkul olmak üzere iki kısmı ihtiva etmek lâzımdır.

BEŞ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Her şey, cins ve nevi ve sıra numaras ile ve lâzım olan ahvalde kıymeti mikdarı ile kaydolunur. Menkul ve gayri menku bilûmum eşya, aynı numarayı takib eder. Aynı ayrı satılması zarurî olan kolleksiyon halindeki eşya bir kalemde ve aynı numara altında gösterilir. Aynı nevi de veya yekdiğerine benzer eşya mümkün olduğu kadar birlikte tasnif olunur.

BEŞ YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Üçüncü şahıs elinde bulunub da istihkak iddiası sebmeden eşya ayrıca gösterilir.

BEŞ YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Üçüncü şahsın istihkak iddiasında bulunduğuş eşyaya kıymet takdir edilerek kezalik deftere yazılır.

BEŞ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Gayrimenkuller, deftere, tapu kağıdleri ile beraber yazılır.

BEŞ YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Diğer mahkemelerin dairei kazaları dahilinde başka mallar bulunursa bunlar istinabe tarikile tahrir olunur. İstina be edilecek hâkim, malların bulunduğu mahal hâkimidir.

BEŞ YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Ecnabi memlekette eşya bulunduğu takdirde bunlar sulh hâkiminin toplayabildiğuş malûmat ve izahata nazaran deftere kaydolunur.

DÖRDÜNCÜ FASIL

Taksim ve izalei şüyü

Birinci kısım

Taksim

BEŞ YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Taksim ve ziraata mahsus mahallir tahsisi davaları usulü dairesinde salâhiyettar sulh mahkemesinde ikame olunur.

BEŞ YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Taksime müteallik bileümle muameleler sulh hâkimi huzurunda ifa olunur.

Sulh hâkimi taksim icab ettirmesi muhtemel nızarı tesbit zımnında gerek iki taraftan ve gerek salâhiyettar üçüncü bir şahısdan bir taksim projesi isteyebilir.

BEŞ YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Muamelei giyabiye hakkındaki hüküm taksim muhakemesinde de tatbik olunur.

Şu kadar ki, giyaba itiraz etmemiş olan taraf muhakemeden hariç tutulmaz. Yalnız, yapılan muamelelere itiraz hakkından sakit olur ve müteakib muamelelerde hazır bulunması için kendisine tebligat yapılmaz. Müteakib muhakemede hazır bulunmak isterse kalemde muhakeme gününü öğrenmesi lâzımdır.

BEŞ YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir kimse bir kere muamelei giyabiyeye itiraz ettikten sonra yeniden muhakemede hazır bulunmazsa artık muamelei giyabiye kendisine tebliğ olunmaz.

BEŞ YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Sulh hâkimi hisselerin tayini, emvalin satılması, taksim veya satılması mümkün olmayan eşyanın hissedarlardan birine tahsisi hakkında basit usulü muhakeme ile karar verir.

BEŞ YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Sulh hâkimi kıymetini tayin kabildup üç yüz lirayı tecavüz etmeyen nizaları da halleder. Bu nizalar şifahî usulü muhakemeye tevfikan faslolunur.

Hâkim iki tarafa vesaiki subutiyelerini ibraz için bir mühlet verir.

BEŞ YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Sulh hâkiminin vazifesini tecavüzden münazaalar alelâde usulü muhakeme dairesinde rüyet olunur.

Müddei, sulh hâkimi huzurunda nizam tesbit olunduğu günden itibaren on gün arfında davasını ikameye mecburdur.

BEŞ YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Taksim esnasında zühur eden nizalar yalnız bunun neticei halline mütevakıf olan muamelenin tehirini icab edip iğherlerinin tehirini mucib olmaz.

İkinci kısım

İzalei şüyu

BEŞ YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — İki taraf izalei şüyu için gerek haddi zatinde satış lâzım gelip gelmediğinin ve gerek bunun şeklinde ihtilâf derlerse dava sulh hâkimi huzurunda ikame olunur.

Dava, alâkadarlardan her birine ayrı ayrı tebliğ olunur.

BEŞ YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — İzalei şüyu için satış yapmak üzere hâkim aşağıdaki fasıl hükmüne tevfikan hareket etmek üzere bir memur tayin eder.

BEŞİNCİ FASIL

Müzayede ile satış

BEŞ YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Menkul ve gayrimenkul malların müzayedesini icra kanununa tevfikan yapılıır.

BEŞ YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Kanunu medeninin 658 ve 659 nevaddeleri mucibince sabit olan şüfa hakkı nihayet müzayede için yapılmış olan ilân tarihinden itibaren bir ay zarfında kullanılmak lâzımdır. Bu müddetin müvritından sonra kullanılamaz.

ONUNCU BAB

Hâkimlerin mesuliyeti

BEŞ YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hâkim ve icra reisi aleyhine aşağıda yazılan sebeblere binaen tazminat davası ikame olunabilir:

1 — İki taraftan birini tesahüb ve iltizam veya garz ve nefsanîyet dolayısıyla geri aleyhine kanuna ve adalete mugayir bir hüküm ve karar verilmiş olması,

2 — Kabili tevil ve izah olmiyacak surette vazih ve sarahati katiyei kanuniye mugayir karar verilmiş olması,

3 — Muhakeme zabıtnamesinde mevcut olmayan sebebe binayi hükmedilmiş olması,

4 — Muhakeme zabıtnamelerile kararların tagyir ve tahrif edilmiş ve söylenmeyen bir sözün hüküm ve karara müessir olacak surette söylenmiş gibi gösterilmiş olması,

5 — İta veya temin veya vadolunan menfaat dolayısıyla mugayiri kanun hüküm verilmiş olması,

6 — İhkakı haktan istinkâf olunması.

BEŞ YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — İhkakı haktan istinkâf, kanunen kabule şayan olan bir arzuhali bilâ mucib reddetmek veyahud bir dava rüyetinde hazır bulunmuş ve sırası gelmiş iken bir takım vahî özürlü beyanile hakikaten sui kasdden naşı rüyetine teşebbüs ve devam etmemektir.

İhkakı haktan istinkâf da kâtibi adil marifetile hâkimin zatine bir ihtarname tebliğ olunmak lâzımdır.

BEŞ YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Mesuliyet ve tazminat davaları arzuhal itasile ikame olunur. İşbu arzuhalde iki tarafın isim ve şöret ve sıfat ve mahalli ikameti ve sebebi şikâyet olan davanın hulâsasile cereyan eden muhakemenin ve verilen hüküm ve kararlarla ifa olunan muamelenin hulâsaları ve tazminat davasının müstenidi olan esbab ile bunların delâili subutiyesinin ve talebi dava olunan zarar ve ziyanın neden ibaret olduğu yazılmak ve sebebi şikâyet olan dava zabıtnamesile evrakı subutiyesi ve şuhud puslası işbu arzuhale merbuten verilmek lâzımdır. Şeraiti mezkûreden birini cami olmıyan arzuhal müddei istievab olunmaksızın mahkeme kararile reddolunur.

Tazminat davası, sulh hâkimi aleyhinde ise mensub olduğu mahkemei asliye vazifesini gören münferid hâkimlerle icra reisi, kaza mahkemei asliye hâkimleri aleyhinde ise mensub oldukları vilâyet mahkemei asliyesinde ve vilâyet mahkemei asliyesi aleyhinde ise esas davanın tâbi olduğu temyiz dairesinde rüyet olunur.

BEŞ YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Tazminat davası sabit olursa müddeinin düçar olduğu kâffe zarar ve ziyan ve masarifi muhakeme ve seferiye dahil olduğu halde esas davaya müteallik hükümden tevellüd eden zarar ve ziyanın müddeialeyhten tahsiline hükmolunur.

Dava sabit olmadığı takdirde müddeiden yirmi beş liradan dun olmamak üzere cezayi nakdi ile, kendisinden dava olunan hâkimin düçar olduğu maddî ve manevî zarar ve ziyân için takdir olunacak münasib bir tazminatın tahsiline hükmolunur.

Mevaddı mahsusâ

BEŞ YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Kanunen istimali mecburî olan defterlerden maada tutulacak defterler ve evrak Adliye vekâletince tanzim olunacak talimatname ile muayyendir.

BEŞ YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — İşbu kanun mükteseb hakları ihlâl etmemek şartile makabline şamildir.

Bu kanunda tayin edilmiş olan müddetler içinde istimal edilmeyen haklar artık istimal olunamaz. Şu kadar ki henüz müddeti içinde bulunan alâkadar, bu kanunun neşri gününden itibaren bu kanundaki müddetler içinde haklarını istimal edebilir.

BEŞ YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — İcra işleri çok olan yerlerde sulh icra vazifesi Adliye vekâletinin tensibi ile sulh hâkimlerine teffiz olunabilir.

BEŞ YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — İşbu kanun neşri tarihinden üç ay müru-rundan itibaren merîdir.

BEŞ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Usulü muhakemei hukukiye ile mevaddı cezaiyeye müteallik mevaddı müstesna olmak üzere sulh hâkimleri kanunu ve bunların zeyil ve tadilleri mülğadır.

BEŞ YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — 'Bü kanunun icrâsına Adliye vekili memurdur.

18 haziran 1927

Cümhuriyet Riyasetine tebliği	:	19 - VI - 1927 tarih ve 1/1209 No. lu tezkere ile
Berayi neşir ve ilân kanununun Başvekâlete tebliğ edildiğini müşir Cümhuriyet Riyasetinden mevrud tezkerenin tarih ve numarası	:	25 - VI - 1927 ve 4/286
Müzakeratı ihtiva eden zabıt cerîdelerinin cild ve sayıfası	:	Cild Sayıfa
	:	32 203,393
	:	33 5:6,49:54
İşbu kanunun alakadar olduğu diğer kanunların numarası	:	